

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΑ ΜΟΝΑΔΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

***3^{ης} ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014-2020***

ΔΕΥΤΕΡΑ 19 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ**

**ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΑΑ ΜΟΝΑΔΑ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ**

**«3η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014-2020»**

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ – ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

- ✓ Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης (Επ.Πα) – Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής & Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων
- ✓ Πολιτική Ηγεσία Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
- ✓ Εκπρόσωπος Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού
- ✓ Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

- ✓ Διαπίστωση απαρτίας μελών της Επ.Πα.
- ✓ Έγκριση Ημερήσιας Διάταξης
- ✓ Έγκριση Πρακτικών 2ης Συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης

ΜΕΡΟΣ Α

- ✓ Τροποποίηση και Έγκριση Κριτηρίων Επιλογής μέτρων ΠΑΑ 2014 - 2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ)
- ✓ 1η Τροποποίησης ΠΑΑ 2014 - 2020 (ΕΥΔ ΠΑΑ)
- ✓ Ετήσια Έκθεση ΠΑΑ, έτους 2017 (με έτος αναφοράς το 2016) (ΕΥΔ ΠΑΑ)
- ✓ Συζήτηση - Παρεμβάσεις Μελών

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Β

- ✓ Πρόοδος Υλοποίησης του ΠΑΑ 2014 - 2020
- ✓ Ενημέρωση για μέτρα/δράσεις του ΠΑΑ 2014 - 2020, τα οποία θα προκηρυχθούν εντός 2017 (ΕΥΕ ΠΑΑ)
- ✓ Πρόοδος κάλυψης των Αιρεσιμοτήτων (ΕΥΣΣΑ)
- ✓ Συζήτηση - Παρεμβάσεις Μελών
- ✓ Συμπεράσματα – Αποφάσεις

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ 19 ΙΟΥΝΙΟΥ 2017

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΚΑΣΙΜΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

**Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής
& Διαχείρισης Κοινοτικών Πόρων**

3η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014 - 2020

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ – ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

**Χαιρετισμός του Προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης (Επ.Πα) –
Γενικού Γραμματέα Αγροτικής Πολιτικής & Διαχείρισης Κοινοτικών
Πόρων**

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χ. ΚΑΣΙΜΗΣ): Καλημέρα σε όλες και σε όλους, καλώς ήρθατε στην 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, είμαι ο Γενικός Γραμματέας Αγροτικής Πολιτικής και Διαχείρισης των Κοινοτικών Πόρων και Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Κύριε Υπουργέ, κύριε Υφυπουργέ, κύριε Πρόεδρε της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας, κύριε Περιφερειάρχη Πελοποννήσου κ. Τατούλη, κύριοι Αντιπεριφερειάρχες, κύριε Ειδικέ Γραμματέα Υδάτων, κύριε εκπρόσωπε της Δημοκρατικής Συμπαράταξης κ. Μανιάτη, κύριε εκπρόσωπε της Ευρωπαϊκής

Επιτροπής ειδικότερα κ. Alexander Bartovics που για πρώτη φορά συμμετέχετε σε Επιτροπή Παρακολούθησης καθώς μόλις πρόσφατα αναλάβατε καθήκοντα Προϊσταμένου της αρμόδιας για την Ελλάδα γεωγραφικής Υπηρεσίας της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κύριοι Δήμαρχοι, κύριοι εκπρόσωποι όλων των Υπηρεσιών και φορέων, κύριοι βουλευτές, κ. Ανδριανέ, αξιότιμοι προσκεκλημένοι είναι ιδιαίτερη τιμή και χαρά να είστε παρόντες εδώ στη σημερινή συνεδρίαση.

Όπως αντιλαμβάνεστε και γνωρίζετε είναι η πρώτη φορά που μετά τις πρώτες δυο συνεδριάσεις η Επιτροπή Παρακολούθησης βγαίνει εκτός ορίων Αττικής, βρισκόμαστε σήμερα στο Ναύπλιο στην Αργολίδα μια ιδιαίτερα παραγωγική και αγροτική περιοχή της χώρας για να επικοινωνήσουμε την πορεία προόδου του Προγράμματος και τις νεώτερες εξελίξεις σε ό,τι αφορά το Πρόγραμμα συγκριτικά με την προηγούμενη συνεδρίαση.

Η παρουσία όλων σας όχι μόνο μας τιμά αλλά καταδεικνύει ταυτόχρονα και το μεγάλο ενδιαφέρον για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ως ένα εργαλείο πολιτικής για να εκπληρώσουμε στρατηγικούς στόχους σε ό,τι αφορά τόσο την αγροτική ανάπτυξη όσο και την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας.

Θα περιοριστώ σε αυτή τη μικρή εισαγωγή καθ' ότι έχω τη δυνατότητα αργότερα να κάνω την εισήγησή μου ως Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης. Σπεύδω να δώσω τον λόγο στον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων τον κ. Ευάγγελο Αποστόλου για τον χαιρετισμό.

Χαιρετισμοί Πολιτικής Ηγεσίας Υπ.Α.Α.-Τ.

Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ: Κατ' αρχήν να ευχαριστήσω το Γενικό Γραμματέα που μου δίνει τον λόγο ιδιαίτερα μετά από ένα ημίωρο προηγούμενο, που είχε τις εντάσεις του να ηρεμήσουμε τώρα καλό είναι. Ξεπερνώ τα του Πρωτοκόλλου, στο Υπουργείο Γεωργίας δεν είμαστε και τόσο πολύ του Πρωτοκόλλου.

Κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συνεργάτες όλοι όσοι βρισκόμαστε σήμερα εδώ στην 3^η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης δεν μπορούμε να μείνουμε απλοί παρατηρητές της συγκυρίας που διαμορφώνεται, μετά την πρόσφατη συμφωνία στο Eurogroup με την οποία όλοι παραδέχονται πλέον ότι ανοίγει ο

δρόμος της εξόδου της χώρας μας προς τις αγορές και το τέλος των Μνημονίων.

Ταυτόχρονα όλοι γνωρίζουν ότι θα συμβεί αυτό αν με όλες μας τις δυνάμεις υπηρετήσουμε την ανάπτυξη. Είναι ο μόνος δρόμος που μπορεί να σταθεροποιήσει την πορεία της χώρας προς μια περίοδο θετικών προοπτικών μετά την κρίση και την βαθιά ύφεση που κατέστρεψε, που ήταν η αιτία να χαθεί περίπου το 25% του ΑΠΕ.

Σε αυτή την προσπάθεια ο αγροτικός χώρος οφείλει να πρωταγωνιστήσει. Η ελληνική γη κρατάει σταθερές οικονομικές αξίες και η παραγωγική της δραστηριότητα μπορεί να σηκώσει το μεγάλο βάρος της οικονομικής ανάκαμψης της χώρας μας.

Είναι ενθαρρυντικό ότι αυτή τη νέα πραγματικότητα, τη συνειδητοποιούν ολοένα και περισσότερο, το πολιτικό προσωπικό της χώρας, ο επιχειρηματικός κόσμος και οι επενδυτές και κυρίως οι ίδιοι οι παραγωγοί,.

Ποιο εργαλείο έχουμε εμείς ως Υπουργείο αυτή την ώρα για να στηρίξουμε αυτή τη προσπάθεια; Το νέο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης .

Κρίνεται λοιπόν επιτακτική η ουσιαστική αξιοποίηση των πόρων του Προγράμματος, στη βάση μιας ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής για την αγροτική ανάπτυξη,

που θα έχει σαφή στόχευση και θα απαντά στις προκλήσεις της εποχής, το διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον και τα χρόνια διαρθρωτικά προβλήματα και παθογένειες του πρωτογενή τομέα της χώρας μας.

Τι έχουμε κάνει στον ενάμιση χρόνο εφαρμογής του; Έχουμε κάνει πολλά. Θα μπορούσαμε περισσότερα. Πρέπει όμως να συνειδητοποιήσουμε όλοι ότι δεν επιχειρούμε μέσα σε ένα συνηθισμένο περιβάλλον. Είμαστε σε μια από τις πιο δύσκολες περιόδους που πέρασε αυτή η χώρα και η ευθύνη όλων μας, από την πολιτική ηγεσία μέχρι τον κάθε εργαζόμενο, είναι να κάνουμε τα αδύνατα δυνατά, να ξεφύγουμε από τη στενωπό που βιώνει η χώρα μας.

Δεν πρέπει να μας αρκεί να συγκρινόμαστε με το παρελθόν και να διαπιστώνουμε επιτυχίες, που πράγματι έτσι είναι. Έχουμε στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης πορεία πολύ καλύτερη από το παρελθόν. Δεν είναι όμως αυτό το βασικό κριτήριο. Το κριτήριο είναι αν

ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες των καιρών, στις προσδοκίες των πολιτών και στο δικό μας στρατηγικό σχέδιο για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας.

Εμείς οι ίδιοι να βάζουμε τον πήχη και να τον βάζουμε ψηλά. Όχι εκεί που ήταν στο παρελθόν, πολύ ψηλότερα. Γιατί η δουλειά μας δεν είναι να κερδίσουμε τις εντυπώσεις στον πολιτικό ανταγωνισμό. Αυτό, τις περισσότερες φορές, είναι εύκολο. Δουλειά μας είναι να υπηρετήσουμε τον πολίτη, να πάμε τα πράγματα μπροστά.

Οι καιροί είναι διαφορετικοί, οι ανάγκες είναι επιτακτικότερες και η κοινωνία της υπαίθρου περιμένει, όπως περιμένει το ξερό χώμα τη βροχή, τους πόρους του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης για να σταθεί στα πόδια της, να δουλέψει και να προοδεύσει.

Περιμένουν, για παράδειγμα, οι αγρότες το γεωπόνό, τον κτηνίατρο, το σύμβουλο εφαρμογών να τους συνδράμει στην προσπάθειά τους. Άρα πρέπει να ενεργοποιήσουμε τάχιστα το θεσμό των αγροτικών συμβούλων.

Έχουμε κι ένα άλλο παράδειγμα: ζημιές σε όλη τη χώρα. Άρα πρέπει να ενεργοποιήσουμε τάχιστα τις δυνατότητες που δίνει το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης για την αποκατάσταση των ζημιών, των υποδομών. Δεν πρέπει να μείνουν εκτός παραγωγικής διαδικασίας για πολύ χρόνο αυτές εγκαταστάσεις και μονάδες οι οποίες μπορούν να αποκατασταθούν .

Να πω ένα ακόμα παράδειγμα: Περιμένουν πολλοί κάτοικοι της υπαίθρου να ξεκινήσουν τα leader. Κύριοι της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης για να πραγματοποιήσει πολύς κόσμος στην επαρχία τα επενδυτικά τους σχέδιά που κατά κανόνα δίνουν νέες προοπτικές στους τοπικούς πόρους. Υποχρέωσή μας λοιπόν είναι να τρέξουμε για να βγουν οι προκηρύξεις το ταχύτερο δυνατόν.

Δεν αναφέρομαι στην προηγούμενη ημέρα όχι γιατί θέλω να αποφύγω τον απολογισμό , αλλά γιατί προέχει η στόχευση. Οφείλω όμως να πω ότι τα πρώτα αποτελέσματα είναι πολύ ικανοποιητικά καθώς –το επαναλαμβάνω και πάλι- έχει προκηρυχθεί ήδη ένα σημαντικό μέρος του προγράμματος. Και βεβαίως οφείλω να αναγνωρίσω ότι και η συμμετοχή της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης προς αυτή την κατεύθυνση ήταν ουσιαστική.

Θα σταθώ για λίγο όμως στη στρατηγική μας επιλογή να επενδύσουμε στη συνεργασία μας με τις Περιφέρειες της χώρας, εκχωρώντας σε αυτές σημαντικές αρμοδιότητες αλλά και πόρους που φτάνουν το 37,5% των πόρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Πρόκειται για μια σημαντική πρωτοβουλία θα έλεγα όχι απλά σημαντική, τομή στην εφαρμογή της αγροτικής πολιτικής για τη χώρα μας, που εδράζεται στη πεποίθησή μας ότι πρέπει να εμπιστευθούμε τις Περιφέρειες στην υλοποίηση πολιτικών που τις αφορούν άμεσα αυτούς και βεβαίως συμβάλουν στην ανάπτυξη και την πρόοδό τους.

Η αποκεντρωμένη εφαρμογή του νέου Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης αφ' ενός διασφαλίζει τη συμμετοχή, αποδοχή και συναίνεση των τοπικών κοινωνιών στην υλοποίηση σημαντικών αναπτυξιακών παρεμβάσεων, αφ' ετέρου συμβάλει στη μείωση της γραφειοκρατίας, την απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών προς όφελος των πολιτών και των δικαιούχων των προγραμμάτων.

Προσδοκούμε ότι αποτέλεσμα της επιλογής μας αυτής θα είναι η δημιουργία ενός μόνιμου, ενιαίου και αποτελεσματικού μηχανισμού, μέσω του οποίου Υπουργείο και Περιφέρειες θα συνεργάζονται στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών για την αγροτική ανάπτυξη.

Ο σχεδιασμός αυτός δεν περιορίζεται στα χρονικά πλαίσια της τωρινής προγραμματικής περιόδου, δεδομένου ότι πιστεύουμε στις δυνατότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, γι' αυτό επιθυμούμε η συνεργασία μας να έχει μονιμότερο χαρακτήρα.

Κυρίες και κύριοι, διανύουμε μια κρίσιμη χρονική περίοδο που ιδιαίτερα για τον αγροτικό τομέα, χαρακτηρίζεται από έντονη μεταβλητότητα και από συνθήκες, οικονομικές και κοινωνικές, που καθιστούν αναγκαία την προσήλωση όλων μας στην υλοποίηση της στρατηγικής του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, που έχουμε σχεδιάσει, ώστε να μην απολέσουμε την τελευταία μας ευκαιρία να αλλάξουμε προσανατολισμό στο παραγωγικό μας και αναπτυξιακό μας σύστημα.

Ο δρόμος είναι μακρύς και οι δυσκολίες μεγάλες αλλά η ανάγκη να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις των παραγωγών και των κατοίκων των αγροτικών περιοχών δεν μας αφήνει περιθώρια αποτυχίας ή εφησυχασμού.

Κλείνοντας θέλω να σας ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες σας και να σας ευχαριστήσω για μια ακόμη φορά για τη προσφορά σας στον αγροτικό χώρο. Να είστε καλά, σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ κ. Υπουργέ και δίνω τον λόγο αμέσως στον Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κ. Βασίλειο Κόκκαλη.

Β. ΚΟΚΚΑΛΗΣ: Ευχαριστώ. Κύριε Υπουργέ, κύριοι βουλευτές, κύριε Πρόεδρε της Ένωσης Περιφερειών, κύριε Περιφερειάρχη Πελοποννήσου, εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κύριε Γενικό Γραμματέα Αγροτικής Πολιτικής, υπηρεσιακοί παράγοντες συγνώμη αν λησμονώ κάποιον, είμαι ιδιαίτερα ευτυχής που παρευρίσκομαι σήμερα στις εργασίες της 3^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του νέου Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και πραγματικά πιστεύω ότι θα συμβάλλουμε ουσιαστικά στην πρόοδο της εφαρμογής του, μέσω των συμπερασμάτων που θα εξαχθούν.

Γίνεται λίγες μέρες μετά τη συμφωνία, που όσο και κάποιος να διαφωνεί, δεν μπορεί παρά να τη χαρακτηρίσει το ελάχιστο ως «μια συμφωνία διεξόδου από την κρίση». Τα συμπεράσματα αυτά που θα εξαχθούν αποτελούν προϊόν εκτεταμένου και δημιουργικού διαλόγου που έχει ανοίξει το Υπουργείο μας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και παράγοντες του αγροτικού χώρου που εσείς σήμερα εδώ εκπροσωπείτε.

Ένα διάλογο και μια συνεργασία, που ήδη αποδίδει, κρίνοντας από τα πρώτα αποτελέσματα της υλοποίησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης τον ενάμιση χρόνο που διανύσαμε από την έγκρισή του.

Και πρέπει να σας πω τούτο: τόσο ο αγροτικός κόσμος όσο και η ελληνική ύπαιθρος γενικότερα προσδοκά πολλά από το συγκεκριμένο νέο πρόγραμμα στην κατεύθυνση της χρηματοδότησης των μεγάλων αναγκών που ιδιαίτερα μέσα στην κρίση έχουν δημιουργηθεί, αναγκών που αφορούν τόσο σε ιδιωτικές επενδύσεις όσο και σε δημόσιες υποδομές.

Εκείνο όμως που έχει περισσότερη σημασία δεδομένων των περιορισμών που υπάρχουν στους πόρους του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης καθώς είναι πεπερασμένοι σε σχέση με τις ανάγκες, είναι ότι όλοι μας θα πρέπει να ιεραρχήσουμε τις ανάγκες αυτές και να δώσουμε προτεραιότητα σε εκείνες που αφ' ενός μοχλεύουν τους πόρους του Προγράμματος και έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη για τις τοπικές οικονομίες

και κοινωνίες και αφ' ετέρου υπηρετούν τη στρατηγική μας πάνω πρωτογενή τομέα και την αγροτική οικονομία.

Κάνω αυτή την επισήμανση διότι στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο θα πρέπει να αποφύγουμε λάθη και παραλείψεις του παρελθόντος όπου όλοι μας λίγο ως πολύ βιώσαμε τη σπατάλη και την ανορθολογική διαχείριση των κοινοτικών πόρων και προγραμμάτων στη λογική εξυπηρέτησης μικροπελατειακών και μικροπολιτικών συμφερόντων, γεγονός που οδήγησε τόσο τον πρωτογενή τομέα όσο και την ελληνική οικονομία συνολικότερα στο τέλμα της ύφεσης, της ανεργίας και της αποεπένδυσης.

Και το χειρότερο οδήγησε στη διάρρηξη του παραγωγικού και κοινωνικού ιστού της χώρας μας.

Για τους λόγους αυτούς θα πρέπει να στηρίξουμε όλοι μας τη νέα στρατηγική προσέγγιση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης για την αγροτική ανάπτυξη που έχει στο επίκεντρο τη δομική αναδιάρθρωση του πρωτογενή τομέα και την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας, με την προσέλκυση νέων ανθρώπων στη γεωργία, που νέες ιδέες και κυρίως νοοτροπία θα αξιοποιήσουν τη συνεργασία και την καινοτομία, τις νέες τεχνολογίες και τις νέες πρακτικές στην παραγωγή.

Θα πρέπει να στηρίξουμε όλοι μας μια νέα λογική παρέμβασης στην αναπτυξιακή διαδικασία των αγροτικών περιοχών, η οποία θα εδράζει στην ικανοποίηση των πραγματικών αναγκών, και θα απαντά στα ουσιαστικά προβλήματα των Ελλήνων αγροτών και των κατοίκων της υπαίθρου.

Οι επιδοματικού χαρακτήρα ενισχύσεις της παραγωγής που αποτέλεσαν κυρίαρχο συστατικό της πολιτικής σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο τις προηγούμενες δεκαετίες, θα πρέπει να δώσουν τη θέση τους πλέον σε αναπτυξιακού χαρακτήρα επενδύσεις, που θα δημιουργούν συνθήκες βελτίωσης της βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, συνθήκες δημιουργίας, νέων θέσεων απασχόλησης, βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων καθώς και ισόρροπης εδαφικής ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.

Με αυτή συνεπώς τη λογική παρέμβασης η αναπτυξιακή προσέγγιση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης μπορεί να συνεισφέρει

αποτελεσματικά στα βασικά ζητούμενα για την αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα που είναι συγκεκριμένα:

1. Η ενίσχυση της εξωστρέφειας και η οικοδόμηση κλαδικών διασυνδέσεων ανάμεσα στον πρωτογενή τομέα, τη μεταποίηση και τον τομέα των υπηρεσιών για τη μεγιστοποίηση της προστιθέμενης αξίας της εγχώριας παραγωγής.
2. Η αποκατάσταση της ισορροπίας ανάμεσα στο ρόλο που διαδραματίζει η πρωτογενής τομέα στο ΑΕΠ στην απασχόληση, στις εξαγωγές, στην περιφερειακή ανάπτυξη με τη συμμετοχή του στη χρηματοδότηση και στις επενδύσεις.
3. Η οργανική πλέον ένταξη του πρωτογενούς τομέα στην ανάπτυξη της υπαίθρου
4. Η ενίσχυση των δυνατοτήτων για συμπληρωματικές οικονομικές δραστηριότητες εκτός πρωτογενούς τομέα στις αγροτικές περιοχές.

Η εξυπηρέτηση εν τέλει των βασικών αυτών στρατηγικών προτεραιοτήτων μπορεί και πρέπει να εξυπηρετηθεί από τα μέτρα και τις δράσεις του νέου Προγράμματος, που έχει ξεκινήσει δυναμικά και που πιστεύω ότι με την συνεισφορά όλων σας θα αποτελεί μια δημιουργική και παραγωγική περίοδο ανασυγκρότησης του αγροτικού χώρου.

Με αυτά τα λίγα λόγια αγαπητοί φίλες και φίλοι να σας ευχαριστήσω για την προσοχή σας και να ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες της Επιτροπής σας. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ κ. Υφυπουργέ, και τώρα θα δώσω τον λόγο στους κοινοβουλευτικούς εκπροσώπους του νομού, αρχίζοντας από τον κ. Ανδριανό βουλευτή Αργολίδας και βουλευτή της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Ι. ΑΝΔΡΙΑΝΟΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Γενικέ. Κύριοι Υπουργοί, κύριε εκπρόσωπε της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυρίες και κύριοι θέλω πρώτα απ' όλα να σας καλωσορίσω εδώ στο Ναύπλιο στην Αργολίδα, να σας καλωσορίσω όλους όσοι συμμετέχετε σε αυτή την Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2020.

Η σημερινή συνάντηση γίνεται στη σκιά της πρόσφατης έντονης χαλαζόπτωσης που είχαμε εδώ στο αργολικό πεδίο που είχε ως αποτέλεσμα

σημαντικότερες ζημιές στην παραγωγή προϊόντων και στο φυτικό κεφάλαιο. Είχαμε την ευκαιρία με τον Υπουργό να δούμε την έκταση αυτών των ζημιών, ζημιές που πραγματικά είναι τραγικές, έχει χτυπηθεί το φυτικό κεφάλαιο και βεβαίως όλα τα προϊόντα που παράγει το αγρολικό πεδίο και οι εγκαταστάσεις θερμοκηπίων, αλλά και φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις.

Πιστεύω με τη σημερινή συνάντηση και συζήτηση που είχαμε με όλους τους φορείς και τους εκπρόσωπους των αγροτών, να έχει γίνει αντιληπτό το μέγεθος της καταστροφής και να κάνει το Υπουργείο και ο ΕΛΓΑ αυτά που πρέπει, γιατί η κατάσταση των αγροτών είναι τραγική, δεν έχουν εισόδημα πλέον, δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις ούτε τις φορολογικές, ούτε τις ασφαλιστικές τους γιατί πραγματικά αυτή η χαλαζόπτωση ό,τι περίμεναν ό,τι δυνατότητα είχαν από την παραγωγή, πλέον δεν υπάρχει για την επιβίωσή τους.

Θέλω να πω ότι πολύ σημαντικό ότι βρισκόμαστε σήμερα εδώ και συζητάμε το Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 είναι σαφές ότι πρόκειται για ένα βασικό εργαλείο αναπτυξιακής πολιτικής και μάλιστα είναι πιθανότατα το τελευταίο με τόσους πόρους για την Ελλάδα, καθώς η επικείμενη έξοδος της Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα δημιουργήσει νέα δεδομένα και δυστυχώς βλέπουμε στην υλοποίηση του προγράμματος ανησυχητικές καθυστερήσεις, την ώρα μάλιστα που οι αγρότες χρειάζονται αυτές τις τονωτικές ενέσεις, προκειμένου όχι μόνο να υλοποιήσουν επενδυτικά σχέδια, αλλά για να μείνουν στη ζωή, να μείνουν στην παραγωγή, να μείνουν στη γη τους.

Βλέπουμε για παράδειγμα προδημοσιεύσεις και σχεδιασμούς και κανένα πρόγραμμα δεν έχει στην ουσία ξεκινήσει, την ώρα που ήδη έχουμε μπει στο 2^ο εξάμηνο του 2017. Είδαμε τα προβλήματα που υπάρχουν στο Πρόγραμμα των Νέων Αγροτών, ακόμη δεν έχει ολοκληρωθεί η εξέταση των φακέλων, καθυστερεί εδώ και ενάμιση χρόνο, είδαμε τα προβλήματα στη βιολογική καλλιέργεια που δεν προχώρησε όπως ανακοινώθηκε και ακόμη δεν γνωρίζουμε την κατάληξή της.

Πρέπει η Κυβέρνηση να αποδείξει στην πράξη τη βούλησή της να στηρίξει τον αγροτικό τομέα που ακούει διακηρύξεις και ακόμη περιμένει με αγωνία αυτές τις τονωτικές ενέσεις. Πρέπει να αποδείξει στην πράξη ότι έχει στόχους και προοπτική για την ελληνική πρωτογενή παραγωγή, η οποία

μπορεί και πρέπει να πρωταγωνιστήσει στην προσπάθεια ανάταξης της εθνικής μας οικονομίας και της επιστροφής στην ανάπτυξη.

Όπως επίσης πρέπει να αντιμετωπιστούν τα λάθη τα οποία έχουν γίνει. Αναφέρω χαρακτηριστικά και σε ένα βαθμό αντιμετωπίζονται τα σοβαρά ζητήματα με τους δασικούς χάρτες, γιατί αγροτική ανάπτυξη χωρίς δασικούς χάρτες είναι ένα βασικό εργαλείο που χρειάζεται γι' αυτή την ανάπτυξη. Αναφέρω το λάθος του ειδικού φόρου κατανάλωσης στο κρασί που είχε εντελώς τα αντίθετα από τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Θυμίζω ότι η Κυβέρνηση είχε στόχο να εισπράξει πάνω από 100 εκατομμύρια και τελικά εισέπραξε μόλις 16 εκατομμύρια με παράπλευρη συνέπεια στη σημαντική αύξηση της λαθρεμπορίας του κρασιού.

Αναφέρω το πρόβλημα των εγγυητικών που για τους περισσότερους παραγωγούς είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν, καθώς στην πλειονότητά τους είναι υπερχρεωμένοι και μάλιστα όχι με δική τους ευθύνη. Και βεβαίως αναφέρω την πάγια ανάγκη για απλοποίηση των διαδικασιών ένταξης στα προγράμματα, καθώς το γραφειοκρατικό βάρος παραμένει δυστυχώς σημαντικό και είναι συχνά ανυπέρβλητο εμπόδιο για παραγωγούς που και θέλουν και μπορούν να ενταχθούν.

Τονίζω τέλος την ανάγκη να προχωρήσουν χωρίς καθυστέρηση τα αναγκαία εδώ για την Αργολίδα έργα πνοής του Αναβάλου, τα γνωρίζει ο Υπουργός είχε έρθει και ο ίδιος και είχε μετάσχει στις συναντήσεις και στις συσκέψεις. Σημειώνονται καθυστερήσεις, πιστεύω με την παρέμβασή του θα προχωρήσουν γρήγορα και βεβαίως οι αξιοποιήσεις των φωτοβολταϊκών και των πηγών ενέργειας που μπορούμε να αξιοποιήσουμε για τη μείωση του κόστους ενέργειας στην αγροτική παραγωγή με σημαντικό αποτέλεσμα στη μείωση του συνολικού κόστους παραγωγής.

Κλείνοντας θέλω να τονίσω ξανά τον ρόλο την πρωτογενούς παραγωγής στην ανασύνταξη της χώρας. Η ουσιαστική στήριξη των παραγωγών, η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, της κτηνοτροφίας και της αλιείας μας, η δυναμική προώθηση των προϊόντων στις υφιστάμενες και σε νέες αγορές, η έμφαση στην πιστοποίηση, την τυποποίηση και τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας, η σύνδεση με τον τουρισμό είναι στόχοι τους οποίους οφείλουμε να πετύχουμε και να

διασφαλίσουμε την επιβίωση του αγροτικού κόσμου της Περιφέρειας, αλλά και συνολικά της εθνική μας οικονομίας.

Χρειάζεται σοβαρότητα και υπευθυνότητα απ' όλους, συστηματική και αποτελεσματική δουλειά και να σταματήσει ο αγροτικός κόσμος να βλέπει τις ευκαιρίες να χάνονται. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τον λόγο έχει ο κ. Μανιάτης εκ μέρους της Δημοκρατικής Συμπαράταξης βουλευτής Αργολίδας.

I. ΜΑΝΙΑΤΗΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Γενικέ. Κύριε Υπουργέ καλωσορίσατε, αγαπητές φίλες και αγαπητοί φίλοι χαιρόμαστε να σας υποδεχόμαστε εδώ στο Ναύπλιο. Εγώ και με την προηγούμενη εμπειρία μου της συμμετοχής σε πολλές Επιτροπές Παρακολούθησης θα επιδιώξω να είμαι όσο μπορώ πιο χρήσιμος για να βοηθήσω στη λήψη ή στη διόρθωση αποφάσεων που έχετε να κάνετε στη συνέχεια της συζήτησης. Γι' αυτό έχω καταγράψει επτά πολύ συνοπτικές παρατηρήσεις που νομίζω θα είναι χρήσιμες στον οποιονδήποτε ανασχεδιασμό κάνετε.

Παρατήρηση πρώτη. Σήμερα πριν ξεκινήσουμε εδώ είχαμε μια συνάντηση με τον Υπουργό για την χαλαζόπτωση. Δεν είναι όμως πια η χαλαζόπτωση ως συμβάν, ένα τυχαίο συμβάν. Πρέπει όλοι να αναγνωρίσουμε ότι η κλιματική αλλαγή έχει επηρεάσει πια το σύνολο της χώρας, το σύνολο του πλανήτη και ασφαλώς πρέπει να ανασχεδιάσουμε όλοι μας και τα μέτρα πρόληψης, αλλά και τα μέτρα θεραπείας τέτοιου είδους συμβάντων.

Θεωρώ ότι το να ξαναδούμε με μεγαλύτερη ανοιχτομυαλιά και με ένα μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα τα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και πως αυτή επηρεάζει την εξέλιξη, ή μετεξέλιξη του αγροτικού τομέα αποτελεί ένα σπουδαίο καθήκον για την πατρίδα μας και για σας ασφαλώς.

Παρατήρηση δεύτερη. Είναι συγκλονιστικό αυτό που είμαι βέβαιος ότι το γνωρίζετε όλοι, να δούμε πόσο πίσω είμαστε στην παραγωγικότητα της ελληνικής αγροτικής γης. Το ένα στρέμμα της Ελλάδας παράγει κατά μέσο όρο 190 ευρώ, το ένα στρέμμα της Ολλανδίας παράγει κατά μέσο όρο 1.700 ευρώ. Συνολικά αν κάνουμε μια απλή αναγωγή ένας βελτιωμένος ανανεωμένος και εξαιρετικά πιο παραγωγικός πρωτογενής

τομέας θα μπορούσε να συνεισφέρει από 80 έως 90 δισεκατομμύρια ευρώ κάθε χρόνο στην πατρίδα μας.

Είναι μεγάλη ανάγκη όλοι μας να διορθώσουμε τα λάθη του παρελθόντος και με μεγάλη προοπτική πιστεύοντας στη συμβολή του πρωτογενούς τομέα να δούμε τι πρέπει να κάνουμε ώστε τουλάχιστον να προσεγγίσουμε χώρες που είναι πιο μπροστά από εμάς.

Παρατήρηση τρίτη. Παρατηρώ με ανησυχία σημαντικές καθυστερήσεις στην προκήρυξη προγραμμάτων και στην ένταξη δικαιούχων. Επειδή ασφαλώς εδώ δεν είναι η Βουλή και δεν προτίθεται να κάνω αντιπολίτευση, θέλω να ζητήσω απ' όλους μας να κινηθούμε πολύ πιο γρήγορα και από την πλευρά του Υπουργείου αλλά και από την πλευρά των ομάδων παραγωγών και των κοινωνικών εταίρων, έτσι ώστε να έχουμε τους ρυθμούς που απαιτούν οι καιροί.

Παρατήρηση τέταρτη, το νερό. Γνωρίζετε πολύ καλά ότι το νερό αποτελεί την πηγή για να υπάρχουμε όλοι εμείς. Εδώ στον τόπο μας έχουμε συγκεκριμένο θέμα, είναι ο Ανάβαλος, είναι ο εμπλουτισμός του υδροφόρου ορίζοντα, είναι η νιτρορύπανση και πολλά άλλα προβλήματα που δημιουργήθηκαν τα τελευταία χρόνια. Εμείς θα στηρίξουμε απολύτως όποιες πρωτοβουλίες πάρετε και όποιες προκηρύξεις κάνετε προκειμένου η ορθολογική διαχείριση, η αειφορική διαχείριση του νερού να αποτελέσει μια μεγάλη προτεραιότητα για τον τόπο μας.

Παρατήρηση πέμπτη, το ζήτημα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η συμβολή τους στη μείωση του κόστους παραγωγής αγροτικών προϊόντων. Το 2014 ως Υπουργός πέρασα μια διάταξη η οποία χαίρομαι που βλέπω τώρα ότι αρχίζει να παίρνει σάρκα και οστά στην εφαρμογή της: τη συμμετοχή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην παραγωγή πράσινης ενέργειας για τη μείωση του κόστους παραγωγής των ελληνικών αγροτικών προϊόντων.

Πρέπει να σας πω ότι το ενδιαφέρον και από πλευράς Τραπεζών να χρηματοδοτήσουν, να συγχρηματοδοτήσουν τέτοιες δράσεις είναι σημαντικό. Από πλευράς αγροτών και ομάδων παραγωγών άρχισαν πια να καταλαβαίνουν τη σπουδαιότητα και χαίρομαι γιατί στα σχέδια βελτίωσης βλέπω ότι είναι επιλέξιμη δράση. Εγώ θέλω να σας ζητήσω αυτή τη δράση να

τη στηρίζετε κ. Υπουργέ κι εσείς, το έχουμε συζητήσει και στη Βουλή, όσο το δυνατό περισσότερο. Αποτελεί μια από τις δράσεις που είναι δομικού χαρακτήρα και μειώνει χωρίς κανένα πρόβλημα ανταγωνιστικότητα το κόστος παραγωγής, άρα βελτιώνει τη θέση των ελληνικών αγροτικών προϊόντων στο εξωτερικό.

Παρατήρηση έκτη. Ας κάνουμε πράξη αυτό το οποίο συζητούμε εδώ και πάρα πολλά χρόνια: την ομαλή σύνδεση και τις συνέργειες ανάμεσα στον αγροτοδιατροφικό τομέα, τον τουρισμό, τον πολιτισμό και τη βιοποικιλότητα. Εμείς εδώ στην Επίδαυρο έχουμε δρομολογήσει μια διαδικασία η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πιλότος και σε πολλές άλλες περιοχές. Αξιοποιούμε με συνέργεια το θέατρο της Επιδαύρου, την ιστορία της δυτικής ιατρικής μέσω του Ασκληπιού μαζί με τη βιοποικιλότητα της ευρύτερης περιοχής και με την ιατρική επιστήμη, έτσι ώστε να διαμορφώσουμε νέα είδη θεματικού τουρισμού. Αυτό μπορεί να είναι ένα καλό παράδειγμα για να εφαρμόσουμε ανάλογες στρατηγικές και σε άλλες περιοχές της χώρας.

Παρατήρηση έβδομη και τελευταία: το πακέτο Γιούνκερ. Κύριε Υπουργέ, το Νοέμβρη του '14 στο πακέτο Γιούνκερ καταθέσαμε μία πρόταση για 680 περίπου εκατομμύρια για δέκα μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα, ανάμεσα στα οποία ήταν και ο Ανάβαλος. Θέλω να σας ζητήσω ανεξάρτητα αν η πρόταση αυτή αποσύρθηκε από τη σημερινή Κυβέρνηση, αυτό που έχει σημασία είναι ο αγροτικός τομέας να αξιοποιήσει με τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα και το πακέτο Γιούνκερ.

Είμαι βέβαιος ότι η μόχλευση χρημάτων που μπορεί να προκύψει, αλλά και το ενδιαφέρον του ιδιωτικού τομέα να συμμετάσχει σε ένα αναγεννημένο πρωτογενή τομέα, θα είναι πολύ μεγάλο. Να ξέρετε ότι η δική μας συμμετοχή και συμπαράσταση σε αυτή την πρωτοβουλία θα είναι εξαιρετικά μεγάλη.

Με αυτά τα λόγια να σας ευχαριστήσω για άλλη μια φορά που τιμάτε τον τόπο μας και κάνετε τη συνεδρίαση αυτή εδώ και να σας βεβαιώσω ότι θα είμαστε δίπλα σας σε οποιαδήποτε προσπάθεια προκειμένου ο αγροτικός τομέας να αποκτήσει στην εθνική οικονομία τη θέση που του ταιριάζει. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ κ. Μανιάτη, ο κ. Γκιάλας βουλευτής ΣΥΡΙΖΑ νομού Αργολίδας έχει τον λόγο.

Ι. ΓΚΙΟΛΑΣ: Ευχαριστώ κ. Γραμματέα. Είναι χαρά κατ' αρχήν που υποδεχόμαστε την 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης στην περιοχή μας, μας κάνει ιδιαίτερα χαρούμενους, τιμά εμάς και τον τόπο μας.

Θέλω να τοποθετηθώ δι' ολίγον, ενόψει του ότι υπάρχουν τόσο αξιόλογοι επιστήμονες, υπηρεσιακοί παράγοντες, οι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Ένωσης εδώ που έχουν τη δυνατότητα, τις γνώσεις και τα εργαλεία για να αξιολογήσουν μέσα από την παρούσα συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Εμένα η συνεισφορά μου έγκειται στο ότι ο πλούτος της Ελλάδας που μπορεί σαν ποσοστό του ΑΕΠ να φαίνεται πολύ μικρός, εννοώ δηλαδή ο προερχόμενος από την αγροτική ανάπτυξη και την αλιεία, μπορεί κάλλιστα να βελτιωθεί ποιοτικά.

Δεν μπορούμε να στεκόμαστε με τα ίδια ποσοτικά και λοιπά κριτήρια έναντι των υπολοίπων κρατών της Ευρώπης. Η κατάτμηση του κλήρου, το πολυσχιδές των εδαφών, τα δυσπρόσιτα των περιοχών και άλλοι λόγοι που είναι γνωστοί, δίνουν την εξήγηση για τι πράγματι η στρεμματική απόδοση στην Ελλάδα υστερεί εμφανώς έναντι άλλων μεγάλων περιοχών της Ευρώπης και εννοώ της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης.

Πως μπορούμε να ανταπεξέλθουμε και να αντιστρατευτούμε τον τρόπο αυτό που έχει εκ των πραγμάτων και τα φυσικά μας όρια επιβληθεί; Είναι η προσφορά της βελτίωσης των παραγομένων προϊόντων με βιολογικά προϊόντα, με προϊόντα ολοκληρωμένης διαχείρισης, καθώς και με τοπικά αξιόλογα προϊόντα που μπορούμε και νομίζω σα στόχευση πρέπει να το έχουμε.

Είναι φαντάζομαι στα κριτήρια της Επιτροπής σας όπως επίσης και οι άλλοι παράγοντες των καινοτόμων δράσεων, της προώθησης μικρομεσαίων αγροτικών Συνεταιρισμών, Ενώσεων, ομάδων παραγωγών οι οποίοι μπορούν να προωθήσουν το προϊόν. Το κατά άλλα ποιοτικό και περιζήτητο είναι αυτό που κάποτε χωρίς να έχω ιδιαίτερη ανάμιξη έλεγα ότι «η Ελλάδα πρέπει να αποτελέσει το μπροστάνι της Ευρώπης». Εκείνη την

περιοχή δηλαδή από την οποία θα αντλεί τα ποιοτικά προϊόντα. Αυτά, που μπορούν να δώσουν το προϊόν της αξίας που πρέπει στην Ευρώπη, αλλά και της απόδοσης που επίσης θα πρέπει και ανταποκρίνεται στον Έλληνα παραγωγό.

Με αυτές τις σκέψεις χαιρετίζω και πάλι, περιμένουμε τα συμπεράσματά σας και ελπίζω ότι ενόψει και μέχρι τώρα το πρόγραμμα πηγαίνει ιδιαίτερα καλά, δεν είναι τυχαίο ότι η απορρόφηση ήταν στο 25% για τη χρονιά που μας πέρασε το 2016 και νομίζω έφτασε στο 25% καθώς επίσης και η χρηματοδότηση έφτασε στο 10 ή 11% αυτοί είναι δείκτες και παράγοντες που τουλάχιστον μας κάνουν να είμαστε ιδιαίτερα αισιόδοξοι και νομίζω από εδώ και πέρα και φιλόδοξοι. Με αυτές τις σκέψεις και πάλι σας ευχαριστώ και σας καλωσορίζω και καλή επιτυχία στις εργασίες σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ κ. Γκιόλα. Ο Πρόεδρος της Ένωσης Περιφερειών ο κ. Αγοραστός έχει τον λόγο.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Αυτές οι συναντήσεις πρέπει να εξελιχθούν σε συναντήσεις αποτελέσματος εργασίας και πρέπει θεωρώ να επιταχύνουμε τους ρυθμούς υλοποίησης των προγραμμάτων. Κανένας ρυθμός δεν είναι καλός σε μια δύσκολη εποχή. Ικανοποιητικός θα είναι όταν θα μπορέσουμε να αξιοποιήσουμε τους πόρους και να προεξοφλήσουμε το μέλλον και όχι να μην υλοποιήσουμε το παρόν.

Και τι εννοώ με αυτό. Δεν πρέπει να τρέχουμε και να μεταφέρουμε τα προγράμματα στο μέλλον, πρέπει να κάνουμε την απορροφητικότητα τώρα. Γιατί τι σημαίνει απορρόφηση στον αγροτικό τομέα; απορρόφηση στον αγροτικό τομέα σημαίνει ότι χρήματα θα πέσουν στην παραγωγή.

Εμείς αυτή τη στιγμή, στη δύσκολη στιγμή που βρίσκεται η χώρα αλλά μετά τη συμφωνία που ανοίγει ένα δρόμο, πρέπει να τον εκμεταλλευτούμε. Και τι πρέπει να κάνουμε; Πρέπει να κάνουμε μια παραγωγική αντίσταση, μια παραγωγική επανάσταση. Αυτό πως θα γίνει; Θα γίνει με πόρους ανθρώπινους και πόρους χρηματικούς.

Τους ανθρώπινους πόρους τους έχουμε; Τους έχουμε, αν και είναι γερασμένος ο αγροτικός πληθυσμός, αλλά τους έχουμε. Τους χρηματικούς πόρους τους έχουμε; Όχι όλους. Γιατί έχουμε κλειστές τις

Τράπεζες οι οποίες δεν ενισχύουν τον αγροτικό τομέα και τον ενισχύουν πολύ δύσκολα.

Δεν έχουμε ρευστότητα, αλλά έχουμε ένα πρόγραμμα. Το πρόγραμμα αυτό πρέπει να το εκμεταλλευτούμε στο 130% ούτως ώστε όταν θα φτάσει η ώρα του κλεισίματος του προγράμματος να πέσουμε στο 100%. Γι' αυτό όλα τα προγράμματα και όλα τα μέτρα τα οποία σήμερα προκηρύσσονται, ή θα δοθούν για προκήρυξη όπως είναι της Αγροτικής Οδοποιίας, το οποίο είναι ελάχιστο πάρα πολύ μικρό και δεν καλύπτει, 20 εκατομμύρια να καλύψεις όλη την Ελλάδα η Αγροτική Οδοποιία νομίζω ότι δημιουργεί περισσότερες στρεβλώσεις και εντάσεις, παρά λύσεις. Αλλά εν πάση περιπτώσει εκεί πρέπει να έχουμε μια αύξηση περίπου 40% του προϋπολογισμού.

Γιατί πρέπει να έχουμε αύξηση 40%; Γιατί βάσει των δεδομένων συγκριτικών στοιχείων που έχουμε και διαχρονικών μέχρι σήμερα δημοπρατήσεων οι οποίες έχουν γίνει, έχουμε πάρει πάνω από 60% εκπτώσεις. Άρα για να πάμε στο 100% εμείς πρέπει να πάμε στο 140% των προσκλήσεων. Και με αυτό πρόκειται να πετύχουμε και περισσότερα έργα, περισσότερες θέσεις εργασίες, περισσότερη ικανοποίηση στους αγρότες.

Το δεύτερο πράγμα το οποίο πρέπει να δούμε είναι στη ρήτρα αναθεώρησης τι θα πάει στον αγροτικό τομέα και να πάει κυρίως σε έργα ΕΤΠΑ, αν θα πάει τίποτε για το νερό. Μιλώ τη ρήτρα αναθεώρησης τα 370 εκατομμύρια που θα πάνε σε έργα ΕΤΠΑ αν θα πάει για το νερό.

Εμείς θεωρούμε ότι δεν πρέπει να υπάρχουν και κόστη, δεν πρέπει να υπάρχουν και ανισότητες. Και επειδή εγώ εξηγούμαι καθαρά και δεν έχω μυστικά, οι Περιφέρειες οι οποίες δεν έχουν έντονο ενδιαφέρον για αγροτικό τομέα δεν πρέπει να ρίχνουν τον πήχη της ποιότητας, της αξιολόγησης κάτω από το 50%.

Δεν μπορεί στην Αττική να της γίνει μια χάρη –και σας το λέω ευθέως και δεν θα ψηφίσουμε σήμερα αν προσπαθήσετε να το περάσετε- να ρίξετε κάτω από το 50% τη βάση για τους νέους αγρότες. Γιατί δεν έχει νέους αγρότες η Αττική, τι να κάνουμε. Όπως κι εμείς δεν έχουμε εργοστάσια πυρηνικής ή εργοστάσια αστροφυσικής στη Θεσσαλία. Είναι σα να βάζετε στο Μετσόβιο Πολυτεχνείο γράφοντας «0» μαθηματικά, ή χημεία.

Αυτή δεν είναι η ανάπτυξη, αυτή είναι στρέβλωση της ανάπτυξης, είναι παθογένεια. Από το φαύλο κύκλο της παθογένειας πρέπει να φύγουμε. Δεν πρέπει να ξαναμπούμε στον φαύλο κύκλο της παθογένειας και των εξυπηρετήσεων και να πάνε τα χρήματα εκεί που πραγματικά πονάει και χτυπάει η καρδιά του αγροτικού τομέα και έχουν τη δυνατότητα.

Γιατί αν γίνει αυτό, θα γίνει για όλη την Ελλάδα, θα πέσει κάτω από το 50% η βάση, στο 40% και εκεί που η κεντρική Μακεδονία έχει 20.000 επιπλέον αιτήσεις θα έχει 50 και εκεί που η Θεσσαλία έχει 10.000 θα έχει άλλες 50. Πως θα το καλύψετε; Είναι ξεκάθαρο αυτό το πράγμα.

Εμείς εδώ από την πρώτη στιγμή και συνεργαζόμαστε. Συνεργαζόμαστε με υπευθυνότητα και με πάρα πολύ σοβαρότητα και βοηθούμε τον αγροτικό τομέα γιατί άλλωστε προερχόμαστε από αγροτικές περιοχές αλλά ξέρουμε και τις αγωνίες, έχουμε εικόνα και ήχο της πραγματικότητας και ξέρουμε και τι συμβαίνει σε όλη αυτή την κατάσταση.

Υπήρξε μια μεγάλη και γενναία απόφαση η οποία ήταν σωστή. Γιατί ήταν σωστή; Γιατί κάνατε μια έξυπνη κίνηση, όπως κάνουν όλοι. Είδαν ότι οι Περιφέρειες από το 18 με 19% που ήταν αιρετές από τους διορισμένους κομματικούς συντονιστές οι οποίοι ήταν το μακρύ χέρι του εκάστοτε ευεργέτη τους, πήγαμε στις αιρετές Περιφέρειες, η οποία την απορροφητικότητα από το 18-20% τη φτάσαμε στο 100 και 120 ή 125 και 130% ανάλογα τις Περιφέρειες, βοήθησαν το κεντρικό εθνικό πρόγραμμα πάρα πολύ με εκχωρήσεις, όπως και το κεντρικό βοήθησε τις Περιφέρειες. Δεν χάθηκε ούτε ένα ευρώ και που; Στην πιο δύσκολη περίοδο. Όχι στην εποχή που τα πάντα ήταν εύκολα, έκαναν όλοι ό,τι ήθελαν και χωρίς να υπάρχουν σοβαροί δείκτες αποτελεσματικότητας.

Άρα πήρατε μια γενναία απόφαση μια σωστή που πρέπει να την ολοκληρώσουμε, είναι της εκχώρησης του 37,2% δηλαδή 1.732.000.000 € στις Περιφέρειες. Αυτό πρέπει να εκφραστεί άμεσα στις δημοπρατήσεις των έργων, έχουμε μια καλή συνεργασία. Αυτή τη στιγμή υπάρχουν χρήματα και πρέπει να πάμε άμεσα για έργα νερού γιατί το νερό είναι η ζωή και υπάρχει πρόβλημα μεγάλο και σε λίγα χρόνια θα έχουμε ακόμη μεγαλύτερο πρόβλημα και με το πρόβλημα της ερημοποίησης.

Πρέπει άμεσα να πάμε στη δημοπράτηση για θέσεις εργασίας να κάνουμε, αλλά και τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας των αγροτικών μας προϊόντων, τη μεταποίηση εμείς θέλουμε άμεσα να τη βγάλουμε διότι η μεταποίηση θα βοηθήσει στην προστιθέμενη αξία και στον εθνικό πλούτο. Δεν θέλουμε να μεταφερθούν στις αναπτυξιακές των Leader, γιατί το Leader θα πάρει το Leader ας το κάνει και μπορεί να το κάνει μέχρι εκεί να το κάνει, που μπορεί και ξέρουμε μέχρι ποιο ύψος μπορεί να φτάσει.

Εμείς με τις ΔΑΟ που έχουμε δηλαδή τις Διευθύνσεις Αγροτικής Οικονομίας στις Περιφέρειες αποδείξαμε ότι και στους νέους αγρότες πήγαμε πολύ γρήγορα και ξεπεράσαμε τα όποια προβλήματα υπήρχαν και δεν ήταν προβλήματα που είχαν οι Υπηρεσίες μας και υπάρχει μια σωστή στρατηγική, άρα δεν το πειράζουμε αυτό. Εμείς το θέλουμε και το καταγράφουμε προς αυτή την κατεύθυνση αλλά πρέπει να αποφασίσουμε να πάμε πολύ γρήγορα, πάρα πολύ γρήγορα.

Αυτό είναι ένα πράγμα το οποίο είναι μια μεταβλητή η οποία αυτή τη στιγμή όχι αναγκαιότητα είναι, είναι κάτι παραπάνω. Διότι πλέον αλλάζει η περίοδος και αλλάζουν κάποια δεδομένα και αυτά τα δεδομένα δεν θα έχουν μάκρος μεγάλο. Μπορεί να έχουν πάρα πολύ μεγάλο και να βγούμε από την κρίση, μπορεί να μην έχουν και να έχουμε πρόβλημα.

Άρα εμείς αυτό το διάστημα το μεσοδιάστημα πρέπει να τρέξουμε πάρα πολύ γρήγορα και βέβαια επειδή υπάρχει και μεγάλο πρόβλημα, δεν θα αντισταθώ στον πειρασμό των ζημιών, αλλάξτε τον Κανονισμό του ΕΛΓΑ και να λυθούν όλα. Διαφορετικά θα υπάρχει αυτό. Εγώ γυρίζω σε όλη την Ελλάδα και το βλέπω: θα υπάρχει πρόβλημα καθαρά και να ξέρει ο καθένας ένα δύο, τρία, τέσσερα, πέντε πράγματα.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ: Με συγχωρείτε για την παρέμβαση, η αλλαγή του Κανονισμού σημαίνει και αλλαγή ασφαλίσεων. Να γίνει κατανοητό αυτό προς όλες τις κατευθύνσεις.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Άμα παίρνουν πίσω έγκαιρα τα χρήματα και αυτά που πρέπει να πάρει ο καθένας... Σας ευχαριστώ, θα επανέλθω τεχνικά στα επόμενα και ολοκληρώνοντας να πω ότι πρέπει να πάμε στο νέο αναπτυξιακό μοντέλο. Τι νέο αναπτυξιακό μοντέλο τι λέει; Τώρα μπαίνω έξω από τα αγροτικά, λέει σε μείωση φορολογίας για να εισπράττει το κράτος τα χρήματα,

σε μείωση ασφαλιστικών για να υπάρχουν και προσοχή στην ενέργεια. Διότι η πώληση της ενέργειας πρέπει να έχει και οροφή ως προς την τιμή της πωλούμενης ενέργειας και ιδίως στους αγρότες για να προχωρήσουν και οι ΑΠΕ γρήγορα, είναι προ δημοσίευση αλλά χρειάζονται και τα πρότυπα τα οποία να μας πάνε πιο γρήγορα. Να είστε καλά, ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Είναι προφανές ότι σε πολλά από όσα αναφέρθηκαν υπάρχουν απαντήσεις οι οποίες θα ακολουθήσουν εν ευθέτω χρόνω. Ο Περιφερειάρχης Πελοποννήσου ο κ. Τατούλης έχει τον λόγο.

Π. ΤΑΤΟΥΛΗΣ: Κύριε Υπουργέ, κύριε Υφυπουργέ, κύριοι βουλευτές, κύριοι Γενικοί Γραμματείς, κύριοι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κύριοι μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης στην 3^η συνεδρίαση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης σας καλωσορίζω κι εγώ στην πόλη του Ναυπλίου, την κοσμοπολίτικη πόλη του Ναυπλίου μια καθαρά ευρωπαϊκή πόλη, μέσα από την ιστορική της διαδρομή και χαίρομαι ιδιαίτερα κύριε Γενικέ Γραμματέα που ως Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης επιλέξατε η συνεδρίαση να γίνει στο Ναύπλιο.

Χαίρομαι ακόμη περισσότερο για την αποκεντρωτική στάση που πρέπει να τηρείτε σε αυτές τις διαδικασίες γιατί αυτό διευκολύνει πάρα πολύ το να εμβαθύνει ο αγροτικός πληθυσμός αλλά και οι θεσμικοί παράγοντες στα μεγάλα και κρίσιμα προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα ως χώρα.

Θα ήθελα εξ αρχής να τονίσω και κυρίως θα αναφερθώ σε θεσμικά θέματα, γιατί εκεί νομίζω ότι πρέπει να εστιάσουμε παρ' όλο που παρακολούθησα και διάβασα τις τροποποιήσεις που προτείνονται στην Επιτροπή Παρακολούθησης.

Θα ήθελα να εστιάσω πρώτα και κύρια στο πως πρέπει να λειτουργεί μια Επιτροπή Παρακολούθησης. Δεν θα πρέπει η Επιτροπή Παρακολούθησης να είναι ένας παθητικός δέκτης των οποιονδήποτε κριτηρίων συμπερασμάτων που επιλέγονται για τον άλφα ή βήτα λόγο. Χωρίς να θέλω να κάνω όμως καμία κριτική σε αυτό το πράγμα. Είναι θεσμικό το θέμα, αυτό υπαγορεύεται και από τον ευρωπαϊκό Κανονισμό, είναι «comfilm» εάν γίνεται μια τέτοια διαδικασία και πάνω απ' όλα φαίνεται ότι ουσιαστικά ελέγχεται η Επιτροπή Παρακολούθησης από τη μία ή την άλλη πολιτική. Η Επιτροπή Παρακολούθησης δεν είναι πολιτικό όργανο, είναι ένα καθαρώς

διαχειριστικό όργανο, που οφείλει να λαμβάνει υπόψη του τις πολιτικές που ασκεί η εκάστοτε πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης.

Το δεύτερο θέμα που θέλω να θέσω, έχω μακροχρόνια εμπειρία από το δημόσιο βίο της χώρας και ασφαλώς αποδέχομαι απόλυτα αυτό που είπε ο κ. Υπουργός ότι δεν είναι καιρός να κάνουμε κριτική στους παρελθόντες χρόνους ή κυρίως στο να μπαίνουμε σε μια μίζερη λογική. Αυτή τη στιγμή ο καθένας γράφει τη δική του ιστορία όχι κοιτώντας πίσω, αλλά κοιτώντας πως θα διορθώσει το παρόν και πως θα βελτιώσει το μέλλον.

Σε αυτό το θέμα θέλω να πω και θέλω να εστιάσω ότι θεωρώ πλέον ότι το τομεακό πρόγραμμα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης ως τομεακό πρόγραμμα έχει εξ αρχής τη σημαντικότερη παθογένεια που καθόριζε την άσκηση και την υλοποίηση των προηγούμενων προγραμμάτων.

Δεν μπορείς αυτή τη στιγμή -και το υπαινίχθηκε ο Πρόεδρος της ΕΝΠΕ προηγούμενα- να πας με οριζόντιες πολιτικές για να δημιουργήσεις κίνητρα για μια ευρεία ανταγωνιστικότητα και για τη δημιουργία καλών πρακτικών, όπου θα ανεβαίνει ο πήχης της ανταγωνιστικότητας από Περιφέρεια σε Περιφέρεια, από θεσμικό παράγοντα σε θεσμικό παράγοντα, από τους ίδιους τους αγρότες ή τους κτηνοτρόφους ή τους αλιείς που είναι οι υποδοχείς αυτού του προγράμματος. Θα πρέπει άμεσα αυτό να το δούμε πάρα πολύ προσεκτικά.

Αντιλαμβάνομαι ότι κανονιστικά και διαχειριστικά είναι πολύ δύσκολο πρόβλημα στο ότι πλέον αναπτύσσεται και εξελίσσεται αυτό το πρόγραμμα. Αλλά θεωρώ όμως ότι υπάρχουν πολιτικές πρωτοβουλίες οι οποίες μπορούν να διορθώσουν το σε κινητικότητα υφιστάμενο πρόγραμμα.

Η τρίτη παρατήρηση που θέλω να κάνω είναι στα θέματα της εκχώρησης. Είναι λάθος να εκχωρείται ένα πρόγραμμα κι αυτό το πρόγραμμα να προσπαθούμε να το βάζουμε, δεν λέω να το τιθασεύσουμε να το χειραγωγήσουμε, αλλά να το βάλουμε πάλι σε μια οριζόντια λογική. Αυτό περιορίζει τις δυνατότητες που έχει η κάθε δομή, ώστε ανταγωνιστικά και ολοκληρωμένα να δει τις δικές της προτεραιότητες.

Το τέταρτο θέμα που θέλω να θέσω είναι ότι πρέπει να υπάρξουν κίνητρα εντάξεως στο πρόγραμμα του νέου προτύπου της οργάνωσης των αγροτών. Θα πρέπει οι ομάδες παραγωγών, ή αυτό που έχει

σχεδιάσει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης να έχει ένα κίνητρο για να κατευθυνθεί στην υλοποίηση μιας τέτοιας πολιτικής και αυτό το θεωρώ εξαιρετικά απαραίτητο.

Και από την άλλη πλευρά επειδή είμαστε πλέον σε μια χώρα που βρίσκεται για εννιά χρόνια σε μια βαθιά οικονομική κρίση θα έλεγα ότι αυτή τη στιγμή έχει ένα πλεονέκτημα η χώρα μας: να μπορέσει να ενσωματώσει και να αφομοιώσει μια νέα γενιά επιστημόνων και να τους εντάξει στην αγροτική επιχειρηματικότητα.

Είναι κάτι που το έχουμε συζητήσει πολλές φορές και το έχουμε πει εξαιρετικά κ. Υπουργέ, θα πρέπει να υπάρξει κίνητρο γι' αυτές τις ομάδες που θα σχεδιάσουμε για να εμπλακούν μέσα στην αγροτική επιχειρηματικότητα και αυτό θεωρώ ότι είναι ένα εξαιρετικά κρίσιμο μέγεθος.

Το πέμπτο θέμα που θέλω να σχολιάσω είναι ότι κανένα πρόγραμμα δεν μπορεί να υλοποιηθεί, έχω ζήσει σχεδόν το σύνολο των προγραμμάτων που έχουν μέχρι τώρα χρησιμοποιηθεί και υλοποιηθεί στη χώρα μας, πάντοτε στα προγράμματα υπήρχε μια ενδογενής αδυναμία: δεν υπάρχουν στόχοι – στοχεύσεις ποσοτικές και ποιοτικές και δεν υπάρχει ένας κανόνας αξιολόγησης της προσπάθειας.

Οι αναθεωρήσεις των προγραμμάτων συνεπάγονται ότι υπάρχει ένας τέτοιος μηχανισμός που μπορεί συνεχώς να αξιολογεί την πορεία του προγράμματος και διορθωτικά, ως οφείλει να κάνει το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης να παρεμβαίνει με συγκεκριμένες στοχευμένες πολιτικές ώστε να διορθώνει αυτές τις αδυναμίες. Για να μην μπούμε πάλι στη λογική ότι υλοποιούμε ένα πρόγραμμα και πετυχαίνουμε τους στόχους του 100% χωρίς όμως να έχουμε μετρήσιμα αποτελέσματα και αυτό νομίζω ότι ήταν η μεγάλη αδυναμία όλων των προηγούμενων προγραμμάτων.

Σε αυτό το θέμα θέλω να πω επίσης οι ανθρωπίνι πόροι θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα, θα πρέπει να προσληφθούν ανθρωπίνι πόροι που θα ενισχύσουν αυτό το πρόγραμμα.

Η έκτη παρατήρηση που θέλω να κάνω, έχει να κάνει με το θέμα του ότι αυτό το πρόγραμμα από μόνο του δεν μπορεί να στηρίξει το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, θα πρέπει να μπει και να αφομοιώσει και να ενσωματώσει τη λογική της μόχλευσης και ιδιωτικών πόρων. Αλλά για να

γίνει αυτό, δεν θα γίνει με ντιρεκτίβες. Αυτό θα πρέπει να γίνει με συγκεκριμένες εφαρμοσμένες πολιτικές.

Δυο παραδείγματα και μόνο. Πρώτο παράδειγμα: δεν μπορεί να κάνουμε αποσπασματική χρήση ενός προγράμματος, χωρίς να έχουμε ολοκληρωμένη πολιτική για την ανάπτυξη του χώρου στον οποίο θέλουμε να απευθυνθούμε. Δεν μπορούμε να μιλάμε για εσπεριδοειδή παραδείγματος χάριν, δεν μπορούμε να μιλάμε για κηπευτικά, οπωρολαχανικά χωρίς να έχουμε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την ανάπτυξη των εσπεριδοειδών, την ανάπτυξη των κηπευτικών, των θερμοκηπευτικών μονάδων.

Φέρνω ένα παράδειγμα: φέτος η Τριφυλία με την ανάπτυξη των θερμοκηπίων θα έχει ένα συνολικό εισόδημα που θα ξεπερνάει τα 150 εκατομμύρια ευρώ. Μόνο και μόνο από μια παραγωγή τα αγγούρια, έχει πάρει μέχρι τώρα γύρω στα 12 εκατομμύρια. Αντιλαμβάνεστε ότι έχουμε πολλές δυνατότητες να αναπτύξουμε, αλλά στοχευμένα να αναπτύξουμε.

Και να έρθω στο θέμα της εξέλιξης του προγράμματος. Συμφωνήσαμε ως ΕΝΠΕ από την πρώτη στιγμή ότι δεν μιλάμε για τα μεγάλα αρδευτικά έργα και όλα αυτά τα μαξιμαλιστικά τα οποία ουσιαστικά είναι απαράδεκτο αυτή τη στιγμή ένα έργο όπως ήταν η Τάκα, ή όπως είναι το Φιλιατρινό φράγμα που ξεπερνάει τα 35 εκατομμύρια ευρώ να μην είναι ολοκληρωμένο και να μην προσφέρει υπηρεσίες στο μόνο δικαιούχο που είναι η αγροτική ανάπτυξη. Θα πρέπει σε αυτό το θέμα να έχουμε ένα ολοκληρωμένο διαχειριστικό μοντέλο.

Και πάνω απ' όλα πολλά από αυτά τα έργα κατά τη γνώμη μου θα μπορούσαν να κινηθούν και ως έργα ΣΔΙΤ. Θα με κατηγορήσουν ή θα μας κατηγορήσουν ότι ιδιωτικοποιούμε τα νερά και όλες αυτές οι παραμυθίες οι οποίες δεν υφίστανται σε καμία άλλη χώρα της Ευρώπης, με αυτό τον τρόπο θα μπορούσαμε να κινητοποιήσουμε πολλούς πόρους προκειμένου να έχουμε μικρότερο κόστος στον αγρότη, καλύτερη συντήρηση και καλύτερη λειτουργία αυτών των έργων υποδομής που πρέπει να κάνουμε.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι μια Περιφέρεια η οποία στηρίζεται στην αγροτική της οικονομία. Είναι μια κατ' εξοχήν αγροτική περιοχή, μια αγροτική Περιφέρεια. Η εκτίμησή μας είναι ότι αυτή τη στιγμή η προσπάθεια που πρέπει να γίνει για τη βελτίωση της αγροτικής οικονομίας

είτε στην παραγωγή, είτε στην τυποποίηση είτε στη μεταποίηση κάνοντας χρήση των εξαιρετικών Clusters που πρέπει να δημιουργήσουμε και που προσπαθούμε να δημιουργήσουμε προς αυτή την κατεύθυνση, η ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας θα δημιουργήσει μια υπεραξία στο συνεχώς αυξανόμενο τουριστικό προϊόν της Περιφέρειάς μας. Γιατί βελτιώνει και την ποιότητα αλλά δίνει και άλλους παράλληλους πόρους οι οποίοι είναι εξαιρετικά χρήσιμοι.

Θα ήθελα να πω ότι η αγροτική οικονομία, η Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι η τρίτη Περιφέρεια στις εξαγωγές μετά από την Αττική, παλεύουμε λίγο με την κεντρική Μακεδονία, είμαστε τρίτοι στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων. Τι σημαίνει αυτό; Δεν πρέπει να ξεχνάμε και το λέω ευθέως εδώ μιας και βρίσκεται και ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι η βασική αρχή της Συνθήκης της Λισσαβόνας, είναι η εδαφική και η κοινωνική συνοχή της Ευρώπης.

Για να περιοριστούν οι ανισότητες και για να δημιουργηθούν καλύτερες προϋποθέσεις η ανάπτυξη του αγροτικού προγράμματος για την Πελοπόννησος αλλά και για όλες τις υπόλοιπες Περιφέρειες έχουν το βασικό στοιχείο της αντιμετώπισης της ερημοποίησης, κάτι που μας απειλεί ευθέως πλέον. Το δημογραφικό πρόβλημα της υπαίθρου είναι εξαιρετικά σημαντικό και βέβαια με το Πρόγραμμα Αλιείας περιμένουμε μεγαλύτερη κινητικότητα, γιατί είναι ένα πρόγραμμα το οποίο έχει εξαιρετικούς πόρους, πρωτοφανείς για τη χώρα μας και νομίζω ότι πρέπει πολύ γρήγορα να αξιοποιήσουμε όλα αυτά τα πράγματα.

Κύριε Υπουργέ δεν έχουμε χρόνο. Πάρτε γρήγορες αποφάσεις. Δεν έχουμε χρόνο για να στεκόμαστε και να λέμε ότι δεν μπορούμε το ένα ή δεν μπορούμε το άλλο, ή χρειαζόμαστε καλύτερη λειτουργία ή δεν χρειαζόμαστε καλύτερη λειτουργία. Θα πρέπει πολύ γρήγορα να βγουν οι προσκλήσεις, θα πρέπει να κινητοποιηθεί το σύνολο του προγράμματος και αυτό είναι και ευθύνη της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Με αυτές τις κουβέντες θέλω να σας ευχαριστήσω και να εκφράσω κι εγώ όπως έκανε και ο κ. Αγοραστής την ικανοποίησή μου γιατί στο επίπεδο αυτό έχουμε μια συνεργασία εξαιρετική και ένα διάλογο ανοιχτό με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, αρκεί αυτό το πράγμα να το κάνουμε ακόμη περισσότερο πιο θεσμικό.

ΥΠΟΥΡΓΟΣ: Να σας ζητήσω συγνώμη και οι χρόνοι οι δικοί μου ιδιαίτερα με τα γεγονότα που εξελίσσονται από τις κλιματικές συνθήκες, θα φύγω. Θέλω να σας ευχηθώ καλή συνέχεια στις εργασίες σας και να σας ζητήσω συγνώμη. Να είστε καλά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε τον κ. Υπουργό. Δράττομαι της ευκαιρίας να καλωσορίσω και τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης τον κ. Νίκο Αντώνογλου ο οποίος είναι δίπλα μου. Δίνω τον λόγο στον εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον κ. Bartovics ο οποίος μετά από τους χαιρετισμούς και τις κατά κάποιο τρόπο εισηγήσεις επί μιας σειράς σημαντικών θεμάτων που προηγήθηκαν, εκτιμώ ότι διαμόρφωσε μια καλή εικόνα για το ποια είναι η συζήτηση και για την οποία προφανώς υπάρχουν απαντήσεις και οι οποίες θα δοθούν στη συνέχεια σε ένα δημιουργικό διάλογο στα πλαίσια της συνεδρίασης της Επιτροπής.

Ο κ. Bartovics εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχει τον λόγο.

A. BARTOVICS: Ευχαριστώ πάρα πολύ κ. Κασίμη, ευχαριστώ κύριοι Υπουργοί, μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, εκπρόσωποι, καλεσμένοι, συνάδελφοι απολογούμαι που θα μιλήσω στα αγγλικά αλλά τα ελληνικά μου δεν είναι και τόσο καλά για να μπορέσω να ανταποκριθώ. Είμαι πολύ χαρούμενος που βρίσκομαι εδώ μαζί σας σήμερα σε αυτή τη θαυμάσια περιοχή να μπορέσω να μοιραστώ τις εμπειρίες σας όσον αφορά την υλοποίηση του προγράμματός σας.

Με τους συναδέλφους μου έχουμε κάποιες ιδέες ή κάποια μηνύματα τα οποία θα ήθελα να σας παρουσιάσω εδώ τώρα. Γνωρίζω τη δύσκολη οικονομική κατάσταση της Ελλάδας τα τελευταία πέντε χρόνια, αλλά είμαι σίγουρος ότι με το νέο αναπτυξιακό πρόγραμμα το οποίο αποτελεί το δεύτερο πυλώνα της ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής μπορεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στο δρόμο της ανάκαμψης και της ανάπτυξης.

Αυτό το πρόγραμμα υιοθετήθηκε το 2015 δημιουργήθηκε τότε και τώρα μπαίνει στο πλαίσιο της υλοποίησης. Οι ελληνικές Αρχές προσπαθούν και κάνουν πολύ σοβαρές προσπάθειες για να βάλουν το πρόγραμμα στις ράγες και είμαι πάρα πολύ ικανοποιημένος για την εξέλιξη που έχει υπάρξει μέχρι στιγμής.

Το ελληνικό πρόγραμμα είναι ένα από τα μεγαλύτερα και πιο αναλυτικά προγράμματα που έχουμε χρηματοδοτήσει και από πλευράς προϋπολογισμού και από θέμα περιπλοκότητας. Βέβαια προβλέπονται 19 μέτρα τα οποία πρέπει να υλοποιηθούν και αυτό το πρόγραμμα περιλαμβάνει 17 από τα 19.

Όσον αφορά τον προϋπολογισμό από 4,7 δισεκατομμύρια η Ελλάδα έχει υλοποιήσει 600 εκατομμύρια, δηλαδή εάν το συγκρίνουμε με άλλα κράτη - μέλη είναι περίπου το 16,1%. Πιστεύω ότι είναι ένα πολύ καλό αποτέλεσμα και σε αυτό το σημείο θα ήθελα να συγχαρώ τους συναδέλφους οι οποίοι υλοποίησαν το πρόγραμμα, όλους εσάς γι' αυτό το επίτευγμα. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ, κάνατε πάρα πολύ καλή δουλειά.

Παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει χρόνος για να κωλυσιεργούμε, ή να κάνουμε διαλείμματα. Οι ελληνικές Αρχές πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους και να ενεργοποιήσουν όλα τα νέα μέτρα και να υλοποιήσουν τις προηγούμενες δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει.

Βεβαίως πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τις προτεραιότητες οι οποίες αναφέρθηκαν και από τους προηγούμενους ομιλητές, δηλαδή να διατηρήσουμε και να ενισχύσουμε το οικοσύστημα, την οικονομική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του αγροτοδιατροφικού τομέα.

Η αφοσίωση των συναδέλφων μου πιστεύω ότι μπορεί να στοχεύσει σε 100% υλοποίηση γι' αυτή την προγραμματική περίοδο. Αγαπητά μέλη της Επιτροπής θα ήθελα να επισημάνω ότι η Επιτροπή αυτή είναι ένα συντονιστικό Σώμα για να παρακολουθεί την ποιότητα, την απόδοση, την αποτελεσματικότητα της υλοποίησης του αγροτικού προγράμματος.

Θα ήθελα να προσκαλέσω την Επιτροπή αναλυτικά να εξετάσετε, να επικαιροποιήσετε την υλοποίηση του προγράμματος σας. Είναι πάρα πολύ σημαντικό και επισημαίνω ότι όλοι σας, όλοι οι συμμετέχοντες συμμετέχετε σε υψηλής ποιότητας προγράμματα χωρίς καθυστερήσεις για να έχουμε τις αγροτικές περιοχές και τις αγροτικές κοινότητες να τις δούμε να αναπτύσσονται.

Θα ήθελα εδώ να επισημάνω για άλλη μια φορά ότι είναι το δικό σας πρόγραμμα, αυτή είναι η δική σας δέσμευση όλα τα στοιχεία είναι στα

χέρια σας και εσείς θα παράγετε τα παραδοτέα. Είμαι χαρούμενος που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει μια πολύ ανοιχτή και καλή συνεργασία με τις ελληνικές Αρχές και νομίζω ότι μπορείτε να συνεχίσετε να βασίζεστε στην υποστήριξή μας και στο μέλλον.

Κυρίες και κύριοι σας εύχομαι να έχετε ένα γόνιμο, ανοιχτό διάλογο και ανταλλαγή απόψεων τη σημερινή ημέρα. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Bartovics για τον χαιρετισμό και την αναφορά του στο πρόγραμμα. Θα παρακαλούσα εάν υπάρχει εκπρόσωπος της Δημοτικής Αρχής, του Δήμο Ναυπλιαίων ή του Δήμου Άργους; Όχι. Οπότε προχωράμε στη διαδικασία. Η διαδικασία προβλέπει τη διαπίστωση της απαρτίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Διαπίστωση απαρτίας μελών της Επ.Πα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σύμφωνα με την ενημέρωση που έχω η απαρτία πλησιάζει στο 75% επομένως η συνεδρίαση έχει την απαιτούμενη απαρτία και συνεχίζουμε με την έγκριση της ημερήσιας διάταξης.

Έγκριση Ημερήσιας Διάταξης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η ημερήσια διάταξη είναι στο φάκελο. Εάν έχετε κάτι να παρατηρήσετε έχει καλώς, αλλιώς να προχωρήσουμε κατ' ευθείαν στο πρόγραμμα της ημερήσιας διάταξης.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Να παρατηρήσουμε τι δηλαδή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Στην ημερήσια διάταξη αν υπάρχουν κάποια θέματα είτε να προστεθούν, ούτε να διαγραφούν.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Ένα θέμα για τις επαληθεύσεις που κάνουν οι ΔΑΟΚ μας στο Leader. Τις επαληθεύσεις οι οποίες θέλουν τώρα να φύγουν από τις ΔΑΟΚ και να επανέλθουν στο Υπουργείο, μειώνοντας την τεχνική υποστήριξη, την τεχνική βοήθεια. Δηλαδή να αφήσουμε στις ΔΑΟΚ όλη τη δουλειά η οποία είναι η δύσκολη και να πάμε μετά να μεταφέρουμε εκείνο το οποίο ανήκει στις ΔΑΟΚ όπως αρχικά συμφωνήθηκε στο Υπουργείο. Υπάρχει η πρόθεση αυτή; Γιατί έχει δημιουργηθεί μια τέτοια περιρρέουσα ατμόσφαιρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν υπάρχει κάποια τέτοια βάση.

Π. ΤΑΤΟΥΛΗΣ: Να το ξαναδείτε κ. Γενικέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν εμπλέκονται. Που είναι;

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Συγγνώμη όχι οι ΔΑΟΚ, οι Διαχειριστικές έκανα λάθος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτό όμως ας μη το συζητήσουμε τώρα, μιλάω για την ημερήσια διάταξη και αν συμφωνούμε.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Αν θέλουμε να βάλουμε κάτι στην ημερήσια διάταξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτό είναι άλλο θέμα να το δούμε στο τέλος στα «Διάφορα»;

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Ναι αυτό πρέπει να το δούμε λίγο γιατί δημιουργεί ένα πρόβλημα.

Εισήγηση του Προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ, δεν υπάρχει φαίνεται κάποια άλλη παρατήρηση. Σύμφωνα με την ημερήσια διάταξη ακολουθεί η εισήγηση του Γενικού Γραμματέα και θα προσπαθήσω με όλα όσα αναφέρθηκαν να είμαι σχετικά σύντομος όσο πραγματικά μπορώ να το κάνω.

Κυρίες και κύριοι στο συνολικότερο κυβερνητικό σχεδιασμό μας είναι να θέσουμε την αγροτική ανάπτυξη και τον πρωτογενή τομέα της χώρας στο επίκεντρο ενός ουσιαστικού δημοσίου διαλόγου που θα οδηγήσει στην υιοθέτηση μιας εθνικής αναπτυξιακής στρατηγικής για τον αγροτικό τομέα κινητοποιώντας δημιουργικά τις παραγωγικές δυνάμεις του τόπου και αξιοποιώντας τις επενδυτικές και άλλες χρηματοδοτικές δυνατότητες του νέου προγράμματος.

Μια νέα στρατηγική που θα επενδύει στην ποιότητα και την ταυτότητα των ελληνικών προϊόντων και θα απαντά στις μεγάλες προκλήσεις, και προϋποθέσεις θα έλεγα, που αφορούν στο κόστος παραγωγής, στην προστιθέμενη αξία και στην εξωστρέφεια των αγροτικών μας προϊόντων και γενικότερα θα έλεγα θα συμβάλλει ουσιαστικά σε μια σταδιακή αλλά σταθερή μετατόπιση προς ένα νέο παραγωγικό πρότυπο, για το οποίο τουλάχιστον εμείς μιλάμε επανειλημμένα στις δημόσιες τοποθετήσεις μας και το οποίο αποτελεί πλέον αναπόσπαστο κομμάτι της εθνικής στρατηγικής για την ανάπτυξη.

Και χαιρόμαστε γι' αυτό διότι η συζήτηση αυτή έχει ξεκινήσει καιρό πριν, έχει ενταχθεί και στις συζητήσεις με τους θεσμούς και είμαστε υπερήφανοι γιατί καταφέραμε να υποβάλλουμε ένα σχέδιο το οποίο έχει και την έγκριση των θεσμών και την υιοθέτηση των θεσμών το οποίο επαναλαμβάνω έχει ενταχθεί και στην εθνική στρατηγική για την ανάπτυξη.

Σε αυτή τη στρατηγική ο ρόλος του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης μπορεί και πρέπει να είναι καθοριστικός, όπως προφανώς καθοριστική είναι και συνεισφορά της Επιτροπής Παρακολούθησης που εκπροσωπείτε σήμερα εδώ.

Αλλά επειδή έγιναν πολλές αναφορές στα βήματα του νέου προγράμματος, θεωρώ ότι είναι σημαντικό να αναφερθούμε σε αυτή την πορεία μέχρι σήμερα. Είχαμε επισημάνει και στη προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης, το Δεκέμβριο του '16, ότι το 2016 ήταν μια χρονιά στην οποία δρομολογήσαμε τις απαιτούμενες προπαρασκευαστικές διοικητικές ενέργειες, αφ' ενός μεν για την ένταξη και πληρωμή των ανειλημμένων υποχρεώσεων στη νέα προγραμματική περίοδο, αφ' ετέρου για τη διαμόρφωση του θεσμικού πλαισίου εφαρμογής των μέτρων και δράσεων του Προγράμματος, για την ίδια την υλοποίησή του.

Αυτό το κάναμε και νομίζω ότι έγινε αρκετά σύντομα και γρήγορα. Έχουμε ένα νέο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, νέο οργανόγραμμα των Ειδικών Υπηρεσιών του Προγράμματος, εκχώρηση πόρων και αρμοδιοτήτων στις Περιφέρειες, με τις οποίες παρά την κριτική θα έλεγα ότι έχουμε ουσιαστική και εποικοδομητική συνεργασία και μάλιστα πρόσφατα συγκροτήσαμε και μια ομάδα εργασίας για την καλύτερη δυνατή παρακολούθηση και υλοποίηση του προγράμματος, αλλά προχωρήσαμε και στις εκχωρήσεις στους ενδιαμέσους φορείς διαχείρισης. Αναπτύξαμε το ολοκληρωμένο πληροφορικό σύστημα και εγκρίναμε κριτήρια επιλογής των μέτρων.

Το δεύτερο έτος εφαρμογής, το 2017 και να θυμόμαστε ότι μπορεί το πρόγραμμα να είναι της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 αλλά το πρόγραμμα εγκρίθηκε το Δεκέμβριο του 2015. Άρα όταν αξιολογούμε την πορεία υλοποίησης του προγράμματος αυτό δεν πρέπει να το ξεχνάμε και εγκρίθηκε μετά από επίπονες προσπάθειες στη βάση των πολλών παρατηρήσεων που έγιναν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το 2017 η φροντίδα μας έχει μετατοπισθεί στις προκηρύξεις των επιμέρους μέτρων και δράσεων του προγράμματος, με προτεραιότητα σε εκείνα τα μέτρα θα έλεγα, που έχουν σημαντικό αναπτυξιακό χαρακτήρα και ως εκ τούτου χρηματοδοτική βαρύτητα, και που δεν είναι άλλα από τα επενδυτικά μέτρα.

Σε αυτή την κατεύθυνση επειδή είμαι φανατικός οπαδός της άποψης ότι η πολιτική πρέπει να στηρίζεται σε δεδομένα, σε στοιχεία τόσο για να ασκείται κριτική στην πολιτική όσο και για να σχεδιάζεται και υλοποιείται πολιτική, θέλω να πω και στους προλαλήσαντες ότι σε αυτή την προγραμματική περίοδο τα μέτρα έχουν προκηρυχθεί σχεδόν δυο χρόνια νωρίτερα από ό,τι στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Και αυτό είναι αλήθεια και δεν δέχομαι με κανένα τρόπο να αμφισβητείται αυτό όταν υπάρχουν τα τεκμήρια γι' αυτό. Δεν θέλουμε να προκηρυχθούν γρηγορότερα; Προφανώς. Οι συνθήκες είναι διαφορετικές και οι ανάγκες είναι πολύ μεγαλύτερες. Αλλά προκηρύχθηκαν πολύ νωρίτερα με πολύ λιγότερο προσωπικό και στελέχη στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης. Τα στοιχεία, εάν θέλετε, είναι στη διάθεσή σας.

Και αυτό δεν το λέω μόνο εγώ, το είπε και ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το έχει πει επανειλημμένα δημόσια και ο Επίτροπος Γεωργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ταχύτητα και την πρόοδο που γίνεται στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας.

Θα αναφερθώ σήμερα εδώ επιγραμματικά στα μέτρα που έχουμε προκηρύξει και στην πρόοδο που έχουμε μέχρι σήμερα πραγματοποιήσει. Επαναλαμβάνω το κάνω αυτό γιατί τόσο σε πολιτικό όσο και σε επικοινωνιακό επίπεδο και αναφέρομαι και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, επιχειρείται συχνά η δημιουργία μιας εικόνας καθυστέρησης που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Επομένως ας δούμε συγκεκριμένα τα πράγματα:

- Έχει προκηρυχθεί το Μέτρο των νέων γεωργών ύψους 241 εκατομμυρίων. Έχουμε εκδήλωση ενδιαφέροντος από 14.700 ενδιαφερόμενους και έχουμε ολοκληρώσει την πρώτη φάση αξιολόγησης και είμαστε κοντά στην ολοκλήρωση και της δεύτερης φάσης αξιολόγησης. Η εκτίμησή μας είναι ότι μέσα στον Ιούλιο θα

πληρώσουμε και το 70% του προϋπολογισμού στους δικαιούχους. Αυτό για την πρόοδο των νέων γεωργών.

- Ας αναφερθώ εδώ σε ένα Μέτρο το οποίο είναι καθ' οδόν και συνδέεται με το Μέτρο των νέων γεωργών και αυτό είναι τα σχέδια βελτίωσης για τα οποία έχουμε κάνει προδημοσίευση με προϋπολογισμό 353 εκατομμύρια και είναι προφανές ότι θα ακολουθήσουν τις εντάξεις των νέων γεωργών για να δώσουμε τη δυνατότητα και στους νέους γεωργούς να ενταχθούν στα σχέδια βελτίωσης. Αν όλα πάνε καλά η προκήρυξη θα γίνει μέσα στον Ιούλιο, αλλά ακόμη κι αν δεν γίνει στον Ιούλιο πολύ αμέσως μετά θα γίνει η προκήρυξη των σχεδίων βελτίωσης.
- Επίσης, επειδή και σε αυτό έγινε αναφορά με λειψό τρόπο, έχει προκηρυχθεί το Μέτρο της μεταποίησης για τις επενδύσεις πάνω από 600.000. € μέχρι 5 εκατομμύρια, με προϋπολογισμό 120 εκατομμύρια. Ένα Μέτρο εξαιρετικά σημαντικό επενδυτικό που αναφέρεται στους τομείς μεταποίησης και εμπορίας της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, ενώ για πρώτη φορά προκηρύσσουμε και τη δράση που αφορά σε τομείς εκτός του παραρτήματος I της Συνθήκης και αναφέρεται σε επεξεργασία καπνού, στη ζυθοποιία, στα αιθέρια έλαια, σε προϊόντα κυψέλης, σε πυρηνελαιουργεία, αποστάγματα, βαμβάκι, προϊόντα θρέψης, κοσμετολογίας και διατροφής, με προϋπολογισμό 30 εκατομμύρια. Αυτό είναι έτοιμο να προκηρυχθεί και ακολουθούν οι προκηρύξεις και για επενδυτικά σχέδια μεταποίησης κάτω των 600.000 για τα οποία υπήρχε η σκέψη να προκηρυχθούν μαζί με τα Leader αλλά η ΕΝΠΕ από ό,τι καταλαβαίνω έχει μια άλλη άποψη. Εμείς είμαστε ανοιχτοί να συζητήσουμε και το ενδεχόμενο να προκηρυχθούν από τις Περιφέρειες και να αποσπαστούν από τα Leader. Αν όμως συναθροίσει κανείς τη μεταποίηση του LEADER και τη μεταποίηση κάτω των 600.000 αναφερόμαστε σε ένα συνολικό προϋπολογισμό περίπου 100 εκατομμυρίων ευρώ.
- Έχουμε επίσης πάει εξαιρετικά γρήγορα στην αξιολόγηση τόσο των Ομάδων Τοπικής Δράσης όσο και των προγραμμάτων CLLD/LEADER για τα οποία καινοτομήσαμε και προκηρύξαμε μαζί με το πρόγραμμα της Αλιείας. Έχουμε κάνει κατανομή πόρων ύψους 360 περίπου

εκατομμυρίων τόσο για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης όσο και για το Πρόγραμμα Αλιείας και είμαστε στην ευχάριστη θέση να πούμε ότι έχουμε ήδη εγκρίνει 31 πολυταμειακά τοπικά προγράμματα και 18 μονοταμειακά. Ήδη έχουν ολοκληρώσει ορισμένες Ομάδες Τοπικής Δράσης την αναμόρφωση των αναπτυξιακών τους προγραμμάτων στη βάση των προϋπολογισμών που κατανείμαμε και σύντομα θα είναι σε θέση να προκηρύξουν τα μέτρα, πάντα αναφέρομαι στις Ομάδες Τοπικής Δράσης οι οποίες είναι ήδη τακτοποιημένες, έχω υπογράψει ήδη τα αναμορφωμένα τους προγράμματα και φαντάζομαι ότι αυτό θα λειτουργήσει και επιταχυντικά και προς τις άλλες Ομάδες Τοπικής Δράσης.

Όλα δείχνουν ότι μέχρι το τέλος του καλοκαιριού θα έχουν γίνει οι προκηρύξεις και για τις ιδιωτικές και για τις δημόσιες επενδύσεις στα Leader. Το θεσμικό πλαίσιο είναι σχεδόν ολοκληρωμένο, μένουν τεχνικές λεπτομέρειες του Πληροφοριακού Συστήματος.

Συνεχίζοντας, γνωρίζετε ότι έχουμε ήδη προκηρύξει και τρέχει το Μέτρο της εξισωτικής αποζημίωσης 240 εκατομμύρια γνωρίζετε το ρόλο του δεν θέλω να αναφερθώ περισσότερο σε αυτό, εξάλλου είναι κι ένα εύκολο Μέτρο στην προετοιμασία και προκηρύξαμε το Μέτρο της Βιολογικής Γεωργίας και Κτηνοτροφίας, με αρχικό προϋπολογισμό 443 εκατομμύρια με τα γνωστά προβλήματα για τα οποία υπάρχει μια μεγάλη παρεξήγηση. Δεν είναι της στιγμής να την αναλύσουμε, αλλά όταν ένα Μέτρο προκηρύσσεται και έχει υποβολή αιτήσεων από πενταπλάσιο αριθμό ενδιαφερομένων, αντιλαμβάνεστε ότι είναι ένα δύσκολο διαχειρίσιμο Μέτρο όταν έχεις προκηρύξει 443 εκατομμύρια και ο διαμορφούμενος προϋπολογισμός είναι 1,5 δις. Πέστε μου εάν υπάρχει περίπτωση να διαχειριστεί κανείς ένα τέτοιο ενδεχόμενο με ορθολογικό τρόπο πέρα από του να επανεξετάσουμε την προκήρυξη της κτηνοτροφίας, όπως και αποφασίσαμε και να προχωρήσουμε στην φυτική παραγωγή όπως και πράξαμε, για να δούμε και πόσο γρήγορα πήγαμε και σε αυτό όταν έχουμε ήδη βγάλει αποφάσεις ένταξης για 11.337 παραγωγούς με συνολικό προϋπολογισμό 223 εκατομμύρια και όταν ήδη έχουμε διαμορφώσει τις αρχές κριτηρίων για την επόμενη προκήρυξη η οποία εκτιμούμε ότι θα γίνει μέχρι το τέλος του καλοκαιριού.

Προκηρύξαμε το Μέτρο Γενετικών Πόρων για την κτηνοτροφία με 17 εκατομμύρια και σύντομα ολοκληρώνεται η αξιολόγηση του Μέρου αυτού.

- Ενεργοποιήσαμε το Μέτρο της Κατάρτισης των Νέων Γεωργών, πρόγραμμα που αφορά σε 12.000 νέους γεωργούς με 10 εκατομμύρια περίπου δημόσια δαπάνη και το οποίο υλοποιείται αυτή τη στιγμή ανά την επικράτεια.
- Προκηρύσσεται αυτή την εβδομάδα το Μέτρο που ονομάζεται «comfusio» έχει ένα προϋπολογισμό 15 εκατομμύρια και το οποίο αναμένεται να συμβάλλει ουσιαστικά στην ποιοτική αναβάθμιση προϊόντων, καλλιεργειών ροδακινιάς, νεκταρινιάς και βερικοκιάς στις οποίες θα εφαρμοστεί προφανώς ένα Μέτρο που συμβάλλει καθοριστικά και στην ίδια την προστασία του περιβάλλοντος. Το μηχανογραφικό σύστημα είναι έτοιμο εντός των ημερών θα ανακοινωθεί, θα βγει η προκήρυξη.
- Κατανείμαμε 39 εκατομμύρια ευρώ στις Περιφέρειες για την αγροτική οδοποιία και οι Περιφέρειες μπορούν πλέον να προχωρήσουν στις προκηρύξεις για την αγροτική οδοποιία. Εγγράφως το έχουμε κάνει, έχετε ενημερωθεί εγγράφως και επίσης ...

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: (Τοποθέτηση εκτός μικροφώνου)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ κ. Αγοραστέ μην αρχίσουμε τώρα αυτή τη διαδικασία, θα τα δούμε αυτά. Σιγά - σιγά ολοκληρώνω αυτό αναφερόμενος στην προδημοσίευση της νιτρορρύπανσης ένα σημαντικό Μέτρο για αρκετές περιοχές της χώρας που πλέον ουσιαστικά καλύπτει όλη τη χώρα και αναμένεται να προκηρυχθεί μετά το καλοκαίρι. Έχουμε ήδη κάνει προδημοσίευση γι' αυτό το Μέτρο και επειδή έγινε αναφορά και στις ομάδες και Οργανώσεις παραγωγών, το θεσμικό πλαίσιο είναι έτοιμο των ομάδων και Οργανώσεων παραγωγών και αναμένουμε την ολοκλήρωση του πληροφοριακού συστήματος για να προκηρύξουμε το Μέτρο σχετικά σύντομα.

- Μιας και έγινε αναφορά σε αυτό, κοιτάξτε, αναφέρθηκε νομίζω ή ο κ. Τατούλης ή ο κ. Αγοραστός στα κίνητρα για τη συλλογική οργάνωση των αγροτών. Προφανώς υπάρχουν κίνητρα. Σε όλο το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης υπάρχουν κίνητρα για τις ομάδες παραγωγών

και για την ένταξή τους στα σχέδια βελτίωσης και στη μεταποίηση, και σε μια σειρά μέτρα επενδυτικού χαρακτήρα.

- Και είναι προφανές, μιλάμε πλέον για τα αυτονόητα ότι με δεδομένα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής γεωργίας αν υπάρχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα για την ελληνική γεωργία είναι η ποιότητα η οποία μπορεί να εξασφαλιστεί και τα μεγέθη που απαιτούνται, τα οποία μόνο μέσα από τις συλλογικές μορφές οργάνωσης της παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας των προϊόντων μπορεί να επιτευχθούν. Διαφορετικά δεν υπάρχουν ανταγωνιστικές δυνατότητες για την ελληνική γεωργία εάν δεν στοχεύσουμε στη διαμόρφωση εκείνων των προϋποθέσεων, που και το κόστος παραγωγής θα μειώσουν και την προστιθέμενη αξία θα ενισχύσουν και την εμπορία των προϊόντων μας θα καταφέρουν να διευρύνουν και την εξωστρέφεια προφανώς.
- Τα κίνητρα είναι εκεί και τα κίνητρα ξεκινούν όχι απλά με την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων των ομάδων παραγωγών, αλλά και για τις εντάξεις τους στα άλλα μέτρα και κίνητρα επιλεξιμότητας.
- Αναφορικά με δράσεις του νέου Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης σε σχέση με τις ιδιωτικές και δημόσιες επενδύσεις στα νερά, νομίζω ότι είναι εξαιρετικά σημαντική εξέλιξη - και είναι χαρά μας που είναι κοντά μας και ο Ειδικός Γραμματέας Υδάτων του Υ.Π.Ε.Κ.Α.- ότι οδηγούμαστε στην ικανοποίηση της αιρεσιμότητας με την έκδοση της ΚΥΑ σχετικά με την τιμολόγηση του νερού.
- Τέλος, σοβαρή και ουσιαστική προετοιμασία γίνεται για το Μέτρο της συνεργασίας και την προώθηση της καινοτομίας για το οποίο προφανώς χρειάζεται ιδιαίτερη προετοιμασία. Είμαστε σε συνεργασία με τις Περιφέρειες, ήδη ξεκινήσαμε την παρουσίαση του Μέτρου το Νοέμβριο στην Αθήνα, πριν από δυο εβδομάδες στη Μακεδονία, Θράκη, Καβάλα και Αλεξανδρούπολη, την ερχόμενη εβδομάδα αν δεν κάνω λάθος στην Πάτρα και θα συνεχίσουμε ώστε να οδηγηθούμε σιγά - σιγά μέσα από εκτεταμένη διαβούλευση στην προετοιμασία της προκήρυξης του Μέτρου και είμαστε ιδιαίτερα χαρούμενοι γιατί φιλοξενήσαμε περίπου ένα μήνα πριν στην Αθήνα το πανευρωπαϊκό Συνέδριο του ευρωπαϊκού δικτύου καινοτομίας. Είχαμε τη χαρά να έχουμε και τον κ. Bartovics μαζί μας και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην

οποία πραγματικά ανταλλάξαμε ενδιαφέρουσες εμπειρίες και με τις άλλες χώρες, ώστε ένα δύσκολο Μέτρο να προκηρυχθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

- Η εκτίμησή μας είναι ότι μέχρι το τέλος του χρόνου θα έχουμε καταφέρει να το προκηρύξουμε, όπως παράλληλα εργαζόμαστε για την προετοιμασία του Μέρους των γεωργικών συμβουλών, το οποίο εκτιμούμε ότι και αυτό θα προκηρυχθεί μέχρι το τέλος του '17.

Μιλώντας για λεφτά και απορρόφηση πόρων. Στοιχεία: το σύνολο της δημόσιας δαπάνης των μέτρων του νέου προγράμματος που έχουν ήδη προκηρυχθεί ανέρχεται σε 1,7 δις είναι περίπου το 28% του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, ενώ οι προσκλήσεις των νέων μέτρων και οι ανειλημμένες υποχρεώσεις ανέρχονται σε 3 δισεκατομμύρια, δηλαδή στο 50% της δημόσιας δαπάνης του προγράμματος σε μόλις 18 μήνες από την έγκρισή του. Αυτά όλα τα στοιχεία, θα σας τα πουν αναλυτικά και οι συνάδελφοι στη συνέχεια στην Επιτροπή Παρακολούθησης.

Ας πούμε και δυο λόγια για τις πληρωμές στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης του '15 και του '16. Το '16 οι πληρωμές ανήλθαν σε επίπεδο 650 εκατομμυρίων, 780 ήταν το '15, η υψηλότερη απορρόφηση από το 2007. Με βάση τα επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η χώρα μας κατατάσσεται στη 17^η θέση μεταξύ των 28 κρατών - μελών, με απορρόφηση πάνω από το 12%. Επίσης, θα σας δείξουν τους πίνακες, ξεπερνώντας χώρες που είχαν ξεκινήσει πολύ νωρίτερα από τη χώρα μας, εμάς εγκρίθηκε το πρόγραμμα το Δεκέμβριο του '15 δηλαδή η σύγκριση πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι άλλες χώρες είχαν εγκεκριμένα προγράμματα ένα χρόνο νωρίτερα.

Μαζί δε με την προσθήκη της προκαταβολής των περίπου 190 εκατομμυρίων, το ποσοστό απορρόφησης ξεπερνά το 17%. Εκτιμούμε ότι στη διετία ιδιαίτερα '16-'17 οι πληρωμές του νέου προγράμματος θα φτάσουν στο 1,5 δις δημόσιας δαπάνης δηλαδή στο 25% του προγράμματος και βεβαίως εάν στις καλές αυτές επιδόσεις προσθέσουμε και την επίδοση επαναλαμβάνω του '15, θα λέγαμε ότι αυτή η περίοδος ('15-'17) θα είναι η καλύτερη περίοδος με όρους

απορρόφησης και εμείς τουλάχιστον είμαστε υπερήφανοι γι' αυτό, παρά το γεγονός ότι αν ήταν δυνατό θα θέλαμε να είχαμε απορροφήσει το σύνολο των πόρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης γιατί πράγματι τα έχει ανάγκη η ελληνική αγροτική οικονομία και η οικονομία της χώρας.

Θεωρούμε εξαιρετικά σημαντική –γιατί κι αυτό αναφέρθηκε- το γεγονός ότι έχουμε αναθέσει στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων την ex ante μελέτη για τα χρηματοδοτικά εργαλεία. Αναμένουμε στους επόμενους μήνες την υποβολή από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων της μελέτης, ώστε στη βάση των προτάσεων της μελέτης και των σεναρίων που θα επεξεργαστεί να δημιουργήσουμε εκείνα τα εργαλεία αξιοποιώντας τους πόρους του προγράμματος γιατί έχουμε τη δυνατότητα 3 έως 7% των πόρων του προγράμματος να επενδύσουμε για τη δημιουργία ενός Ταμείου που θα χρηματοδοτήσει, θα ενισχύσει, θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ρευστότητας αν θέλετε, στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης για τις επενδύσεις.

Τέλος εδώ χρειάζεται να πούμε ότι ένα από τα ζητήματα τα οποία έπρεπε να διαχειριστούμε αφορά στο πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων. Πολλοί συνάδελφοι που βρίσκονται στην αίθουσα γνωρίζουν τις δυσκολίες του και θα έλεγα ότι είναι ένα πρόβλημα αλλά ταυτόχρονα και μια μεγάλη δυνατότητα την οποία καταφέραμε σύντομα να εξομαλύνουμε σε ό,τι αφορά το ξεμπλοκάρισμα που απαιτείται για να προχωρήσουν ταχύτερα οι προκηρύξεις και οι αξιολογήσεις. Θα έλεγα ότι και το πρόγραμμα θα πάει πολύ πιο γρήγορα και οι πόροι θα πέσουν γρήγορα στην οικονομία. Οι πληροφορίες που έχουμε είναι ότι αρκετά από τα προβλήματα λύνονται όσο περνάει ο καιρός και έτσι ευελπιστούμε ότι αυτό θα βοηθήσει την ταχύτερη προκήρυξη μιας σειράς μέτρων. Πρέπει να σας πω ότι για τα περισσότερα μέτρα στο θεσμικό τουλάχιστον επίπεδο την προετοιμασία του θεσμικού πλαισίου θα έλεγα ότι είμαστε σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό έτοιμοι να προκηρύξουμε αρκετά περισσότερα μέτρα.

Εξάλλου έχουμε ήδη πει ότι μέχρι το τέλος του χρόνου η εκτίμησή μας είναι ότι ο όγκος, ο κύριος όγκος των μέτρων του προγράμματος θα έχει προκηρυχθεί.

Κυρίες και κύριοι, για μας το ένα ζήτημα είναι να πάμε γρήγορα στις προκηρύξεις των μέτρων, δεν θέλουμε σε καμία περίπτωση να πάμε πρόχειρα, το τονίζουμε επανειλημμένα. Αλλά το πιο σημαντικό δεν είναι μόνο η προκήρυξη των μέτρων και μόνο η απορρόφηση. Το πιο σημαντικό είναι η ουσιαστική υλοποίηση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της αγροτικής ανάπτυξης.

Δεν θα είχε κανένα νόημα να έχουμε μόνο απορρόφηση αλλά να μην επιτυγχάνουμε στρατηγικούς στόχους. Και μιας και μιλάμε για στόχους και στοχεύσεις, πολύ σωστά ανέφερε ο κ. Τατούλης πρέπει να είναι μετρήσιμα και είναι μετρήσιμα κ. Τατούλη. Θα είναι μετρήσιμα, προβλέπεται είμαστε εκ των πραγμάτων αναγκασμένοι να επιτύχουμε στόχους. Θέτουμε στόχους και θα αξιολογηθούμε για την επίτευξη των στόχων και θα έχει συνέπειες και στους πόρους που θα είναι διαθέσιμοι στο πρόγραμμα.

Επομένως μιλάμε για τα αυτονόητα και επομένως εδώ είναι και το μεγάλο στοίχημα για όλους μας. Και επειδή αυτό το τανγκό πρέπει να το χορέψουμε μαζί, νομίζω ότι μια ενημερωμένη συζήτηση, ένας ενημερωμένος ουσιαστικός διάλογος για την καλύτερη δυνατή υλοποίηση του προγράμματος είναι σήμερα το ζητούμενο μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Επομένως υπό τις παρούσες συνθήκες γνωρίζουμε όλοι δεν υπάρχουν δεύτερες ευκαιρίες. Είμαστε μπροστά –επιτρέψτε μου να το πω κλείνοντας- δυο μεγάλων προκλήσεων αλλά και απειλών θα έλεγα: η μία συνδέεται με το γεγονός –έγινε αναφορά αν δεν κάνω λάθος από τον κ. Ανδριανό- με τις πιέσεις που θα ασκούνται στον κοινοτικό προϋπολογισμό και ειδικότερα στον προϋπολογισμό της ΚΑΠ τόσο λόγω Brexit, όσο λόγω των πιέσεων επί του κοινοτικού προϋπολογισμού, αλλά και λόγω των πιέσεων που ασκούνται από τα νέα κράτη - μέλη για μια ανακατανομή των πόρων, άρα πρέπει να κάνουμε την άριστη δυνατή αξιοποίηση των πόρων που είναι διαθέσιμοι στη χώρα μας. Αυτό είναι απειλή και ευκαιρία.

Και το δεύτερο είναι οι προκλήσεις που συνδέονται με τη βεβαιωμένη πλέον αύξηση της ζήτησης αγροτικών προϊόντων της τάξης του

70% κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα επόμενα χρόνια κατά άλλους στο 60% και πολύ περισσότερο για τα ποιοτικά προϊόντα στα οποία εντοπίζεται το συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας.

Αν βλέπουμε τη μεγάλη εικόνα γιατί αυτή είναι η μεγάλη εικόνα, θα πρέπει αυτό να αποτελεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα πρέπει να γίνεται ο διάλογος, να γίνονται οι αλλαγές για να μπορέσουμε να γίνουμε ανταγωνιστικοί, να επιβιώσουμε σε αυτό το τόσο ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Σε κάθε βήμα μας θα πρέπει να λαμβάνουμε τις αποφάσεις εκείνες που υπηρετούν τους στόχους του προγράμματος και συνεισφέρουν στην επίτευξή τους, μακριά από μικροπολιτικές, μικροσυντεχνιακές, ή άλλες επιδιώξεις, μακριά από άγονες αντιπαραθέσεις και κριτικές εντυπώσεων, με αίσθημα ευθύνης απέναντι στους Έλληνες παραγωγούς που προσδοκούν από όλους μας ουσιαστική συμπαράσταση στο καθημερινό αγώνα τους και από ό,τι βλέπετε και γνωρίζουμε όλοι ζούμε μια εποχή, την εποχή των αβεβαιοτήτων και επομένως όσο καλύτερα εμείς προετοιμαζόμαστε να αντιμετωπίσουμε τις αβεβαιότητες καθημερινά, θα έλεγα τόσο καλύτερα αποτελέσματα θα έχουμε.

Σας ευχαριστώ όλους για την παρουσία σας εδώ, ζητάω να εντείνουμε όλοι μαζί τις προσπάθειες γιατί η φετινή χρονιά είναι πολύ κρίσιμη για την ενεργοποίηση και των υπόλοιπων μέτρων του προγράμματος και κλείνοντας θέλω να ευχαριστήσω όλα τα στελέχη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης που προετοίμασαν σωστά και φρόντισαν όλα να είναι άψογα για την καλύτερη δυνατή συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Ευχαριστώ πολύ.

Έγκριση Πρακτικών 2^{ης} συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Προχωράμε αμέσως στο επόμενο θέμα που αφορά, είναι στο φάκελό σας αν υπάρχει κάτι για το οποίο θέλετε να παρατηρήσετε, να αλλάξετε ή να προσθέσετε, παρακαλώ.

Προφανώς αυτό σημαίνει ότι τα πρακτικά εγκρίνονται.

**Εγκρίνονται ομόφωνα τα πρακτικά της 2^{ης} συνεδρίασης
της Επιτροπής Παρακολούθησης**

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και προχωράμε αμέσως μετά στον ομιλητή μας ο οποίος είναι ο κ. Δημήτριος Παππάς από τη Μονάδα Χρηματοοικονομικών Ροών και Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Αγροτικής Ανάπτυξης, του οποίου η εισήγηση έχει να κάνει με την πρόοδο υλοποίησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης και προφανώς με πολύ πιο αναλυτικό τρόπο θα σας δώσει τα στοιχεία τα οποία προανέφερα.

Εάν παρατηρήσετε κάποιες αλλαγές στη ροή της ημερήσιας διάταξης έγιναν για την καλύτερη λειτουργικότητα και επειδή καιρό πριν σας είχαμε στείλει την ημερήσια διάταξη.

Δ. ΠΑΠΠΑΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Σκοπός της σημερινής μου εισήγησης είναι να κάνω μια αναλυτικότερη παρουσίαση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης αφού σε γενικές γραμμές ο κ. Γενικός αναφέρθηκε στα κυριότερα σημεία της υλοποίησης, μένοντας σε κάποια ποιοτικά χαρακτηριστικά αυτής και τελειώνοντας την παρουσίασή μου θα κάνω και κάποια αναφορά στα σημαντικότερα προβλήματα του προγράμματος, καθώς και τα μέτρα που έχουμε λάβει για να επιταχύνουμε την υλοποίησή του.

Για να ξεκινήσουμε από το σημείο που την είχαμε αφήσει την πορεία υλοποίησης, δηλαδή από τα μέσα Δεκεμβρίου οπότε και είχαμε τη 2^η Επιτροπή Παρακολούθησης απολογιστικά για το προηγούμενο έτος η δημόσια δαπάνη που καταβλήθηκε μέσω του προγράμματος ανήλθε σε 650 εκατομμύρια ευρώ περίπου, που σημαίνει ότι σε όρους ενωσιακής συμμετοχής 567 εκατομμύρια περίπου, που σε ποσοστό απορρόφησης μιλάμε για ένα ποσοστό της τάξεως του 12%.

Με βάση τα επίσημα στοιχεία της Επιτροπής το ποσοστό αυτό μας κατατάσσει στη 17^η θέση μεταξύ των 28 κρατών - μελών, έχοντας βέβαια μια πολύ χαμηλότερη αφετηρία, αφού όπως αναφέρθηκε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης Ελλάδας ήταν ουσιαστικά το τελευταίο που εγκρίθηκε στα τέλη του 2015.

Για να δούμε με βάση την πρόβλεψη που είχαμε κάνει τότε στη 2^η Επιτροπή ουσιαστικά υπερβήκαμε ακόμη και την αισιόδοξή μας πρόβλεψη. Μιλούσαμε για μια πρόβλεψη που έκανε αναφορά για 620 εκατομμύρια δημόσια δαπάνη και 551 εκατομμύρια ενωσιακής συμμετοχής, ανήλθε όμως

σας είπα στα 650 εκατομμύρια δημόσια δαπάνη και 567 εκατομμύρια ενωσιακής συμμετοχής. Ουσιαστικά δηλαδή υπερβήκαμε και την πρόβλεψή μας.

Πάμε να δούμε την πορεία υλοποίησης του προγράμματος για το 2017. Μέχρι και τις 14/6 μέσω του προγράμματος έχουν πληρωθεί περίπου 88,5 εκατομμύρια ευρώ που σε όρους ενωσιακής συμμετοχής μιλάμε για 77 εκατομμύρια ευρώ περίπου και το ποσοστό απορρόφησης ανέρχεται στο 13,64%.

Τα επίσημα στοιχεία της Επιτροπής που έχουν όμως μόνο το 1^ο τρίμηνο του 2017 αναφέρουν για 12,7% απορρόφηση, πράγμα που μας κατατάσσει αυτή τη στιγμή στην 20^η περίπου θέση μεταξύ των κρατών - μελών. Αυτή είναι η πορεία υλοποίησης διαγραμματικά του προγράμματος από την αρχή της προγραμματικής περιόδου μέχρι και το 2^ο τρίμηνο του 2017.

Παραδοσιακά τα δυο πρώτα δυο τρίμηνα υπάρχει μια χαμηλή απορρόφηση που οφείλεται σε πολλούς λόγους. Ένας λόγος είναι η κόπωση των Υπηρεσιών όπως καταλαβαίνετε, λόγω της υπερπροσπάθειας των τελευταίων ημερών του προηγούμενου έτους, ένας δεύτερος λόγος είναι ότι οι πληρωμές μας κυρίως γίνονται στο τέλος του 3ου και αρχές 4^{ου} τριμήνου εκάστου έτους, γιατί πολλές από αυτές συνδέονται με την αίτηση ενιαίας ενίσχυσης και ένας τρίτος λόγος που υπάρχει για φέτος, είναι ότι για τους πρώτους δυο μήνες είχαμε μια όχι ομαλή χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ακριβώς γιατί πια και το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης έχει μπει στη διαδικασία χρήσης του ΠΣΥΠΠΟΔΕ.

Η πρόβλεψή μας για το 2017 με βάση τα μέχρι σήμερα στοιχεία μιλάει για πληρωμές ρεκόρ πάνω από 800 εκατομμύρια ευρώ σε όρους δημόσιας δαπάνης και 737 εκατομμύρια ευρώ σε όρους ενωσιακής συμμετοχής, πράγμα που αν επιτευχθεί θα μιλάμε για την καλύτερη επίδοση από το 2007 και μετά.

Το διάγραμμα αυτό είναι ένα συγκριτικό διάγραμμα μεταξύ των δυο ετών υλοποίησης του προγράμματος. Οι δυο κάτω γραμμές αφορούν το πρώτο έτος 2016 και οι δυο ανώτερες γραμμές αφορούν το 2017 βλέπετε ότι υπάρχει μια καλύτερη έναρξη με χαμηλές βέβαια πληρωμές για τους λόγους

που σας είπα προηγουμένως. Η ποσοστιαία συμμετοχή πληρωμών ανά Μέτρο για το έτος, το 2017 βλέπουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό το 44% αφορούν πληρωμές του Μέτρου 4, το 13% του Μέτρου 19 και το 28% του Μέτρου 113.

Από την αρχή της προγραμματικής περιόδου η ποσοστιαία συμμετοχή των πληρωμών φαίνεται στη συγκεκριμένη διαφάνεια το 46% αφορά το Μέτρο της εξισωτικής αποζημίωσης, το 13% το Μέτρο 10 και 11 και το 19% το Μέτρο 4.

Στη διαφάνεια αυτή φαίνονται οι νομικές δεσμεύσεις σε όρους ενωσιακής συμμετοχής βλέπουμε ότι περίπου 1,7 δισεκατομμύρια ευρώ είναι δεσμευμένα του προγράμματος και 3,047 δις αφορούν μη δεσμευμένους πόρους του προγράμματος. Ποσοστιαία μιλάμε για το 26,4% ανειλημμένες νομικές δεσμεύσεις από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και 9% περίπου νομικές δεσμεύσεις μέσω των νέων προκηρύξεων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Βέβαια πρέπει να πω ότι το ποσοστό αυτό των καινούργιων νομικών δεσμεύσεων πρόκειται να διπλασιαστεί το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα αφού και αξιολόγηση των νέων αγροτών είναι σε εξέλιξη και θα ολοκληρωθεί σίγουρα αρχές Ιουλίου, αλλά και θα προστεθούν εδώ και οι νομικές δεσμεύσεις της εξωσιωτικής αποζημίωσης και του προγράμματος του Μέτρου των γενετικών πόρων.

Να δούμε τις προσκλήσεις και τις πρώτες δημοσιεύσεις που έχουν γίνει μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης. Στις περισσότερες έχει κάνει αναφορά ο κ. Γενικός, θα πω το σύνολο, μιλάμε για 1,3 δισεκατομμύρια ευρώ, περίπου το 23% της δημόσιας δαπάνης του προγράμματος έχει ήδη προκηρυχθεί, το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 28% αν συνυπολογιστεί βέβαια και η προκήρυξη για το CLLD που αφορά τις ομάδες τοπικής δράσης.

Να πάμε να δούμε μερικά ποιοτικά χαρακτηριστικά στα διάφορα μέτρα του προγράμματος. Για το Μέτρο 13 που είναι η γνωστή εξισωτική αποζημίωση η δημόσια δαπάνη της πρόσκλησης ανέρχεται σε 230 εκατομμύρια ευρώ, η υποβολή των αιτήσεων έληξε με την υποβολή της

αίτησης ενιαίας ενίσχυσης του 2017 και εντός του έτους αναμένεται να γίνει η πληρωμή στους δικαιούχους.

Το Μέτρο των βιολογικών καλλιεργειών, τα περισσότερα σας τα είπε ο κ. Γενικός, το Μέτρο σας είπαμε ότι επανεξετάζει τα κριτήρια επιλογής και σύντομα θα εκδοθεί μια νέα πρόσκληση. Οι εντάξεις που έγιναν στα πλαίσια της πρώτης πρόσκλησης ανέρχονται σε 233 εκατομμύρια ευρώ και αφορούν τις δράσεις 11.1.1. και 11.2.1.

Για το Μέτρο των νέων αγροτών το Μέτρο 6.1. έχει ξεκινήσει και ολοκληρώνεται η διαδικασία της αξιολόγησης. Μερικά ποιοτικά χαρακτηριστικά θέλω να αναφέρω, η διαφάνεια αυτή αναφέρει το συνολικό αιτηθέν ποσό ανά Περιφέρεια. Βλέπετε ότι οι περισσότερες αιτήσεις σε ύψος δημόσιας δαπάνης έγιναν στην κεντρική Μακεδονία, στη Θεσσαλία, δυτική Ελλάδα και Κρήτη και αντίστοιχα με βάση την περιφερειακή κατανομή το μεγαλύτερο έλλειμμα για την κάλυψη όλων των αιτούντων παρουσιάζεται στην κεντρική Μακεδονία, στη Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία και στην Πελοπόννησο και την Κρήτη.

Το Μέτρο των γενετικών πόρων όπως ανέφερε ο κ. Γενικός έχει ήδη ξεκινήσει η αξιολόγηση των αιτήσεων στήριξης. Κατατέθηκαν 36 αιτήσεις, επιλέξιμου προϋπολογισμού 12,8 εκατομμυρίων ευρώ, 13,9 εκατομμυρίων συνολικού προϋπολογισμού. Αυτή τη στιγμή γίνεται η αξιολόγηση από τα Κέντρα Γενετικής Βελτίωσης και σύντομα πιστεύουμε και μέσα στο καλοκαίρι θα έχουμε και τις πρώτες εντάξεις των δικαιούχων.

Για το CLLD σας είπε ο κ. Γενικός ήδη πια έχει προχωρήσει το θεσμικό πλαίσιο και αναμένονται οι πρώτες προκηρύξεις εφόσον γίνει και η προετοιμασία του Πληροφοριακού Συστήματος κρατικών ενισχύσεων προς τους δικαιούχους, ενώ γίνεται και η προετοιμασία έκδοσης 2^{ης} πρόσκλησης για την υποβολή προτάσεων τοπικών προγραμμάτων.

Για το Μέτρο της μεταποίησης ένα στοιχείο που θέλω να σας δώσω είναι ότι μέχρι την προηγούμενη εβδομάδα έχουν οριστικοποιηθεί 27 αιτήσεις συνολικού αιτούμενου προϋπολογισμού 57 εκατομμυρίων ευρώ και συνολικής επιλέξιμης δαπάνης 25 εκατομμύρια ευρώ.

Ενώ πρέπει να σημειώσω το γεγονός ότι πάνω από 150 αιτήσεις είναι σε πρόχειρη μορφή στο Πληροφοριακό Σύστημα και αναμένεται πολλές

από αυτές να οριστικοποιηθούν μέχρι το τέλος της λήξης της ημερομηνίας της πρόσκλησης 18 Αυγούστου.

Πρέπει επίσης να επισημάνω το γεγονός ότι πολλές από αυτές τις οριστικοποιημένες αιτήσεις οριστικοποιήθηκαν την πρώτη εβδομάδα που ήταν ανοιχτό το σύστημα, γεγονός που σημαίνει ότι μιλάμε για ώριμα σχέδια έτοιμα να υλοποιηθούν.

Για τις προδημοσιεύσεις έκανε αναφορά ο κ. Γενικός δεν θα πω περισσότερες λεπτομέρειες.

Και να πάμε να δούμε μερικά πράγματα που έχουν να κάνουν με τα προβλήματα υλοποίησης του προγράμματος. Τα πρώτα δύο έχουν να κάνουν με τη γενική οικονομική κατάσταση της χώρας, δηλαδή δυσκολία εξεύρεσης ιδιωτικής συμμετοχής και απροθυμία του τραπεζικού τομέα να παρέχει δάνεια και εγγυήσεις. Γεγονός που δυσκολεύει και την υλοποίηση των ανειλημμένων υποχρεώσεων πράξεων, πράξεων που εντάχθηκαν πριν πολλά χρόνια κάτω από άλλες συνθήκες, αλλά και για τις προκηρύξεις που έχουμε κάνει και αναμένεται να κάνουμε το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα.

Βέβαια υπάρχουν πια νέα μέτρα για τα οποία δεν έχουμε προηγούμενη εμπειρία, γεγονός που δυσκολεύει την υλοποίηση του θεσμικού πλαισίου και σε πολλά από αυτά πρέπει να πάρουμε και κάποιο τεχνικό σύμβουλο να μας υποστηρίξει.

Μιλάμε για καινούργια πληροφοριακά συστήματα όπως είναι το νέο ΠΣΑ και η χρήση του πληροφοριακού συστήματος κρατικών ενισχύσεων, γεγονός που σημαίνει ότι θα πρέπει να υπάρχει μια εξοικείωση των χρηστών και υποστήριξη αυτών κυρίως την πρώτη περίοδο.

Έχουμε εκχώρηση στις Περιφέρειες και δημιουργία νέων ενδιάμεσων φορέων διαχείρισης με αποτέλεσμα να υπάρχει μια δυσκολία στο συντονισμό, πράγμα όμως που πιστεύω το αντιμετωπίζουμε αρκετά καλά. Το πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων σας είπε ο κ. Γενικός ότι υπάρχει μια δυσκολία στην προσαρμογή, στις απαιτήσεις των μέτρων του καινούργιου προγράμματος. Στη συνέχεια θα σας πω όμως για τα μέτρα και τις ενέργειες και τις πρωτοβουλίες τις οποίες έχουμε πάρει προκειμένου να λυθούν πολλά από αυτά τα προβλήματα.

Πάμε να δούμε τις ενέργειες επιτάχυνσης της υλοποίησης του προγράμματος. Κινούνται σε δυο κατηγορίες σε δυο κατευθύνσεις: η πρώτη έχει να κάνει με τα πληροφοριακά συστήματα αρκετά σημαντικό κομμάτι και το δεύτερο προς την απλοποίηση του θεσμικού πλαισίου.

Για το ΠΣΑ, το ένα από τα δύο πληροφοριακά συστήματα που χρησιμοποιείται για την προκήρυξη των μέτρων του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης ένα σημαντικό στοιχείο μετά και τη μεγάλη εκχώρηση αρμοδιοτήτων σε πολλούς φορείς, ήταν η υποστήριξη των χρηστών.

Ποιες είναι οι ενέργειες που έχουμε κάνει; Έχουμε παράξει εγχειρίδια ανά χρήστη και διαδικασία, έχουμε δημιουργήσει help desk για την υποστήριξη χρηστών τόσο σε επίπεδο συντονιστικών μονάδων όσο και σε επίπεδο ΟΠΕΚΕΠΕ και της μονάδας χρηματοοικονομικών ροών και ΟΠΣΑ. Έχει πραγματοποιηθεί πλήθος ενημερωτικών εκπαιδεύσεων σε στελέχη των ΕΦΔ καθώς και εξατομικευμένες εκπαιδεύσεις χρηστών.

Έχει δημιουργηθεί από τον ΟΠΕΚΕΠΕ ένα σύστημα «Μάντης» μέσω του οποίου γίνονται αναθέσεις εργασιών στον ανάδοχο για θέματα δυσλειτουργιών και αλλαγών προδιαγραφών και βελτιώσεων, γιατί μιλάμε για ένα δυναμικό πληροφοριακό σύστημα που συνεχώς βελτιώνεται καθώς προχωράει το πρόγραμμα.

Καταρτίστηκε σε συνεργασία με τη ΜΟΔ ένα σχέδιο εκπαιδευτικής παρέμβασης με σκοπό την εκπαίδευση και υποστήριξη των χρηστών του ΟΠΣΑ. Αποδέκτης της οποίας είναι στελέχη των Διαχειριστικών ΕΥΠ των Περιφερειών, των ΔΑΟΚ, των ΔΑΟΠ και των ομάδων τοπικής δράσης και στο πλαίσιο αυτής της εκπαιδευτικής παρέμβασης έχουν δημιουργηθεί πάνω από 14 μικρά βιντεάκια, 15λεπτης διάρκειας τα οποία έχουν ανεβεί στο YouTube και μπορούν όλοι οι χρήστες του προγράμματος να τα δουν.

Τέλος προς το τέλος του Μαΐου έγινε η πρώτη εικονική τάξη σε συνεργασία με τη ΜΟΔ κατά την οποία πάνω από 50 στελέχη των ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Περιφερειών συνδέθηκαν ταυτόχρονα και εκπαιδεύτηκαν στο ΟΠΣΑ από στελέχη της ΕΥΔ και της ΕΥΕ ενώ συζητήθηκαν και θέματα που αφορούσαν το θεσμικό πλαίσιο.

Με τον τρόπο αυτό έγινε εξοικονόμηση πόρων ενώ δόθηκε η δυνατότητα να εκπαιδευτούν και περισσότερα στελέχη των Υπηρεσιών σε σχέση με μια απλή ημερίδα.

Οι διασυνδέσεις των πληροφοριακών συστημάτων είναι αρκετά σημαντικές και σε θέμα εξοικονόμησης πόρων, χρόνου αλλά και αξιοπιστίας. Έτσι ολοκληρώθηκε πλήρως η διασύνδεση του ΟΠΣΑ με το ΥΠΔΕ, διασύνδεση που επιτρέπει σε πρώτη φάση την εγγραφή μιας πράξης ή στην περίπτωση των κρατικών ενισχύσεων ενός συνόλου πράξεων στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων αμέσως με την καταχώρηση των σχετικών δεδομένων στο νέο ΠΣΑ.

Έτσι, επιταχύνεται κατά πολύ η εγγραφή των διαφόρων πράξεων στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων άρα και η έναρξη χρηματοδότησης των νέων πράξεων μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Έτσι, μια διαδικασία που ξεκινούσε από την έκδοση της απόφασης ένταξης από τον ΕΦΔ την καταχώρηση από την αντίστοιχη Μονάδα της ΕΥΔ στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων, την αποστολή της στη Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων του Αγροτικής Ανάπτυξης, την υπογραφή του αρμόδιου Γενικού Γραμματέα και την αποστολή στη Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Ανάπτυξης, απλοποιείται, γίνεται αυτόματα τουλάχιστον για τις πράξεις που αφορούν έργα μέχρι και πιστώσεις στο ύψος του 10% του προϋπολογισμού ένταξης του έργου στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Σε επόμενο στάδιο σχεδιάζεται η ανταλλαγή επιπλέον στοιχείων μεταξύ των δυο πληροφοριακών συστημάτων δηλαδή το ΟΠΣΑ και του ΥΠΔΕ αφού πια και το ΥΠΔΕ είναι σε μια διαδικασία αναβάθμισης και ανανέωσης, ενώ στο 2^ο εξάμηνο του 2017 έχει προγραμματιστεί και είναι ήδη σε εξέλιξη η διασύνδεση του ΟΠΣΑ με το βιβλίο οφειλετών του ΟΠΕΚΕΠΕ ώστε να υπάρξει μια ενιαία εικόνα παρακολούθησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, μέσω ενός πληροφοριακού συστήματος προσβάσιμο απ' όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες.

Τέλος ήδη έχουμε προγραμματίσει και σχεδιάζουμε να εκδώσουμε ακόμη και περισσότερα τυποποιημένα έγγραφα μέσω του ΟΠΣΑ.

Για να πάμε στο θεσμικό πλαίσιο. Αρκετά σημαντικός ήταν ο Νόμος 4456/2017 μέσω του οποίου διευθετήθηκε το θέμα των πληρωμών των μη επιλέξιμων δαπανών των δημοσίων έργων, δηλαδή για μια πράξη ενώ μέχρι πρότινος το κομμάτι των εθνικών πληρωμών γινόταν μέσω της Διεύθυνσης Οικονομικής του ΥΠΑΤ τώρα πια ενοποιείται και αυτό γίνεται μέσω του ΟΠΕΚΕΠΕ γλιτώνοντας χρόνο, ενώ παράλληλα και αυτού του είδους οι πληρωμές μπαίνουν στο ΟΠΣΑ με σκοπό να ελέγχουμε πλήρως τις δαπάνες που πληρώνονται μέσω Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Σε συνέχεια των σχετικών διαβουλεύσεων ήδη έχει υπογραφεί με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων η εκπόνηση της εκ των προτέρων μελέτης για την ενεργοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων, ενώ τέλος όπως σας είπε και ο κ. Γενικός, υπογράφηκε η ΚΥΑ για την τιμολόγηση του νερού, που αποτελεί μια εκ των δύο αιρεσιμοτήτων για τα μέτρα που έχουν να κάνουν με τη διαχείριση των υδάτων.

Αρκετά σημαντικό είναι το θέμα της προσαρμογής του πληροφοριακού συστήματος κρατικών ενισχύσεων στα μέτρα του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Υπάρχει ένα πρόβλημα, το έχουμε εντοπίσει, μέχρι τώρα αυτό που έχουμε κάνει είναι ότι σε συνεργασία με την ΕΥΚΕ και με τη ΜΟΔ έχει συσταθεί μια ομάδα εργασίας με σκοπό τη δημιουργία τυποποιημένων εντύπων και διαδικασιών για χρήση στο πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων, ενώ παράλληλα είναι στον αέρα μια προκήρυξη για την ανάδειξη αναδόχου που θα αναλάβει και θα αναπτύξει φόρμες εισαγωγής και δομοστοιχείων στο πληροφοριακό σύστημα κρατικών ενισχύσεων, τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για την ηλεκτρονική υποβολή και την εφαρμογή των μέτρων του ΠΑΑ αποκλειστικά για την αγροτική ανάπτυξη. Σας ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Παππά, νομίζω έγινε καταφανές ποια είναι η πορεία υλοποίησης του προγράμματος και περνάω αμέσως στην κα Πυριοβολή Προϊσταμένη της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής, η οποία θα μας κάνει μια ενημέρωση για τα μέτρα και τις δράσεις του προγράμματος, τα οποία θα προκηρυχθούν εντός του '17.

Π. ΠΥΡΙΟΒΟΛΗ: Καλημέρα σας από την Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής. Πραγματικά για την οικονομία του χρόνου, επειδή ο κ. Γενικός έχει κάνει αναφορά αναλυτικά δεν θα πω πάρα πολλές λεπτομέρειες απλώς θα κάνω ένα μαζεμένο πράγμα και επίσης να πω ότι θα δείτε στις διαφάνειες εκείνα τα μέτρα που είναι λίγο πιο προχωρημένα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν δουλεύονται τα υπόλοιπα. Φαντάζομαι ότι όσοι έχετε ασχοληθεί με εφαρμογή ξέρετε το τι ακριβώς χρειάζεται από πίσω μέχρι να καταλήξει κάτι να είναι πραγματικά εφαρμόσιμο. Θέλει θεσμικά πλαίσια, θέλει διαβουλεύσεις και κυρίως θέλει μηχανογραφικά συστήματα ώστε να πετυχαίνουμε και την ταχύτητα και την ορθότητα αυτών που κάνουμε.

Να πω εν τάχει ότι τα μέτρα στην πραγματικότητα χωρίζονται σε δυο κατηγορίες στο πρόγραμμα: είναι τα επενδυτικά μέτρα και τα μέτρα που έχουν να κάνουν με εκτάσεις και ζώα.

Σε ό,τι αφορά τα επενδυτικά μέτρα εκείνο που είναι πολύ σημαντικό και αναμενόμενο από τους παραγωγούς και αγρότες είναι το Μέτρο των σχεδίων βελτίωσης, ή επισήμως «Επενδύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και αύξηση ανταγωνιστικότητας». Το Μέτρο αυτό έχει τρεις δράσεις. Οι δύο από τις τρεις, το ένα που είναι η ανταγωνιστικότητα που είναι τα σχέδια βελτίωσης όπως ξέραμε μέχρι τώρα και η δράση 1.3. που αφορά τις Α.Π.Ε. και τα απόβλητα το οποίο κι εμείς πραγματικά όπως είπαν αρκετοί ότι είναι πολύ σημαντικό και εμείς πιστεύουμε ότι είναι πολύ σημαντικά μέτρα και θα πρέπει να δοθεί μια παραπάνω προσοχή σε αυτά τα μέτρα. Η προδημοσίευση έγινε 1/6 έχει προχωρήσει το θεσμικό πλαίσιο και αναμένεται μετά την ένταξη των νέων γεωργών στο πρόγραμμα, επειδή κι αυτοί θα πρέπει να είναι δικαιούχοι, να προχωρήσει και να γίνει προκήρυξη του Μέτρου, ταυτόχρονα με την ολοκλήρωση και του πληροφοριακού συστήματος.

Στο Μέτρο 4.1. επειδή έχω κάποια στοιχεία επειδή είναι σημαντικό Μέτρο και έχει ενδιαφέρον δεν θα καθίσω να τα αναλύσω, οι δικαιούχοι είναι φυσικά και Νομικά Πρόσωπα και επίσης αυτή τη φορά έχουμε και συλλογικά σχήματα, ομάδες, Οργανώσεις παραγωγών και τα λοιπά.

Από εκεί και πέρα εδώ μπαίνει το κριτήριο της τυπικής απόδοσης μιας εκμετάλλευσης χωρίς να είναι άκραιο το τι μπορεί να κάνει κανείς και το τι μπορεί να αιτηθεί. Δηλαδή να βλέπουμε τη δυνατότητα

κάποιου να υλοποιήσει αυτό που ζητάει. Έχει τη δυνατότητα πραγματικά να το κάνει αυτό; Μπαίνουν κάποια κριτήρια εδώ και για τις δυο δράσεις, κυρίως στη δράση 1 και στη δράση 3 που όπως είπαμε είναι οι Α.Π.Ε. όπου εκεί είναι και πιο ευρύς ο ορισμός του δικαιούχου, είναι όλοι οι ενεργοί αγρότες.

Τι είναι τώρα οι επιλέξιμες επενδύσεις; Θα τα πω κατά κατηγορίες: Κτηριακά, μηχανολογικά και κάποιες διαμορφώσεις εξωτερικές και κάποιες λοιπές δαπάνες. Εδώ φαίνεται το ύψος του επενδυτικού σχεδίου, μέχρι ποιο ποσό μπορεί να φτάσει, στις συλλογικές επενδύσεις βλέπουμε ότι μπορεί να φτάσει και το 1 εκατομμύριο, δεν χρειάζεται νομίζω να τα πω αναλυτικά, 200.000 είναι το πλαφόν και από εκεί και πέρα ανεβαίνουμε με προϋποθέσεις.

Πάμε στο επόμενο Μέτρο που είναι το Μέτρο 5 και αφορά προληπτικές δράσεις από φυσικές καταστροφές, είναι τα γνωστό χαλαζόδιχτα που είναι πολύ επίκαιρα αυτές τις μέρες και αντιπαγετική προστασία. Το Μέτρο αυτό γίνεται από τον ΕΛΓΑ, αφορά φυσικά και Νομικά Πρόσωπα, έχει 80% στήριξη για τους μεμονωμένους δικαιούχους και 100% για τα συλλογικά σχήματα τα οποία αφορούν κυρίως την αντιπαγετική προστασία.

Ήδη έχει προχωρήσει το θεσμικό πλαίσιο, έχουν γίνει οι διαβουλεύσεις είναι στο τελικό στάδιο να εκδοθεί το θεσμικό πλαίσιο. Εδώ δεν χρειάζεται το ΠΣΚ οπότε θεωρούμε ότι θα βγούμε γρήγορα σε προκήρυξη.

Πάμε στο Μέτρο 6, είναι οι γνωστοί νέοι αγρότες, η αξιολόγηση ολοκληρώνεται και η δεύτερη φάση μέχρι τέλος του μήνα του Μέτρου των προηγούμενων, οπότε θα αρχίσει να τρέχει η κατάσταση των επιλέξιμων δικαιούχων, να γίνουν αποφάσεις ένταξης για να προχωρήσουμε και στο κομμάτι πληρωμές, με τη βοήθεια του μηχανογραφικού συστήματος.

Επίσης να σας πω ότι σήμερα βγαίνει η προδημοσίευση της δεύτερης προκήρυξης του Μέτρου των νέων αγροτών για τις Περιφέρειες εκείνες που έχουν υπόλοιπα ποσών από την προηγούμενη προκήρυξη αδιάθετα ποσά και θέλουν να προχωρήσουν σε δεύτερη προκήρυξη. Γίνεται η προδημοσίευση για την ενημέρωση των αγροτών σε σχέση με τα δικαιώματα και την υποβολή της ενιαίας δήλωσης και τα λοιπά και θα ακολουθήσει η προκήρυξη.

Το Μέτρο 9 είναι πολύ σημαντικό Μέτρο και πιστεύουμε πολύ σε αυτό γιατί θεωρούμε ότι είναι ανάγκη της ελληνικής γεωργίας να προχωρήσει σε ομάδες και σε συμπράξεις μεταξύ γεωργών. Υπάρχει ένας ελάχιστος αριθμός μελών, 5 για ζωικά και 20 για τις μικτές καλλιέργειες. Όλη η ιστορία είναι μια ομάδα που θα δημιουργηθεί να υπάρχουν κάποιες ομάδες στόχων, να επιλέξει και να έχει κάποιους στόχους να εκτελέσει και η ολοκλήρωση και η αποπληρωμή του προγράμματος θα γίνει μόνο με την επιτυχία των στόχων που έχουν επιλεγεί.

Το θεσμικό πλαίσιο όπως είπα έχει προδημοσιευτεί το Μέτρο, είναι σχεδόν ολοκληρωμένο προβλέπω ότι μέχρι τέλος του μήνα θα έχει ολοκληρωθεί. Οπότε μάλλον προς τον Σεπτέμβριο αν έχει ολοκληρωθεί και το κομμάτι μηχανογραφικά θα προχωρήσουμε σε προκήρυξη.

Άλλο σημαντικό και καινούργιο Μέτρο εκτός από το Μέτρο των ομάδων το Μέτρο της συνεργασίας, έχουμε ακούσει όλοι πολλά γι' αυτό το Μέτρο. Έχει να κάνει με τη λειτουργία επιχειρησιακών ομάδων, τα ανέλυσαν προηγούμενα δεν νομίζω ότι χρειάζεται να πω περισσότερα για το ποιοι είναι οι δικαιούχοι και πως θα δουλέψουν αυτά τα σύστημα συνεργασίας, έχει να κάνει με τη συνεργασία ερευνητικών, ανθρώπων που έχουν γνώση και παραγωγών, ώστε να βαδίζουν πάνω σε καινούργια συστήματα. Είναι ένα κομμάτι καινοτομίας δηλαδή κάποιες καινούργιες δραστηριότητες πως θα μπουν σε εφαρμογή.

Αυτή είναι εικόνα της επιχειρησιακής ομάδας, υπάρχει πάντα και ένας διαμεσολαβητής ο οποίος ενώνει όλα αυτά τα μέλη. Τα ποσοστά της ενίσχυσης είναι από 90 μέχρι 100% κατά περίπτωση γιατί αφορά και πιλοτικά έργα.

Πάμε στο άλλο πολύ αγαπημένο Μέτρο μας το Μέτρο των Leader, το τώρα το μετονομάσαμε σε CLLD επί το κοσμικότερο. Αυτό έχει τέσσερις υποδράσεις: η υποδράση 19.1. αφορούσε λειτουργικά έξοδα για την προετοιμασία του τοπικού προγράμματος στις αναπτυξιακές, έχει πληρωθεί σχεδόν σε όλους το θεωρούμε κλεισμένων πλην ελαχίστων εξαιρέσεων που έχουν κάποια προβλήματα.

Πάμε στο 19.2. που είναι και το σοβαρό Μέτρο και έχει να κάνει με τους επενδυτές, όλα σοβαρά είναι απλώς αυτό είναι πιο ενδιαφέρον. Αυτό

έχει να κάνει με τους επενδυτές, αφορά δημόσια και ιδιωτικά έργα. Που βρισκόμαστε σε αυτή τη φάση. Είμαστε στη φάση επεξεργασίας του θεσμικού πλαισίου, μπορώ να πω εδώ ότι το θεσμικό πλαίσιο που αφορά τα δημόσια έργα έχει τελειώσει. Είναι σε εξέλιξη το θεσμικό πλαίσιο που έχει να κάνει με τα ιδιωτικά, είμαστε συζήτηση, μπορεί αυτά τα δυο να διαχωριστούν, θα το δούμε πως θα βγάλουμε τις προσκλήσεις μας και θέλει το μηχανογραφικό σύστημα.

Το 19.3. είναι το γνωστό πρόγραμμα με τις διατοπικές και διακρατικές συνεργασίες, θα πάει λίγο πιο μετά. Θα υπάρχει κι αυτό, θα πάει όμως λίγο πιο μετά προς τον Σεπτέμβριο. Και το 19.4. που αφορά τα λειτουργικά έξοδα για να μπορούμε να υποστηρίξουμε τις ομάδες τοπικής δράσης οι οποίες έχουν κάποια προβλήματα ακόμη.

Έχουμε τελειώσει με τη διαβούλευση. Προχθές ολοκληρώσαμε το κομμάτι και απομένει πια να φύγει για υπογραφή αυτή η απόφαση και να μπει σε εφαρμογή το κομμάτι πληρωμές.

Το δεύτερο μέρος όπως είπα τα προγράμματα, είναι τα προγράμματα με βάση τις εκτάσεις και τα ζώα. Το πιο σημαντικό Μέτρο, μιλάω πάντα για ό,τι έπεται από εδώ και πέρα δεν σημαίνει ότι δεν είναι σημαντικά και τα υπόλοιπα, όπως η βιολογική αλλά αυτά τα ανέφερε ο κ. Παππάς.

Στα θέματα εκτάσεις – ζώα σημαντικό τα γεωργοπεριβαλλοντικά. Έχει εννιά δράσεις, εκείνες που σε αυτή τη φάση είναι να προχωρήσουν και είναι μεγάλες δράσεις σχετικά είναι κυρίως το πρόγραμμα της νιτρορύπανσης το οποίο έχει και αυξημένο φέτος πεδίο εφαρμογής κατά την έννοια ότι από οκτώ οι περιοχές που ήταν ενταγμένες στο Μέτρο σαν ευαίσθητες στα νιτρικά στα υπόγεια νερά, έχουν φτάσει τις 38 οπότε θεωρούμε ότι θα έχει και μεγάλο ενδιαφέρον. Και επίσης το κομμάτι «comfusio» όλα τα υπόλοιπα είναι σε διαχείριση και θεωρούμε ότι σύντομα θα βγουν και τα υπόλοιπα.

Να πούμε δυο λόγια για τη νιτρορύπανση. Είναι θεωρώ ευκολότερο από ό,τι ήταν στο προηγούμενο πρόγραμμα, έχει τρεις δράσεις γιατί αφορά και τα παραϋδάτια που αφορούν αροτραίες καλλιέργειες και έχει και μια δράση για πρώτη φορά που έχει να κάνει με χλωρή λίπανση και

αφορά μόνιμες καλλιέργειες. Η δράση αυτή εφαρμόζεται στις περιοχές που φαίνονται με χρωματιστό είτε αυτές είναι NATURA είτε είναι παραυδάτιες γι' αυτό είπα ότι έχει αυξηθεί πολύ το πεδίο εφαρμογής της.

Ξέρουμε ότι έχει γίνει προδημοσίευση στις 8/3 έγινε, το θεσμικό πλαίσιο είναι σε επεξεργασία και αναμένεται μέσα στον Ιούλιο να έχουμε τελειώσει με την απόφαση. Έχει συνταχθεί ήδη, απλώς μένει το κομμάτι διαβούλευσης και να προχωρήσει προς υπογραφή και βεβαίως να ολοκληρωθεί η μηχανογράφηση στο κομμάτι που αφορά τα περιβαλλοντικά.

Η προκήρυξη προβλέπεται να γίνει Σεπτέμβριο – Οκτώβριο αλλά εδώ να πω ότι εφόσον υπάρχουν προδημοσιεύσεις, οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από την ημερομηνία της προδημοσίευσης σε ό,τι αφορά εκτάσεις και ζώα, δεν είναι όπως τις ενισχύσεις.

Το άλλο Μέτρο που όπως είπαμε έχει προδημοσιευτεί και είναι το Μέτρο του «comfusio» σεξουαλικής σύγχυσης και όχι παρενόχλησης που ακούστηκε, το ανέφερε ο κ. Γενικός έχει να κάνει με ροδακινιά, νεκταρινιά και βερικοκιά είναι λίγο πιο εντοπισμένο πρόγραμμα, αφορά ομάδες και Οργανώσεις παραγωγών και προβλέπει τη μη χρήση φαρμάκων σε ένα μέρος της πενταετίας.

Η προδημοσίευση έγινε στις 27/1 και αναμένουμε την ερχόμενη εβδομάδα να βγει και επίσημη προκήρυξη. Έχει ολοκληρωθεί και το μηχανογραφικό, είναι έτοιμο.

Έχω ένα πίνακα εδώ στον οποίο φαίνονται συνοπτικά οι χρόνοι υλοποίησης. Είναι αυτά όπως τα είπαμε, δηλαδή προβλέπαμε μέχρι τέλος Ιουλίου αν όλα πάνε καλά με τους νέους αγρότες τα σχέδια βελτίωσης, είναι οι αγρότες Ιούλιο – Αύγουστο και είπαμε βγαίνει σημερινή η προδημοσίευση, η αγροτική οδοποιία έχει φύγει ήδη προς τα έξω και θεωρώ ότι θα ξεκινήσει, η σύσταση των ομάδων προβλέπεται για τον Σεπτέμβριο, τα γεωργοπεριβαλλοντικά το «comfusio» βγαίνει από Δευτέρα ή την Παρασκευή, η νιτρορύπανση θα βγει τον Σεπτέμβριο επίσημη πρόσκληση και ακολουθούν Ελαιώνας Άμφισσας, ορνιθοπανίδα και αυτόχθονες φυλές είναι μέτρα μικρότερης εμβέλειας τον Οκτώβριο του '17.

Τον Ιούλιο επίσης θα βγει το Μέτρο 5.1. του ΕΛΓΑ για χαλαζιακά, η συνεργασία το Δεκέμβριο και το Leader πιθανό όπως είπαμε να

ξεκινήσει πρώτα τα από τα δημόσια έργα, οπότε μπορεί και να ξεκινήσει τον Ιούλιο. Εφόσον έχουν εγκριθεί όλα τα αναμορφωμένα προγράμματα των ομάδων τοπικής δράσης.

Το πλαίσιο CLLD το αναφέραμε, συνεπώς δεν έχω κάτι άλλο να σας πω, ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κα Πυριοβολή, ο λόγος στην κα Κατσιρμά από τη Μονάδα Θεσμικού πλαισίου και αξιολόγησης της Διαχειριστικής Αρχής για να μας παρουσιάσει την ετήσια έκθεση του προγράμματος έτους 2017 με έτος αναφοράς όμως το 2016 και στη συνέχεια ο λόγος θα δοθεί στην ίδια ενότητα στον κ. Λιανό, ο οποίος είναι σύμβουλος υποστήριξης της Διαχειριστικής Αρχής Ενέργειας αξιολόγησης.

Δ. ΚΑΤΣΙΡΜΑ: Καλημέρα και από εμένα. Η ετήσια έκθεση υλοποίησης 2017 του ΠΑΑ. Τι είναι η ετήσια έκθεση υλοποίησης. Είναι η έκθεση που περιγράφει την υλοποίηση του ΠΑΑ, υποβάλλεται από τη Διαχειριστική προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αφού πρώτα εγκριθεί από τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης και είναι ετήσια. Δηλαδή εκπονείται κάθε χρόνο μέχρι 30 Ιουνίου και αφορά την υλοποίηση του προηγούμενου έτους, του έτους δηλαδή 2016 και αθροιστικά των προηγούμενων ετών.

Η ετήσια έκθεση 2017 έχει τέσσερις ιδιαιτερότητες. Η πρώτη ιδιαιτερότητα είναι ότι περιγράφεται η υλοποίηση όχι ανά Μέτρο όπως γινόταν στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο αλλά ανά περιοχή εστίασης. Η δεύτερη σημαντική διαφορά είναι ότι περιλαμβάνει τις πληρωμές μόνο των ολοκληρωμένων έργων, όχι τις συνολικές πληρωμές.

Επίσης είναι μεγάλη ετήσια έκθεση οι ετήσιες εκθέσεις του 17, του 19 και το 24 γιατί έχουν και κεφάλαιο αξιολόγησης. Και τέλος γίνεται και αναφορά στο πλαίσιο επίδοσης. Αυτά είναι τα περιεχόμενα της ετήσιας έκθεσης που θα δούμε στη συνέχεια.

Είπαμε ότι στην ετήσια έκθεση η υλοποίηση δεν γίνεται ανά Μέτρο αλλά ανά περιοχή εστίασης. Πριν πούμε για τις περιοχές ας πούμε για τις προτεραιότητες. Το ελληνικό ΠΑΑ όπως και ο μέσος όρος των 118 ΠΑΑ έχουν έξι προτεραιότητες και την τεχνική βοήθεια.

Η πρώτη προτεραιότητα που είναι η προτεραιότητα της καινοτομίας διατρέχει τις υπόλοιπες. Συγκρίνοντας λίγο γρήγορα το ελληνικό

ΠΑΑ με το μέσο όρο των 118 ΠΑΑ παρατηρούμε ότι η σημαντικότερη διαφορά σε επίπεδο προτεραιοτήτων είναι ότι η προτεραιότητα 5 που αφορά στην εξοικονόμηση των πόρων και την κλιματική αλλαγή είναι δύομιση φορές μεγαλύτερη στο ελληνικό ΠΑΑ από ό,τι μέσο όρο των 118.

Ξεκινάμε με τις προτεραιότητες. Είναι η προτεραιότητα 1 για την καινοτομία και τη μεταφορά γνώσης, έχει τρεις περιοχές εστίασης και τρία μέτρα. Το Μέτρο της κατάρτισης των συμβουλών και της συνεργασίας. Τα μέτρα αυτά είναι και τα τρία καινούργια, δεν είχαν υλοποιηθεί στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο και μέχρι το Δεκέμβριο του 2016 δεν είχαμε υλοποίηση ωστόσο πραγματοποιήθηκαν σημαντικές ενέργειες.

Στο Μέτρο 1 ολοκληρώθηκε το θεσμικό του πλαίσιο και μέσα στο '17 ξεκίνησαν οι καταρτίσεις των νέων γεωργών από τον ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ στις περισσότερες Περιφέρειες της χώρας. Στο Μέτρο 2 των συμβουλών αυτή τη στιγμή προετοιμάζεται το θεσμικό πλαίσιο, ωστόσο προϋπόθεση για να ολοκληρωθεί είναι να ολοκληρωθεί πρώτα το θεσμικό πλαίσιο για το σύστημα γεωργικών συμβουλών και το Μέτρο της συνεργασίας για το οποίο αυτή τη στιγμή προετοιμάζεται το θεσμικό πλαίσιο και έχουν γίνει σημαντικές ενέργειες ευαισθητοποίησης των δυνητικών δικαιούχων. Τα μέτρα αυτά διατρέχουν όπως είπαμε τις υπόλοιπες πέντε προτεραιότητες.

Πάμε στην προτεραιότητα 2 που είναι η ανταγωνιστικότητα. Η προτεραιότητα 2 έχει δυο περιοχές εστίασης: την περιοχή εστίασης 2.α. που αφορά στην αποδοτικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Μέχρι το τέλος του 2016 ολοκληρώθηκαν 900 σχέδια βελτίωσης που αντιστοιχούν σε 26 εκατομμύρια ευρώ και 16 έργα οδοποιίας που αντιστοιχούν σε 2,4. Η περιοχή εστίασης 2.β. που είναι η ανανέωση γενεών, εδώ μέχρι το τέλος του '16 ολοκληρώθηκαν 521 σχέδια νέων γεωργών που αντιστοιχούν σε 2,5 εκατομμύρια.

Η προτεραιότητα 3 που είναι η αλυσίδα τροφίμων. Έχει δυο περιοχές εστίασης την 3.α. μέχρι το τέλος του '16 ολοκληρώθηκαν 83 έργα μεταποίησης προϋπολογισμού 19 εκατομμυρίων και 178 συστήματα ποιότητας προϋπολογισμού 163.000 €. Στην περιοχή εστίασης που είναι η διαχείριση κινδύνου δεν είχαμε υλοποίηση μέχρι το τέλος του '16 εδώ το σημαντικότερο Μέτρο είναι το Μέτρο 5, το Μέτρο του ΕΛΓΑ για το οποίο όπως

είπαμε ετοιμάζεται το θεσμικό πλαίσιο με στόχο να προκηρυχθεί μέσα στο 2017.

Πάμε στην προτεραιότητα 4 που αφορά στα οικοσυστήματα, στη διαχείριση δηλαδή του νερού, του εδάφους, της βιοποικιλότητας. Οι πληρωμές μέχρι το τέλος '16 335 εκατομμύρια στην εξισωτική, 49 στη βιολογική, 28 στα γεωργοπεριβαλλοντικά και 2 στη δάσωση. Η μεγαλύτερη προτεραιότητα και οι περισσότερες πληρωμές.

Προτεραιότητα 5 που έχει ως στόχο την αποδοτικότητα των πόρων. Έχουμε πέντε περιοχές εστίασης, την προτεραιότητα 5.α. για την εξοικονόμηση του νερού μέχρι το τέλος του '16 ολοκληρώθηκαν 27 εγγειοβελτιωτικά έργα και μελέτες προϋπολογισμού 3,2 εκατομμύρια. Στις περιοχές 5.β και 5.γ. που είναι για την ενέργεια και τις ΑΠΕ δεν είχαμε υλοποίηση μέχρι το τέλος του '16 γιατί εδώ είναι ένα κομμάτι των σχεδίων βελτίωσης που αναμένεται να προκηρυχθεί και ένα κομμάτι της μεταποίησης το οποίο προκηρύχθηκε και τώρα υποβάλλονται οι προτάσεις.

Η περιοχή εστίασης 5.δ. που αφορά στη μείωση των εκπομπών θερμοκηπίου έχουμε 26 εκατομμύρια πληρωμών στη βιολογική και η περιοχή εστίασης 5.ε. που αφορά στη δέσμευση και διατήρηση διοξειδίου του άνθρακα με πληρωμές 0,7 εκατομμύρια στη δάσωση.

Η προτεραιότητα 6 που αφορά στην κοινωνική ένταξη και στην τοπική ανάπτυξη και εδώ έχουμε τρεις περιοχές εστίασης, την 6.α. που αφορά στην διαφοροποίηση, μέχρι το τέλος του '16 ολοκληρώθηκαν 103 ιδιωτικά έργα 4,3 εκατομμύρια ευρώ, την περιοχή εστίασης 5.β. που μέχρι το τέλος του '16 ολοκληρώθηκαν 23 έργα Leader και 18 μικρά δημόσια έργα προϋπολογισμού 0,7 και 0,9 εκατομμύρια και την περιοχή εστίασης 6.γ. που έχουμε τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών.

Εδώ το σημαντικότερο Μέτρο είναι το RURAL BROADBAND εδώ είχαμε πληρωμές μέσα στο '16 αλλά επειδή είπαμε ότι στην ετήσια έκθεση λαμβάνονται υπόψη μόνο τα ολοκληρωμένα έργα φαίνεται σαν υλοποίηση μηδέν, ενώ ο αριθμός πληρωμών είναι πολύ μεγάλος.

Σε ό,τι αφορά τα συμπεράσματα, μέχρι το τέλος του '16 εντάχθηκε περίπου το 30% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΠΑΑ δηλαδή 1,8 περίπου δις στα 5,9. Όσον αφορά τις πληρωμές των

ολοκληρωμένων έργων πληρώθηκαν μέχρι το τέλος του '16 560 εκατομμύρια, ενώ οι πληρωμές όλων των έργων ολοκληρωμένων και μη, είναι πάνω από το 11%. Είναι 660 εκατομμύρια και ο μέσος όρος των 118 ΠΑΑ είναι περίπου 14 εκατομμύρια.

Εδώ φαίνονται οι πληρωμές στις περιοχές εστίασης από τα 560 εκατομμύρια πάνω από 400 είναι στην περιοχή εστίασης 4 που έχουμε την εξισωτική, τη βιολογική, τα γεωργοπεριβαλλοντικά έχουμε περίπου 30 εκατομμύρια στη 2.α. για σχέδια βελτίωσης και νέους γεωργούς, την 3.α. περίπου 20 εκατομμύρια για ολοκληρωμένα έργα μεταποίησης και στην 5.δ. για γεωργοπεριβαλλοντικά και βιολογική.

Ο ρυθμός πληρωμών είναι υψηλός στις περιοχές εστίασης που έχουμε τα μέτρα για τις εκτάσεις και τα ζώα. Είναι μέτριος στις περιοχές εκείνες που έχουμε τις ιδιωτικές επενδύσεις, είναι χαμηλός στις περιοχές εκείνες που έχουμε δημόσια έργα γιατί έχουν μεγάλο χρόνο ολοκλήρωσης, είναι χαμηλός στο CCLD που εξ ορισμού έχει χαμηλό ρυθμό εκκίνησης και στην κατάρτιση και μηδενικός στις περιοχές εστίασης 3.β. που έχουμε τη διαχείριση κινδύνου και στις περιοχές εστίασης 5.β. και 5.γ. που έχουμε τα μέτρα για την ενέργεια και τις ΑΠΕ.

Πάμε τώρα σε ένα άλλο κεφάλαιο πολύ σημαντικό της ετήσιας έκθεσης που είναι το πλαίσιο επίδοσης. Γίνεται μια πρώτη αναφορά στη φετινή ετήσια έκθεση. Τι είναι το πλαίσιο επίδοσης; Είναι ένα νέο εργαλείο που αξιολογεί την επίδοση του ΠΑΑ. Καθορίζεται σε επίπεδο των πέντε προτεραιοτήτων και αυτή είναι η πρώτη του διαφορά με το ν+3 δηλαδή αξιολογείται η επίδοση όχι του συνολικού ΠΑΑ αλλά αξιολογείται η επίδοση κάθε μιας προτεραιότητας ξεχωριστά.

Η δεύτερη διαφορά είναι ότι στο πλαίσιο επίδοσης σε αντίθεση με το ν+3 λαμβάνονται υπόψη μόνο τα ολοκληρωμένα έργα. Η αξιολόγηση του πλαισίου επίδοσης γίνεται δυο φορές, στην ετήσια του 2019 και στο τέλος του προγράμματος στην ετήσια έκθεση του 2024.

Πως γίνεται η αξιολόγηση του πλαισίου επίδοσης; Για κάθε προτεραιότητα τίθενται στόχοι, που για το 18 ονομάζονται «ορόσημα» και περίπου 6% του ποσού κάθε προτεραιότητας κρατείται σαν αποθεματικό και δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί μέχρι το 2018. Το 2018 αν η προτεραιότητα

έχει πετύχει τα ορόσημά της τότε το ποσό αυτό διατίθεται στην προτεραιότητα. Ένα ορόσημο θεωρούμε ότι έχει επιτευχθεί όταν έχει επιτύχει το 85% της τιμής του.

Το 2019 αν κάποιες προτεραιότητες δεν έχουν πετύχει τα ορόσημά τους δεν χάνουν αυτό το αποθεματικό το 6% αλλά γίνεται ανακατανομή των πόρων με τροποποίηση που υποβάλλει η Διαχειριστική. Σε περίπτωση σοβαρών αδυναμιών υλοποίησης η Επιτροπή γνωστοποιεί τις αδυναμίες αυτές στο κράτος – μέλος και του αφήνει χρονικό διάστημα πέντε μηνών για να λάβει διορθωτικά μέτρα. Αν και μετά τους πέντε μήνες δεν έχουν ληφθεί τα διορθωτικά μέτρα τότε αναστέλλει μέρος ή σύνολο των ενδιάμεσων πληρωμών της προτεραιότητας, μέχρι να παρθούν τα διορθωτικά μέτρα.

Και στο 2024 που εξετάζεται πάλι το πλαίσιο επίδοσης σε περίπτωση σοβαρών αδυναμιών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να προχωρήσει και σε δημοσιονομική διόρθωση του ποσού της προτεραιότητας.

Στη διαφάνεια αυτή φαίνεται η κάθε προτεραιότητα με τα ορόσημά της. Ξεκινώντας από την προτεραιότητα 2 το πρώτο ορόσημο είναι η συνολική δημόσια δαπάνη, το ορόσημο για το 18 είναι 276 εκατομμύρια μέχρι το τέλος του '16 πληρώθηκαν 31 εκατομμύρια, μιλάμε πάντα για ολοκληρωμένα έργα. Για να επιτευχθεί το ορόσημο αυτό θα πρέπει το '17 και το '18 να έχει ολοκληρωθεί το σύνολο ανειλημμένων υποχρεώσεων στα σχέδια βελτίωσης και τους νέους γεωργούς.

Το δεύτερο ορόσημο είναι τα ολοκληρωμένα σχέδια βελτίωσης, το ορόσημο είναι 2000 μέχρι το '18 μέχρι στιγμής έχουν ολοκληρωθεί περίπου 900 σχέδια βελτίωσης άρα με τους ίδιους ρυθμούς το ορόσημο αυτό μπορεί να επιτευχθεί.

Το τρίτο ορόσημο για την προτεραιότητα 2 είναι ο αριθμός των νέων γεωργών που έχουν λάβει τουλάχιστον μια δόση. Το ορόσημο είναι 5.000 μέχρι το '16 ολοκληρώθηκαν 561 σχέδια νέων γεωργών, αλλά το ορόσημο αυτό μπορεί να επιτευχθεί γιατί εκκρεμεί η κατάρτιση πάνω από 10.000 νέων γεωργών από τον ΕΛΓΟ η οποία θα ολοκληρωθεί μέσα στο '17.

Αυτό που θέλω να πω είναι ότι ένα ορόσημο θεωρείται ότι έχει επιτευχθεί όταν έχει καλύψει το 85% της τιμής του. Στην προτεραιότητα αυτή

τη 2, που έχουμε τρία ορόσημα μπορεί κάποιο ορόσημο να έχει καλύψει το 75%.

Στην προτεραιότητα 3 το ορόσημο είναι η συνολική δημόσια δαπάνη 131 εκατομμύρια πληρώθηκαν 19 για ολοκληρωμένα σχέδια μεταποίησης, για να επιτευχθεί το ορόσημο αυτό θα πρέπει να ολοκληρωθούν όλες οι ανειλημμένες στο Μέτρο της μεταποίησης αλλά να γίνουν και πληρωμές στις ομάδες παραγωγών και στα συστήματα ποιότητα.

Το δεύτερο ορόσημο είναι τα ολοκληρωμένα σχέδια μεταποίησης που μέχρι το '18 θα πρέπει να είναι 200 και μέχρι στιγμής έχουν ολοκληρωθεί 83, άρα το ορόσημο αυτό μπορεί να επιτευχθεί αν συνεχιστεί ο ίδιος ρυθμός. Στην προτεραιότητα 4 το πρώτο ορόσημο οι πληρωμές, το ορόσημο 550 έχουν πληρωθεί 414 άρα το ορόσημο αυτό θα υπερκαλυφθεί. Το δεύτερο ορόσημο είναι οι εκτάσεις 253.000 μέχρι στιγμής έχουμε 70.000 το ορόσημο αυτό μπορεί να επιτευχθεί αν γίνουν πληρωμές στα γεωργοπεριβαλλοντικά και τη βιολογική. Το τρίτο ορόσημο είναι η γεωργική γη της εξισωτικής μέχρι στιγμής.. Το ορόσημο για το '18 είναι 1.240.000 έχουν πληρωθεί 1.200.000 άρα θα υπερκαλυφθεί.

Στην προτεραιότητα 5 η συνολική δημόσια δαπάνη είναι 160 εκατομμύρια έχουν γίνει πληρωμές 30 εκατομμυρίων στη βιολογική. Για να υπερκαλυφθεί αυτό θα πρέπει να γίνουν πληρωμές στη βιολογική και στη δάσωση. Το επόμενο ορόσημο είναι η έκταση που είναι 36.000 και μέχρι στιγμής έχουν γίνει πληρωμές σε 2.217. Για να επιτευχθεί το ορόσημο αυτό θα πρέπει να γίνουν πληρωμές στη δάσωση και τα αρδευτικά

Και τελειώνοντας η 6^η προτεραιότητα που το πρώτο της ορόσημο είναι η δημόσια δαπάνη 190 εκατομμύρια, έχουν γίνει πληρωμές 6 εκατομμυρίων και για να επιτευχθεί το ορόσημο αυτό θα πρέπει να πληρωθούν όλες οι ανειλημμένες του Άξονα 3, του Άξονα 4 και μέρος των δημόσιων έργων.

Και τελευταίο ορόσημο για την προτεραιότητα 6 είναι ο πληθυσμός που καλύπτεται από τις ΟΤΔ το ορόσημο είναι 2.800.000 ο πληθυσμός όμως που καλύπτουν οι 47 ΟΤΔ είναι 4 εκατομμύρια άρα έχει ήδη υπερκαλυφθεί.

Κλείνοντας για το πλαίσιο επίδοσης που είχε όλα αυτά τα νούμερα και ελπίζω να μη σας κουράσαμε, ο ρυθμός επίτευξης των ορόσημων είναι ικανοποιητικός για το 2018 ωστόσο θα πρέπει να συνεχιστεί αμείωτη η προσπάθεια ολοκλήρωσης όλων των ανειλημμένων υποχρεώσεων κυρίως στα επενδυτικά μέτρα, στα ιδιωτικά και στα δημόσια.

Πάμε σε ένα επόμενο κεφάλαιο της ετήσιας έκθεσης είναι το σχέδιο αξιολόγησης. Μέσα στο 2016 δεν έγιναν τροποποιήσεις ωστόσο έγιναν σημαντικές συναντήσεις ενημέρωσης για τους δείκτες, την εκ των υστέρων αξιολόγηση και την ετήσια έκθεση και υπογράφηκε η σύμβαση με εξωτερικό αξιολογητή για την ετήσια έκθεση και τη βελτίωση του σχεδίου αξιολόγησης.

Στο 2^ο εξάμηνο του 2017 θα ξεκινήσουμε τη βελτίωση του σχεδίου αξιολόγησης. Θα εξετάσουμε κατ' αρχήν για ποιους πραγματοποιείται η αξιολόγηση. Οι αξιολογήσεις δημιουργούνται από τις Υπηρεσίες και υποβάλλονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή όμως στην υλοποίηση των μέτρων εμπλέκεται η πολιτική ηγεσία, οι δικαιούχοι, οι καταναλωτές, οι σύμβουλοι, οι πιστοποιητικοί Οργανισμοί, οι δημοσιογράφοι, οι προμηθευτές, όλοι αυτοί εμπλέκονται στην υλοποίηση των μέτρων.

Θα προσπαθήσουμε να δούμε ποια είναι η αντίληψή τους για το πρόγραμμα, ποια είναι η γνώμη τους και πως τελικά με τη γνώμη τους επηρεάζουν την υλοποίηση του ΠΑΑ. Θα προσπαθήσουμε στο σχέδιο αξιολόγησης να δούμε για ποιους γίνονται οι αξιολογήσεις και ποια θέματα αξιολόγησης τους αφορούν.

Επίσης θα δούμε τις παραδοχές και τις προϋποθέσεις υλοποίησης των μέτρων. Προσδοκούμε ένα σχέδιο αξιολόγησης κυρίως για το πώς και για το γιατί επιτυγχάνονται ή όχι οι στόχοι του ΠΑΑ με τελικό στόχο μια χρήσιμη αξιολόγηση για όλους τους εμπλεκόμενους.

Και τελευταίο κεφάλαιο και κλείνω με την ετήσια έκθεση είναι η αποτελεσματικότητα του ΠΑΑ. Μέχρι το τέλος του '16 έγινε η 1^η τροποποίηση του ΠΑΑ, οι εκχωρήσεις, τα πληροφοριακά συστήματα, η 1^η τροποποίηση του ΣΔΕ και τώρα ετοιμάζεται η 2^η. Δημιουργήθηκαν τρεις σειρές υποδειγμάτων που πιστεύουμε ότι θα βοηθήσουν όχι μόνο τις Υπηρεσίες αλλά και τους δικαιούχους, τα χρηματοδοτικά εργαλεία που η σύμβαση όπως ειπώθηκε και προηγουμένως υπογράφηκε στις 2 Μάη.

Η μελέτη του μοναδιαίου κόστους η οποία ολοκληρώθηκε στις αρχές του χρόνου και καταλήγει σε ένα μοναδιαίο κόστος ανά ωφελούμενο και ανά τύπο δράσης και τέλος η μελέτη του εύλογου κόστους δαπανών η οποία θα καταλήξει σε μια βάση δεδομένων με τα κοστολογικά στοιχεία των σημαντικότερων κατηγοριών δαπανών σε εξοπλισμό και κατασκευές. Σας ευχαριστούμε πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ την κα Κατσιρμά για την αναλυτική παρουσίαση και δίνω τον λόγο αμέσως στον κ. Δημήτρη Λιανό σύμβουλο υποστήριξης της ΕΥΔ ΠΑΑ σε ζητήματα πάντα αξιολόγησης.

Δ. ΛΙΑΝΟΣ: Καλημέρα σας, να σας ευχαριστήσω κ. Γενικέ για την πρόσκληση θα προσπαθήσω να είμαι πολύ σύντομος και να αποφύγω τις επικαλύψεις που εκ των πραγμάτων υπάρχουν με την προηγούμενη εισήγηση και εκ των πραγμάτων υπάρχουν επικαλύψεις διότι η αξιολόγηση και η παρουσίαση της αξιολόγησης την περίοδο 2014-2020 είναι πολύ διαφορετική από ό,τι ήταν για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της περιόδου 2007-2013.

Εδώ θα ήθελα να επισημάνω ότι οι αλλαγές αυτές στην αξιολόγηση σχετίζονται τόσο με τις υποχρεώσεις που απορρέουν στο κράτος – μέλος, με τις υποχρεώσεις που έχει Επιτροπή προς το ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και συσχετίζονται όμως και με τα θέματα παρακολούθησης.

Ίσως είναι πολύ πρώιμο και για μια άλλη μια φορά επαναλαμβάνεται το φαινόμενο η 1^η αξιολόγηση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης να έρχεται πολύ νωρίς σε σχέση με τον κύκλο ζωής των προγραμμάτων και των ρυθμών υλοποίησης, αυτό δεν αφορά μόνο την Ελλάδα έχει παρατηρηθεί σε όλα τα κράτη – μέλη, είναι πολύ νωρίς για να έχουμε ορατά αποτελέσματα πόσο μάλλον να μιλάμε για πρώτη εκτίμηση επιπτώσεων.

Χωρίς να θέλω να κουράσω η νομική βάση, εκεί που βασίζεται η αξιολόγηση θα ήθελα να δούμε λίγο μαζί τους στόχους. Γιατί κάνουμε την αξιολόγηση των προγραμμάτων. Για να αποδεικνύεται η πρόοδος και τα επιτεύγματα της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης, να αξιολογεί τον αντίκτυπο την επίπτωση δηλαδή, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη συνάφεια των παρεμβάσεων της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης. Να συμβάλλει στην καλύτερα στοχευμένη στήριξη αγροτικής ανάπτυξης και να

στηρίζει μια κοινή διαδικασία μάθησης που σχετίζεται με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση.

Άρα πρέπει επιτέλους να κατανοήσουμε ότι η αξιολόγηση είναι ένα υποβοηθητικό εργαλείο και έχει και μια παιδευτική εκπαιδευτική διάσταση. Δεν συνεχίζω, τα είπα προηγουμένως η κα Κατσιρμά να μην κουράσω με το τι περιλαμβάνει το σύστημα της παρακολούθησης και της αξιολόγησης, το οποίο είναι για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ρητά προσδιορισμένο από εφαρμοστικό Κανονισμό και εδώ υπάρχει μια ιδιαιτερότητα με τα άλλα ΕΔΕ δηλαδή με το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής ότι στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης υπάρχει ένα πλήρες πλέγμα δεικτών, είτε αυτές είναι εκροές είναι αυτά αποτελέσματα είτε αυτοί είναι δείκτες στόχου είτε είναι δείκτες επιπτώσεων, που είναι σαφώς προσδιορισμένα από τον κοινοτικό Κανονισμό.

Άρα παρακολουθούνται στα 118 νομίζω Προγράμματα Αγροτικής Ανάπτυξης που υλοποιούνται αυτή τη στιγμή στα 29 κράτη μέλη, όλοι χρησιμοποιούν υποχρεωτικά το κοινό πλαίσιο δεικτών. Αυτό δεν έχει γίνει στο βαθμό που θα πρέπει κατανοητό, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τους φορείς άσκησης και χάραξης πολιτικής, αυτούς που γράφουν τις ΚΥΑ και τους κοινωνικούς εταίρους.

Επειδή έγινε μια συζήτηση προηγουμένως στο αν υπάρχουν ποσοτικοί στόχοι, υπάρχουν ποσοτικοί στόχοι και είναι το κακό όχι μόνο ότι υπάρχουν, το κακό ή το καλό, ανάλογα με την οπτική γωνία που βλέπει κανείς, είναι ότι ποσοτικοί και δεσμευτικοί. Και μετρήσιμοι σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

Η αξιολόγηση στο πλαίσιο της ετήσιας έκθεση εστιάζεται στην εξέταση της λογικής της παρέμβασης. Δηλαδή αν τα μέτρα όπως τα έχουμε σχεδιάσει, τα οποία εξυπηρετούν τους συγκεκριμένους στόχους των περιοχών εστίασης, εξακολουθεί και διατηρείται η επικαιρότητά τους και είναι ευκρινή η στοχοθέτηση και η στόχευση, η επισκόπηση του συστήματος δεικτών, δηλαδή αν οι δείκτες που έχουμε όχι επιλέξει, γιατί είναι υποχρεωτικοί οι δείκτες, οι δείκτες του κοινού πλαισίου μπορούν να μετρηθούν με τα δεδομένα και τα στοιχεία τα οποία έχουμε μέσα στις αιτήσεις από τους δικαιούχους;

Ή αν το Πληροφοριακό Σύστημα ή τα Πληροφοριακά Συστήματα τα οποία χρησιμοποιούμε παράγουν αυτόματα και έχουν τη λογική του operation data base που υπάρχει στο πρόγραμμα για να τροφοδοτούνται η σειρά των πινάκων που περιλαμβάνεται στην ετήσια έκθεση;

Για να δώσουμε κάποια συγκεκριμένα παραδείγματα, εάν κρίσιμα δεδομένα όπως η ποσοτική αποτύπωση του εξεταζομένου μεγέθους, για παράδειγμα στην περιοχή εστίασης 2^Α που είναι η ανταγωνιστικότητα, που είναι η παραγωγικότητα της εργασίας, το οποίο σημαίνει μεταβολή της τυπικής απόδοσης ανά ΜΑΕ παρέχεται, υπάρχει σα δείκτης σε όλες τις κατηγορίες δράσεων που εξυπηρετούν τη 2^Α;

Θα σας πω ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: Η αγροτική οδοποιία. Η αγροτική οδοποιία είναι προγραμματισμένη στο ότι βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα. Επειδή δεν έχει βγει η προκήρυξη της αγροτικής οδοποιίας ακόμα, υπάρχει η δυνατότητα; Έχουν σκεφθεί είτε οι Περιφέρειες είτε η Διαχειριστική Αρχή ότι από κάποιο πεδίο πρέπει να μετράμε πόσο θα μεταβληθεί η παραγωγικότητα της εργασίας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων που θα εξυπηρετηθούν από τη Νέα Αγροτική Οδοποιία;

Αντίστοιχο θέμα υπάρχει με το ζήτημα της κατανάλωσης ύδατος, τα εγγειοβελτιωτικά τα οποία ακόμα δεν έχουν προκηρυχθεί τα καινούργια, αλλά τα καινούργια εγγειοβελτιωτικά έργα ανεξαρτήτως προϋπολογισμού, ανεξαρτήτως αν είναι στο σκέλος του Τομεακού Προγράμματος, ή αν είναι στους πόρους που έχουν εκχωρηθεί στις Περιφέρειες, υποχρεωτικά εκ του κανονισμού πρέπει να έχουν δείκτη εξοικονόμησης νερού, εκπεφρασμένης σε κυβικά μέτρα ανά τυπική απόδοση των εξυπηρετούμενων γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

Εάν δεν υπάρχουν αυτά τα στοιχεία στα έργα τα οποία εντάσσουμε, δε θα υπάρχει η δυνατότητα να μετρηθούν οι σχετικοί δείκτες και ουσιαστικά θα είναι αδύνατο αυτό το οποίο είπε και η κα Κατσιρμά στην ομιλία της προηγουμένως: Όταν το 2024 θα πάμε ν' αποτιμήσουμε τα ορόσημα και τους στόχους, εάν έχουμε πολύ μεγάλη απόκλιση, υπάρχει η δημοσιονομική διόρθωση.

Δηλαδή το πρόγραμμα 2014-2020, ο κίνδυνος της απώλειας πόρων δεν είναι μόνο απ' αυτό που όλοι έχουμε συνηθίσει, την εφαρμογή του

Κανόνα $n+3$, κινδυνεύουμε και θα κινδυνεύσουμε αν δεν πάρουμε εγκαίρως μέτρα, από δημοσιονομικές διορθώσεις στο τέλος της εφαρμογής του προγράμματος.

Άλλο χαρακτηριστικό παράδειγμα: Ο κανονισμός και η νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική. Νέα για την περίοδο 2014-2020, έχει κάποιες διαφοροποιήσεις απ' ό,τι υπήρχε στο παρελθόν. Έχει κάποιες νέες προτεραιότητες. Μία απ' αυτές τις προτεραιότητες είναι η κλιματική αλλαγή. Η 5^η προτεραιότητα με τις πέντε περιοχές εστίασης που έχει, στοχεύει στη συγκεκριμένη εκπλήρωση των στόχων που αφορούν τους στόχους της κλιματικής αλλαγής, είτε είναι προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή είτε είναι μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής.

Τί βλέπουμε μέχρι στιγμής, ίσως είναι, και να με κατηγορήσετε για πρόωρα συμπεράσματα, αλλά είναι δυστυχώς κάποια πράγματα τα οποία ήδη παρατηρούνται. Π.χ. το μέτρο της μεταποίησης, αυτό το μέτρο το οποίο έχει προκηρυχθεί. Εκ του προγράμματος, έχει κατανομή πόρων στην προτεραιότητα 3α και κατανομή πόρων στην προτεραιότητα 5β που είναι η εξοικονόμηση ενέργειας και στην προτεραιότητα 5γ που είναι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Μα αν βγάzaτε μια πρόσκληση που δεν είναι διαφοροποιημένη, που δεν αποτυπώνεται, η στοχοθέτηση για την κλιματική αλλαγή, εγώ απορώ, ειδικά στην 5β που είναι ουσιαστικά το μοναδικό Μέτρο που την εξυπηρετεί, στο τέλος της προγραμματικής περιόδου τί θα ραπορτάρουμε; Ότι πετύχαμε σε σχέση με την 5β.

Και δεν είναι ένα ζήτημα το οποίο δεν έχει συζητηθεί, έχει συζητηθεί κατ' επανάληψη, κατά τη φάση σχεδιασμού του προγράμματος, ότι χρειάζεται πάρα πολλή προσοχή πού κατανέμουμε τους πόρους. Καλώς ή κακώς. Καλώς ή κακώς λοιπόν, οι πόροι της μεταποίησης είναι και στην 5β και στην 5γ. Αν δεν υπάρχει σαφής προσδιορισμός κριτηρίων, αν δεν υπάρχουν σαφώς προσδιορισμένοι δείκτες οι οποίοι είναι και δύσκολο τεχνικά να μετρηθούν, ουσιαστικά δε θα μπορέσουμε να κάνουμε το παραμικρό.

Ακόμα ένα παράδειγμα προβληματικής ένταξης σε εξυπηρέτησης περιοχής εστίασης είναι το μέλλον της βιολογικής κτηνοτροφίας. Πόροι της βιολογικής γεωργίας και της βιολογικής

κτηνοτροφίας, έχουν κατανεμηθεί στην εξυπηρέτηση της επενδυτικής προτεραιότητας 5d. Τί λέει η 5d: Μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Τί σημαίνει μείωση των εκπομπών του θερμοκηπίου; Μέτρηση των ποσοτήτων εκπομπών μεθανίου, οξειδίου του αζώτου και αμμωνίας, το οποίο πρέπει ν' αποδεικνύεται.

Πόσο η βιολογική κτηνοτροφία συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών του μεθανίου; Πόσο συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών οξειδίου του αζώτου, πόσο συμβάλλει στη μείωση των εκπομπών της αμμωνίας; Άρα, αν δε λαμβάνουμε υπ' όψιν πού έχουμε προγραμματίσει το κάθε μέτρο το οποίο προκηρύσσουμε, εάν αυτό το μέτρο το οποίο το έχουμε προσδιορίσει και το έχουμε κατατάξει σε μια συγκεκριμένη περιοχή εστίασης η οποία δυστυχώς το λέω, έχει πολύ συγκεκριμένους δείκτες μετρήσιμους, θα βρεθούμε προ πολύ δυσάρεστων εκπλήξεων.

Και αν δεν έχουμε συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής των έργων τα οποία εντάσσονται στις συγκεκριμένες κατηγορίες και στις συγκεκριμένες περιοχές εστίασης, που να εξυπηρετούν τους δείκτες, θα φτάσουμε πάλι στο ίδιο συμπέρασμα της περιόδου 2007-2013, να μη μπορούμε να βγάλουμε μετρήσιμη συμβολή στις επιπτώσεις και να πάμε με μακροοικονομικά μοντέλα για να προσδιορίζουμε τουλάχιστον τις μακροοικονομικές επιπτώσεις και εκεί το πετύχαμε. Αλλά στα περιβαλλοντικά, δεν έχεις πολλές δυνατότητες.

Πάμε σ' ένα επόμενο πράγμα το οποίο κάναμε. Κάναμε μια εκτίμηση προϋπολογισμού μέτρων της περιόδου 2014-2020 με το πού έκλεισαν τ' αντίστοιχα μέτρα την περίοδο 2007-2013. βλέπουμε λοιπόν με την κόκκινη γραμμή είναι η προγραμματιζόμενη δημόσια δαπάνη της περιόδου 2014-2020, με το μπλε είναι πού έκλεισαν οι πληρωμές των μέτρων.

Αυτό για να χτυπήσουμε αν θέλετε ένα πρώτο καμπανάκι ότι κάποια συγκεκριμένα μέτρα χρειάζονται καλύτερη, να χρησιμοποιήσω τη λέξη, πιο στενή, πιο επιστάμενη παρακολούθηση από πλευράς Διαχειριστικών Αρχών διότι υπάρχει «κακό προηγούμενο», υπάρχει προβληματική υλοποίηση την περίοδο 2007-2013.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα και να μην παρεξηγηθώ: Άξονας 4: Ο Άξονας 4 τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020 έχει 444.000.000. Περιλαμβάνει τις κατηγορίες πράξεων που το 2007-2013 ήταν στον Άξονα 3

και στον Άξονα 4. Μιλάμε για ουσιαστικά δυο φορές επάνω τις δαπάνες που είχαμε στον Άξονα 3 και στον Άξονα 4 την περίοδο 2007-2013.

Μέτρο 226: 103.025.000, αφορά παρεμβάσεις στα δάση. 20.000.000 πληρωμές. Υπομέτρο 4.4 το οποίο ακόμη δεν έχει προκηρυχθεί. Το Μέτρο 113: Προώθηση και προβολή. 19.470.876. Οι πληρωμές στο 2007-2013 ήταν 20.000. Ένα σχέδιο χρηματοδοτήθηκε.

Υπομέτρο 132: Συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας: Έχουμε 32.400.000, πληρώσαμε 2.500.000 το 2007-2013.

Το 123β είναι επενδύσεις σε δασικό και δασολογικό εξοπλισμό για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της πρώτης δασικής μεταποίησης. 27.000.000. Οι πληρωμές του αντίστοιχου Μέρους του 2007-2013 ήταν 2.800.000.

Μέτρο 123, Υπομέτρο 4.2: 314.409.000. Την περίοδο 2007-2013 πληρώσαμε λιγότερο από 100.000.000. Αν δε πάμε και στα ολοκληρωμένα έργα, είχαμε πληρώσει 78.000.000.

Μέτρο συμβουλών, το Μέτρο 2: Πολύ σημαντικό Μέτρο, προτεραιότητα για τη νέα προγραμματική περίοδο, προτεραιότητα σε ό,τι αφορά τη δυνατότητα για να μεταφέρουμε γνώσεις και καλές πρακτικές και νέες τεχνολογίες και νέες τεχνικές στους γεωργούς. 162.000.000 την περίοδο 2007-2013, έκλεισε σε λιγότερο από 2.000.000. Είχαν ενταχθεί 5.600, ολοκλήρωσαν 3.000.

Αυτό που θέλω να πω είναι μια πρώτη ένδειξη, επειδή πολλά από αυτά τα μέτρα δεν έχουν καν ακόμη προκηρυχθεί, να δούμε λίγο πώς μπορούν να βοηθηθούν οι αρμόδιοι φορείς έτσι ώστε να μπορέσουν να γίνει μια επιτάχυνση γιατί οι πόροι οι οποίοι διατίθενται είναι πολλαπλάσιοι της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου.

Δε μπαίνω στις κατανομές ανά περιοχή εστίασης, απλώς να θυμίσω ότι την περίοδο 2007-2013 το 54% του προγράμματος απορροφήθηκε ουσιαστικά από δυο Μέτρα, από το Μέτρο της Εξισωτικής Αποζημίωσης και από το Μέτρο των Γεωπεριβαλλοντικών που είχε ενσωματώσει και τη Βιολογική.

Υπάρχει μια πιο ισορροπημένη κατανομή τη νέα προγραμματική περίοδο, μένει να δούμε πώς θα καταλήξουμε. Εδώ βλέπουμε συγκεκριμένες

προτεραιότητες στις περιοχές εστίασης. Βλέπουμε λοιπόν αυτό που είπα προηγουμένως, ότι για την κλιματική αλλαγή, να μην έχει προγραμματιστεί το 22% των πόρων, η κύρια συγκέντρωση όμως είναι στην κατηγορία 5^α

Η κατηγορία 5^α τί είναι: Είναι εξοικονόμηση νερού. Να το ξαναδούμε λίγο αυτό γιατί και τα χρήματα εδώ είναι πάρα πολλά, είναι διπλάσια ουσιαστικά από τα χρήματα που δόθηκαν την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Κι εκείνο το οποίο είναι ανησυχητικό - μου πείτε ότι με δυο χρόνια κάνεις διαπίστωση και χρησιμοποιείς τόσο βαριά λέξη, τη λέξη «ανησυχητικό;»- είναι ότι ενώ υπήρχαν περίπου 200 εκατομμύρια σε ανειλημμένες υποχρεώσεις, έστω για το 2006 έχουν πληρωθεί μόνο 3.850.000, το οποίο κάτι σημαίνει.

Μακάρι να είναι δυσκολία καταχώρησης δαπανών στο Πληροφοριακό Σύστημα. Αλλά αν δεν είναι δυσκολία και είναι καθυστέρηση στην υλοποίηση των έργων, έχουμε σημαντικό πρόβλημα. αντίστοιχα για τα Μέτρα των ανειλημμένων που αφορούν τα ιδιωτικά του Άξονα 3, ελάχιστες οι πληρωμές.

Εδώ βλέπουμε σωρευτικά τις πληρωμές, δεν έχει κανένα νόημα να κουράσω με νούμερα ανά επενδυτική προτεραιότητα, περιοχή εστίασης κτλ. Χοντρά - χοντρά, στην Προτεραιότητα 2 στη 2α όλα θα εξαρτηθούν από το κατά πόσο θα ολοκληρωθούν τα επενδυτικά σχέδια, τα μεταφερόμενα σχέδια βελτίωσης. Η εμπειρία είναι αρνητική, η εμπειρία λέει ότι περίπου 35% λιγότερο απ' ό,τι μεταφέρεται, τελικά ολοκληρώνεται.

Άρα χρειάζεται μια πολύ στενή παρακολούθηση για να μη βρεθούμε προ εκπλήξεων το 2018 που δε θα έχουμε κι άλλα περιθώρια για διορθωτικές ενέργειες.

Στη 2β θεωρώ ότι ολοκληρώνεται το ζήτημα που εμφανίζεται τόσο χαμηλή απορρόφηση ολοκληρωμένων έργων διότι καθυστέρησε η κατάρτιση των νέων αγροτών. Νομίζω ότι λύνεται. Η προκήρυξη του 2006 θα υπερκαλύψει το στόχο, άρα μήπως θα πρέπει σιγά σιγά όσο κι αν είναι πρώιμο αυτό, ν' αρχίσουμε να βλέπουμε και θέματα, γιατί ουσιαστικά η 2β εξαντλεί τον προϋπολογισμό της..

Στην Προτεραιότητα 3 πολύ αργεί η εξέλιξη πληρωμών στ' ανειλημμένα του μέτρου της μεταποίησης, που γεννούν πολύ μεγάλες

αμφιβολίες και για την επίτευξη του αποθεματικού επίδοσης και θέλει κι εκεί μια πολύ καλύτερη και πιο στενή παρακολούθηση.

Μεγάλη πρόκληση να μπορέσουμε να κινητοποιήσουμε τους γεωργούς για να συμμετέχουν σε συστήματα ποιότητας, γιατί πάρα πολλά λέγονται, πάρα πολύ όλοι αναγνωρίζουν τη σημασία των συστημάτων ποιότητας και τη συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας, αλλά η αλήθεια είναι ότι δεν υπάρχει συμμετοχή, δεν υπάρχει διάθεση.

Δηλαδή να βλέπουμε και πέρα του ό,τι κάνει το πρόγραμμα, πώς ανταποκρίνονται και οι γεωργοί στις δυνατότητες που παρέχει το πρόγραμμα. Η περιοχή εστίασης, η 4^η περιοχή παραδοσιακά πάει πολύ καλά, δε θα έχουμε προβλήματα εδώ με το αποθεματικό επίδοσης.

Στην 5 θα κριθεί το κατά πόσο το πρόγραμμα θα μπορέσει να συμβάλλει στο κομμάτι της κλιματικής αλλαγής. Με τη μέχρι τώρα, όσο κι αν ακούγεται λίγο, να χρησιμοποιήσω τη λέξη, παρακινδυνευμένο, εμείς σα σύμβουλοι αξιολόγησης οφείλουμε και είμαστε υποχρεωμένοι να επισημάνουμε κίνδυνο.

Δε φαίνεται ότι θα μπορέσουμε ν' ανταποκριθούμε στις προτεραιότητες για την κλιματική αλλαγή. Τόσο λόγω της καθυστέρησης που έχει σημειωθεί με τις εγκρίσεις των διαχειριστικών σχεδίων των λεκανών απορροής με την κάλυψη της αιρεσιμότητας, είναι πάρα πολλά τα χρήματα και η εμπειρία της εκτέλεσης και υλοποίησης των εγγειοβελτιωτικών έργων στο πλαίσιο των προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης δεν είναι και η καλύτερη δυνατή που έχουμε σα χώρα στο πόσο έγκαιρα ολοκληρώνουμε τα μεγάλα εγγειοβελτιωτικά έργα.

Βλέπουμε τις δυο κρίσιμες ενεργειακές, στην 5β που είναι η εξοικονόμηση ενέργειας και οι ανανεώσιμες, προώθηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, μηδενική ετοιμότητα και η 5δ ουσιαστικά εξαρτάται αποκλειστικά και μόνο από τη Βιολογική. Πρέπει ν' αποδείξουμε τη συμβολή της Βιολογικής Γεωργίας. Και μιλάω για τη φυτική παραγωγή γιατί για τη βιολογική κτηνοτροφία από πουθενά δεν προκύπτει ότι υπάρχει η παραμικρή συμβολή της βιολογικής κτηνοτροφίας στη μείωση των εκπομπών.

Πάμε στο 6. Η μόνη παρατήρηση έχει να κάνει με την πολύ αργή εξέλιξη των πληρωμών των ανειλημμένων υποχρεώσεων. Περνάω πολύ

γρήγορα το αποθεματικό επίδοσης. Βέβαια εμείς είμαστε λίγο πιο επιφυλακτικοί στο κατά πόσο θα επιτευχθούν οι στόχοι, του αποθεματικού επίδοσης. Βέβαια εκ των πραγμάτων, εμείς μένουμε στην εικόνα των πληρωμών μέχρι το 2016 και των εντάξεων μέχρι το 2016, δεν έχουμε εικόνα του τί έχει γίνει το 2017 οπότε υιοθετούμε, δε θέλω να μπορούμε σε περισσότερη λεπτομέρεια.

Να δούμε όμως λίγο κάποιες συστάσεις. Οι συστάσεις οι οποίες είχαν γίνει και στο πλαίσιο της εκ των υστέρων αξιολόγησης η οποία, να θυμίσω, ολοκληρώθηκε κι υποβλήθηκε στις 31/12/2016 άρα είναι πολύ πρόσφατη και μας βοήθησε πάρα πολύ. Δηλαδή αν δεν υπήρχε η εκ των υστέρων αξιολόγηση δε θα μπορούσαμε καν να συζητήσουμε τώρα για το οτιδήποτε.

Κάποιες παρατηρήσεις που αφορούν την αναγκαιότητα παρεμβάσεων για τη βελτίωση συστήματος παρακολούθησης και θέσπισης κριτηρίων επιλογής των έργων αλλά και εκπλήρωσης δεσμεύσεων που σχετίζονται με την επίτευξη ποσοτικών στόχων μετρήσιμων και σε άμεση συνάρτηση με τους δείκτες αποτελεσμάτων των μέτρων.

Η σύστασή παραμένει επίκαιρη αφού από την εξέταση των κριτηρίων επιλογής αλλά και των στόχων του επιχειρηματικού σχεδίου των νέων γεωργών, δηλαδή τί πετυχαίνει, τί είναι υποχρεωμένος ο νέος γεωργός να πετύχει βγαίνοντας, παρατηρούμε χαμηλό κατώφλι εισόδου εξόδου. Το πρόβλημα βέβαια της έλλειψης κριτηρίων, ειπώθηκε και προηγουμένως, ήταν πολύ πιο έντονο στην προκήρυξη της βιολογικής γεωργίας.

Τί θέλω να πω: Θέλω να πω ότι από τη στιγμή που είμαστε δεσμευμένοι να πετύχουμε στόχους, τα κριτήρια τα οποία εφαρμόζονται πρέπει να έχουν άμεση σχέση με την καλύτερη ποσοτική επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων που έχουν τεθεί. Τα κριτήρια δεν είναι για να διευκολύνουν την ένταξη. Δεν πρέπει να είναι για να διευκολύνουν την ένταξη.

Με τη νέα λογική που ισχύει σε όλα τα προγράμματα των ΕΔΕ την περίοδο 2014-2020 και τη λογική του result orientation, τα κριτήρια πρέπει να εξυπηρετούν την επίτευξη των πολύ συγκεκριμένων στόχων. Δημιουργία επιχειρησιακής βάσης στην ολοκλήρωση της επιχειρησιακής βάσης δεδομένων. Ευχόμεθα ολόψυχα να ολοκληρωθεί και να υπάρχει η δυνατότητα

από μια πληροφοριακή πηγή ν' αντλείται το σύνολο της πληροφορίας για όλα τα Μέτρα και όλες τις Δράσεις του ΠΑΑ.

Εκπαίδευση και κατάρτιση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής αλλά και των Μονάδων Εφαρμογής ως προς τις απαιτήσεις του κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης. Δε νομίζω ότι τιμά κανέναν μετά από 9 ημερίδες που έχει διοργανώσει η Διαχειριστική Αρχή σε συνεργασία με το help desk της αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μετά από τις αναλυτικότερες συζητήσεις που είχαν γίνει κατά την περίοδο κατάρτισης του προγράμματος, με τη συνεχή επικοινωνία που έχει η Μονάδα Αξιολόγησης που επίσης είναι μια πολύ θετική εξέλιξη ότι δημιουργήθηκε Μονάδα Αξιολόγησης στη Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ, ότι δικαιούται οποιοσδήποτε φορέας εφαρμογής, να λέει ότι «δε μου είπε κανείς ποιες υποχρεώσεις απορρέουν από το κοινό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης».

Δηλαδή αυτό πλέον είναι ένα κακόγουστο αστείο το οποίο συνεχώς επαναλαμβάνεται, «α, δεν το ξέραμε, δεν ξέραμε τί είναι ο δείκτης επιπτώσεων, κανείς δε μας είπε ότι πρέπει να έχουμε αυτό τον δείκτη εκροών». Νομίζω ότι δεν τιμά κανένα πλέον. Μπορεί να ίσχυε αυτό την περίοδο του 2007 ή του 2008, αλλά τονίζω ότι έχουν γίνει δέκα νομίζω ημερίδες σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αξιολόγησης.

ΜΕΛΟΣ: Αλλά έμειναν ημερίδες μόνο.

Δ. ΛΙΑΝΟΣ: Δεν έμειναν ημερίδες. Αν όποιος έρχεται, αν κάθε Υπηρεσία στέλνει σε κάθε ημερίδα άλλο πρόσωπο κάθε φορά, λογικό είναι να μείνει κάποια ημερίδα. Κάποια στιγμή πρέπει να γίνει κατανοητό ότι το θέμα, καλώς η κακώς, εγώ δεν το κρίνω αυτή τη στιγμή, από τη στιγμή που σου βάζει ο κανονισμός την υποχρέωση να παρακολουθείς τα προγράμματα με βάση δείκτες, από τη στιγμή που σου επικρέμεται μια απειλή δημοσιονομική διόρθωσης αν δεν έχεις πετύχει τους δείκτες, θα πρέπει και το σύνολο των φορέων, και δεν αφορά τη Διαχειριστική Αρχή, αφορά φορείς εφαρμογής, αφορά τις Κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου, μην εναλλάσσουν.

Κάθε φορά στέλνουν κι ένα άλλο άτομο και μετά λογικά χάνεται οποιαδήποτε συνέχεια κι οποιαδήποτε επαφή. Συγνώμη που το λέω, αλλά επειδή έχω και την εμπειρία της εκ των υστέρων αξιολόγησης, πρέπει να δώσουμε πλέον και στα θέματα παρακολούθησης και αξιολόγησης τη

βαρύτητα και τη σημασία που τους αποδίδει ο κανονισμός. Δε μπορούμε να το αγνοούμε πια. Συγνώμη που το λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έπρεπε να το πείτε από την αρχή. Γι' αυτό σας προκάλεσα.

Δ. ΛΙΑΝΟΣ: Δεκτή η πρόκληση. Ουσιαστική αξιοποίηση Τεχνικής Βοήθειας για τη δημιουργία της απαιτούμενης γνώσης για την καλύτερη στόχευση των μέτρων. Εξακολουθεί να εντοπίζεται μια έλλειψη στόχευση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων τόσο σε χωρικό επίπεδο όσο και έναντι των σαφώς προσδιορισμένων και ιεραρχημένων στο εγκεκριμένο πρόγραμμα περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Η εφαρμογή αγροπεριβαλλοντικών μέτρων και μέτρων ενίσχυσης της βιολογικής γεωργίας, έχει κατά βάση οριζόντια στόχευση και βασίζεται σε δράσεις σχετιζόμενες με συγκεκριμένες καλλιέργειες και προϊόντα και όχι κατ' ανάγκη με τα σαφώς προσδιορισμένα και ιεραρχικά περιβαλλοντικά προβλήματα.

Άλλες δε δράσεις, όπως π.χ. η ενίσχυση των περιοχών με μειονεκτήματα εφαρμόζονται ακόμα χωρίς χωρική ή περιβαλλοντική στόχευση συνεπώς δεν είναι εμφανές με ποιον τρόπο συντελούν στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Να πω ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: Το Μέτρο 13 που είναι η εξωτική αποζημίωση ορεινών και μειονεκτικών, συμβάλλει, το έχουμε βάλει ότι συμβάλλει και στην προστασία της βιοποικιλότητας και στην προστασία από τη διάβρωση του εδάφους. Δεν έχουμε ποτέ όμως μετρήσει πώς συμβάλλει σ' αυτούς τους δυο στόχους.

Συστήνεται η επικέντρωση των αγροπεριβαλλοντικών μέτρων και της βιολογικής γεωργίας να βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με τους τεθέντες στόχους όπως αυτή διατυπώνονται στη στρατηγική του προγράμματος ανά περιοχή εστίασης. Υπενθυμίζεται ότι πρέπει να εξυπηρετούμε base line και με αντίστοιχες μεθοδολογικές προσεγγίσεις που να επιτρέπουν την αξιολόγηση των επιπτώσεων από την εφαρμογή του κάθε μέτρου.

Για να καταστεί αυτό εφικτό απαιτείται μια σειρά μελετών για την επίδραση της γεωργίας στο περιβάλλον, τον εντοπισμό των παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στην προσαρμογή adaptation και στο mitigation των

επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή, την καλύτερη διαχείριση των υδάτινων πόρων και τη βελτίωση των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους και όχι την αυξομείωση των πόρων των Μέτρων ανάλογα με τη ζήτηση που παρουσιάζεται σε κάθε μέτρο.

Εξυγίανση –αυτό το ό,τι έχουμε δει μέχρι στιγμής- των Μέτρων που περιλαμβάνουν συνεχιζόμενα έργα και θέσπιση καταληκτικής ημερομηνίας ολοκλήρωσης του συνόλου των ανειλημμένων υποχρεώσεων, εντός του 2017. Μη φύγουμε, μη δοθεί άλλη παράταση για να τελειώσουν τ' ανειλημμένα, δε θα υπάρχει ο χρόνος μετά για διορθωτικές ενέργειες αν μπορούμε στο '18.

Επιτάχυνση των διαδικασιών για τη δημιουργία ενός αξιόπιστου συστήματος παροχής γεωργικών συμβουλών. Επιτέλους, μετά από 10 χρόνια κάτι πρέπει να κάνουμε σε χώρα σ' αυτό. Αναθεώρηση του πλάνου αξιολόγησης, αναβάθμιση του συστήματος διάγνωσης των εκπαιδευτικών αναγκών των αγροτών. Άμεση παροχή Τεχνικής Βοήθειας σε αδύναμους φορείς εφαρμογής, Τελικούς Δικαιούχους που εφαρμόζουν, διαχειρίζονται μέτρα με πολλαπλάσιο προϋπολογισμό σε σχέση με το ΠΑ 2007-2013.

Επανεξέταση του προγραμματισμού και όπου κρίνεται αναγκαίο νέα ιεράρχηση προτεραιοτήτων για τα έργα εγγείων βελτιώσεων (φράγματα, ταμιευτήρες, δίκτυα), εξετάζοντας τις ανάγκες της χώρας, το περιεχόμενο των αναθεωρημένων διαχειριστικών σχεδίων λεκανών απορροής ανά υδατικό διαμέρισμα, το βαθμό ωριμότητας, τις αναγκαίες επικαιροποιήσεις και τις ελλείψεις των υπάρχουσών μελετών αλλά και τις προτεραιότητες της περιοχής εστίασης 5^α που είναι η εξοικονόμηση νερού.

Συστηματική ενημέρωση προς όλους τους εταίρους για την κατανόηση των προτεραιοτήτων της νέας ΚΑΠ και της Πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης, του τί σημαίνει result orientation στα νέα Προγράμματα και του σημαντικού κινδύνου που δημιουργείται για την επιβολή δημοσιονομικών διορθώσεων λόγω μη επίτευξης των στόχων.

Η διασταλτική ερμηνεία της λογικής της παρέμβασης, η θέσπιση κριτηρίων επιλογής που δε σχετίζονται και δεν εξυπηρετούν τη στοχοθέτηση και της Τράπεζα του ΠΑΑ θα οδηγήσει στην καλύτερη περίπτωση σε αδυναμία προσδιορισμού αποτελεσμάτων και επιπτώσεων, με βάση τους

δείκτες του κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης ενώ είναι πολύ πιθανή και η διαπίστωση αρνητικών επιπτώσεων.

Αντί να έχουμε δηλαδή θετική επίπτωση από την εφαρμογή ενός μέτρου, να έχουμε αρνητική επίπτωση. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Λιανό. Έχουμε συνηθίσει στο ΠΑΑ να μας κάνει την έντονη κριτική γιατί ειδικότερα σ' αυτή την προγραμματική περίοδο νομίζω ότι είναι απαραίτητη και αρκετά νωρίς ώστε πραγματικά να μην ξεφύγουμε από τους στόχους που έχουμε θέσει και να κάνουμε όλες τις απαραίτητες διορθωτικές κινήσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Αυτό σημαίνει ότι δεν είναι όλα τόσο ρόδινα όσο επιχείρησα εγώ να τα παρουσιάσω λίγο νωρίτερα, αλλά καλό είναι να έχουμε όλοι συνείδηση των δυσκολιών ώστε πραγματικά όχι μόνο η Διαχειριστική Αρχή αλλά και όλοι οι ενδιαμέσσοι φορείς, όλες οι εμπλεκόμενες Υπηρεσίες να συμβάλλουμε στο να βελτιωθούν όλα όσα ανέφερε ο κ. Λιανός, προληπτικά τουλάχιστον.

Έχω να κάνω μια πρόταση σε ό,τι αφορά τη διαδικασία. Είμαστε μια ώρα εκτός προγράμματος, προτείνω να μην ανοίξουμε τη συζήτηση τώρα, να κάνουμε ένα διάλειμμα για μεσημεριανό φαγητό, το οποίο δε θα είναι μια ώρα κι ένα τέταρτο αλλά θα είναι μία ώρα και να συνεχίσουμε με τη συζήτηση και να ολοκληρώσουμε κανονικά το πρόγραμμά μας.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ξεκινήσουμε γιατί ο χρόνος πιέζει αφόρητα. Είχαμε πει ότι θα μεταφέρουμε στο δεύτερο μέρος τη συζήτηση. Θα έλεγα να την πάμε όλη μαζί τη συζήτηση στο τέλος του 2^{ου} μέρους.

Εάν δεν υπάρχει σοβαρή αντίρρηση προχωράμε με την εισήγηση από την κα Ευαγγελία Τζουμάκα, από τη Μονάδα Προγραμματισμού της ΕΥΔ του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, η οποία θα παρουσιάσει την εισήγησή της για την τροποποίηση και την έγκριση των κριτηρίων επιλογής των Μέτρων του ΠΑΑ.

Ε. ΤΖΟΥΜΑΚΑ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Θα σας κάνω την παρουσίαση για την πρόταση της τροποποίησης των κριτηρίων επιλογής κάποιων Μέτρων, Υπομέτρων και Δράσεων του ΠΑΑ.

Στο φάκελο της Επιτροπής Παρακολούθησης υπάρχει η σχετική αναφορά, απλά έχουμε προσθέσει δυο φωτοτυπίες που αφορούν στη Δράση 4.1.1. όπου εκεί έχει γίνει μια διόρθωση, προστέθηκε ένα κριτήριο, υπήρχε τιμή απλά δεν υπήρχε ονομαστικά το κριτήριο και έχει προστεθεί και μια φωτοτυπία που αφορά το Μέτρο 9, τις Ομάδες Παραγωγών όπου εκεί έγιναν κάποιες αλλαγές οι οποίες προέκυψαν κατά τη διαβούλευση του θεσμικού πλαισίου που αυτό έληγε 2 Ιουνίου.

Πάμε να δούμε οι ποια Μέτρα και ποιες Δράσεις αφορά η πρόταση τροποποίησης. Η πρότασή λοιπόν αφορά τη Δράση 4.1.1, είναι η πρώτη Δράση του Υπομέτρου 4.1 του Μέτρου των Σχεδίων Βελτίωσης, Υλοποίηση Επενδύσεων που συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης, έχουμε μια μικρή τροποποίηση για τη δράση 4.3.2 που είναι τα Έργα Αναδασμών.

Για τη δράση 4.4.3 που αφορά στη διατήρηση και δημιουργία αναβαθμίδων, για το Υπομέτρο 5.1 που είναι οι επενδύσεις σε προληπτικά μέτρα, το Υπομέτρο 8.2 που αφορά στην ενίσχυση για τα γεωργοδασοκομικά συστήματα και το Μέτρο 9, τη σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών.

Ας δούμε πρώτα τη Δράση 4.1.1 η οποία έχει και τις περισσότερες αλλαγές. Κατ' αρχήν στο πλαίσιο αυτής της δράσης έγιναν αλλαγές κατά την πρώτη τροποποίηση του ΠΑΑ, δηλαδή στην πρόσφατη αναθεώρηση όσον αφορά τις Αρχές των κριτηρίων επιλογής, όπου εδώ πέρα προστέθηκαν κάποιες νέες Αρχές που θα δούμε παρακάτω.

Σ' αυτές τις νέες Αρχές έχει γίνει κάποια διαφοροποίησή τους όσον αφορά τους δικαιούχους που είναι Φυσικά, Νομικά Πρόσωπα και στους δικαιούχους που είναι συλλογικά σχήματα. Και για τα συλλογικά σχήματα έγινε διαφορετική θέσπιση κριτηρίων. Ας δούμε τώρα ποιες είναι οι βασικές αρχές που διέπουν τα κριτήρια επιλογής που αφορούν σε Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα.

Η πρώτη Αρχή η οποία ήταν και στην αρχική έγκριση του ΠΑΑ, αφορά στον παραγωγικό προσανατολισμό της εκμετάλλευσης όπου εδώ πέρα προτεραιότητα θα δίνεται στην αιγοπροβατοτροφία, τα οπωροκηπευτικά, την παραγωγή ζωοτροφών και σε καλλιέργειες που είναι ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή.

Η άλλη Αρχή αφορά στο οικονομικό μέγεθος της εκμετάλλευσης όπου η προτεραιότητα θα δίνεται σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις με τυπική απόδοση μεταξύ 8.000 και 25.000 ευρώ.

Η δυναμική της εκμετάλλευσης αφορά σε μια νέα αρχή η οποία προστέθηκε στην πρόσφατη τροποποίηση του ΠΑΑ, η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων η οποία είναι κι αυτή καινούργια, η εισαγωγή – χρήση καινοτομίας, η συμμετοχή σε κλάδους που αναδεικνύονται στο πλαίσιο των ιδιαιτεροτήτων και αναγκών της κάθε Περιφέρειας λαμβάνοντας υπ' όψιν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα όπως αυτά έχουν αποτυπωθεί στις μελέτες της έξυπνης εξειδίκευσης των Περιφερειών και τέλος έχουμε την αρχή που αφορά στο είδος της επενδυτικής δαπάνης, η οποία κι αυτή είναι αρχή που προστέθηκε κατά την πρόσφατη τροποποίηση του ΠΑΑ.

Όσον αφορά τις βασικές αρχές που αφορούν στα συλλογικά σχήματα, εδώ έχουμε συνολικά 6 Αρχές, είναι δηλαδή 2 λιγότερες σε σχέση με τους δικαιούχους που είναι Φυσικά ή Νομικά Πρόσωπα κι έχουμε κι εδώ τον παραγωγικό προσανατολισμό της εκμετάλλευσης με τις ίδιες προτεραιότητες όπως είχαμε και στην περίπτωση των Φυσικών και Νομικών Προσώπων, το οικονομικό μέγεθος του συλλογικού σχήματος όπου εδώ όμως δεν έχει να κάνει με την τυπική απόδοση της εκμετάλλευσης γιατί αυτό δε μπορούσε να υπολογιστεί όπως μπορούμε εύκολα να το υπολογίσουμε όταν οι δικαιούχοι είναι Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο.

Έχουμε τις νέες Αρχές που είναι η δυναμική του συλλογικού σχήματος και η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων και έχουμε και τις δυο Αρχές που είδαμε και στην προηγούμενη περίπτωση που αφορούν στην εισαγωγή και χρήση καινοτομίας καθώς και στη συμμετοχή σε κλάδους που αναδεικνύονται στο πλαίσιο των ιδιαιτεροτήτων της κάθε Περιφέρειας όπως αυτές έχουν αναδειχθεί μέσα από τις μελέτες έξυπνης εξειδίκευσης.

Πάμε λοιπόν πρώτα να δούμε τα κριτήρια που αφορούν στα Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα. Όσον αφορά την πρώτη Αρχή, η πρόταση αφορά δυο κριτήρια. Το πρώτο κριτήριο, το 1.1 θ' αξιολογείται και θα βαθμολογείται ο προσανατολισμός της παραγωγικής δυναμικότητας της υφιστάμενης εκμετάλλευσης σε τομείς προτεραιότητας.

Η βαρύτητα σ' αυτό το κριτήριο είναι 12%. Εδώ λοιπόν θα βαθμολογείται το ποσοστό της παραγωγικής δυναμικότητας που προέρχεται είτε από την αιγοπροβατοτροφία είτε την παραγωγή οπωροκηπευτικών ή την παραγωγή ζωοτροφών ή την καλλιέργεια φυτών ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή σε σχέση με τη συλλογική παραγωγική δυναμικότητα της εκμετάλλευσης όταν αυτή όμως είναι πάνω από 50%.

Το δεύτερο κριτήριο, θ' αξιολογείται και θα βαθμολογείται ο προσανατολισμός της παραγωγικής δυναμικότητας της υφιστάμενης εκμετάλλευσης σε συστήματα ποιότητας.

Εδώ θα δίνεται βαθμολογία όταν έχουμε εκμεταλλεύσεις με πιστοποίηση βιολογικών ή και ενωσιακών εθνικών και λοιπών συστημάτων ποιότητας, για παραγωγή άνω του 50% της συνολικής τυπικής απόδοσης καθώς και εκμεταλλεύσεις που έχουν παραγωγή προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ για παραγωγή όμως άνω του 50% της συνολικής τυπικής απόδοσης.

Όσον αφορά την άλλη Αρχή που αφορά το οικονομικό μέγεθος της εκμετάλλευσης, έχουμε κι εδώ δυο κριτήρια. Στο πρώτο κριτήριο, το 2.1, θ' αξιολογείται το οικονομικό μέγεθος της εκμετάλλευσης σε όρους τυπικής απόδοσης, η βαρύτητα είναι 5% σ' αυτό το κριτήριο κι εδώ θα δίνεται διαφορετική βαθμολογία στις εκμεταλλεύσεις.

Υπάρχει διαβάθμιση, αν η εκμετάλλευση αφορά σε 8.000 με 15.000 ευρώ, τυπική απόδοση ή αν είναι μεταξύ 15.001 και 25.000 ή αν είναι μεταξύ 25.001 και 40.000 ευρώ. Το άλλο κριτήριο που έχει θεσπιστεί θ' αξιολογείται και θα βαθμολογεί τη συσχέτιση του οικονομικού μεγέθους της εκμετάλλευσης σε όρους τυπικής απόδοσης, σε σχέση όμως με το ύψος των αιτούμενων επενδύσεων και θα βαθμολογούνται οι προτάσεις, αυτές που θα προσαρμόζονται καλύτερα στο υφιστάμενο οικονομικό μέγεθος.

Θα δίνεται βαθμολογία στις εκμεταλλεύσεις που έχουν έως 12.000 ευρώ τυπική απόδοση και το ύψος των αιτούμενων επενδύσεων δε θα

ξεπερνά τα 48.000 ευρώ. Θα δίνεται επίσης και σ' αυτές που έχουν πάνω από 12.000 ευρώ τυπική απόδοση και το σύνολο των επενδύσεων δεν ξεπερνά το τετραπλάσιο της παραγωγικής τους δυναμικότητας.

Όσον αφορά τώρα τη δυναμική της εκμετάλλευσης που εδώ είναι ή νέα Αρχή που δεν υπήρχε την προηγούμενη φορά, εδώ έχουμε βάλει τρία κριτήρια. Το πρώτο κριτήριο θα βαθμολογείται και θ' αξιολογεί τη δυνατότητα υλοποίησης του αιτούμενου επενδυτικού σχεδίου, έχει βαρύτητα 13% κι αυτό το κριτήριο θα βαθμολογείται αθροιστικά σ' ένα επενδυτικό σχέδιο.

Εδώ βαθμολογείται η τεκμηριωμένη ικανότητα κάλυψης, τουλάχιστον το 20% του αιτούμενου προϋπολογισμού, η ύπαρξη φορολογικής και ασφαλιστικών ενημεροτήτων για είσπραξη χρημάτων, η ύπαρξη αδειών απαραίτητων για υλοποίηση, η ύπαρξη κερδοφορίας κατά τις τρεις τελευταίες διαχειριστικές χρήσεις με μέσο όρο προ αποσβέσεων και φόρων καθώς και θ' αξιολογείται αν υπάρχουν ιδιότητα ακίνητα και είναι απαλλαγμένα βαρών κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης.

Στο δεύτερο κριτήριο θ' αξιολογείται η δυναμική του δικαιούχο. Σ' αυτό η βαρύτητα είναι 8%. Εδώ λοιπόν θα λαμβάνεται υπ' όψιν αν είναι ενταγμένος στο πρόγραμμα ο δικαιούχος των νέων αγροτών, στο πρόγραμμα της πρόσκλησης του 2014 ή αν έχει υποβάλλει αίτηση στην πρόσκληση του Υπομέτρου 6.1 και είναι δικαιούχος αν έχουν βγει τ' αποτελέσματα ή επιλαχών ή αν έχει επαγγελματική εμπειρία στη γεωργία άνω των 5 ετών, η οποία για τα Φυσικά Πρόσωπα θ' αφορά σε ηλικία έως και 45 ετών.

Το τρίτο κριτήριο θ' αξιολογείται και θα βαθμολογείται το επίπεδο εκπαίδευσης του δικαιούχου. Σ' αυτό το κριτήριο η βαρύτητα είναι 5%. Εδώ θα βαθμολογείται αν υπάρχει πτυχίο τίτλου σπουδών γεωτεχνικής κατεύθυνσης ανώτερου ή ίσου επιπέδου, 3, 4 ή 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων ή αν υπάρχει κατοχή πτυχίου τίτλου σπουδών γεωτεχνικής κατεύθυνσης ανώτερο ή ίσο, επιπέδου 6, 7 και 8 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων.

Για το είδος της επενδυτικής δαπάνης, την 4^η Αρχή η οποία είναι και αυτή καινούργια, υπάρχει ένα κριτήριο το οποίο θ' αξιολογείται, η βαρύτητα είναι 8% κι εδώ θα δίνεται τιμή σ' επενδυτικά σχέδια τα οποία

εισάγουν επενδυτικές δαπάνες που αφορούν σταβλικές εγκαταστάσεις, είτε αφορούν ίδρυση, επέκταση ή εκσυγχρονισμό και αυτές οι δαπάνες είναι άνω του 30% του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

Επίσης θα δίνεται βαθμολογία αν έχουμε επενδύσεις στο επενδυτικό σχέδιο που αφορούν εγκατάσταση νέων φυτειών άνω του 30% πάλι του συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού ή αν υπάρχουν επενδύσεις που αφορούν στις θερμοκηπιακές εγκαταστάσεις φυτικής.

Όσον αφορά την Αρχή που αφορά στην αύξηση της παραγωγικότητας και της χρησιμοποιούμενη ανθρώπινης εργασίας, θ' αξιολογείται και θα βαθμολογείται η αύξηση της παραγωγικότητας της ανθρώπινης εργασίας.

Η βαρύτητα σ' αυτό το κριτήριο είναι 5%, βαθμολογείται ένα κριτήριο και βαθμολογείται είτε η περίπτωση που έχουμε αύξηση του δείκτη τυπικής απόδοσης ανά ΜΑΕ πάνω από 20% είτε όταν έχουμε επενδύσεις σε συγκεκριμένο εξοπλισμό στη ζωική παραγωγή όπου αυτές θα καθοριστούν στο θεσμικό πλαίσιο που θα εκδοθεί για το μέτρο.

Στην αρχή που αφορά στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων έχουμε πάλι ένα κριτήριο που έχει βαρύτητα 5% και εδώ αξιολογείται και βαθμολογείται η εισαγωγή επενδύσεων που αναβαθμίζουν ποιοτικά την παραγωγή. Εδώ θα βαθμολογούνται όταν έχουμε επενδύσεις που αφορούν εγκαταστάσεις ή και εξοπλισμό για την προετοιμασία ή και συσκευασία ή και την πρώτη πώληση της παραγωγής, τα οποία θα πρέπει να βέβαια αυτά να είναι σε τουλάχιστον 20% της συνολικής επένδυσης.

Στην περίπτωση της εισαγωγής και χρήσης καινοτομίας, εδώ θα βαθμολογείται η ενσωμάτωση της καινοτομίας στην εκμετάλλευση, η βαρύτητα του κριτηρίου είναι 5% και θα βαθμολογείται το ποσοστό των καινοτόμων επενδύσεων επί του συνόλου των αιτουμένων επενδύσεων.

Στην Αρχή που έχουμε τη συμμετοχή στους κλάδους που αναδεικνύονται μέσα από το πλαίσιο των ιδιαιτεροτήτων των αναγκών της Περιφέρειας, εδώ θα βαθμολογούνται, το κριτήριο έχει 14% βαρύτητα και θα δίνεται βαθμολογία σε τρεις διαφορετικούς κλάδους σύμφωνα με τις προτάσεις που θα μας βγουν από τις Περιφέρειες.

Πάμε τώρα στα κριτήρια που αφορούν στα συλλογικά σχήματα. Στα συλλογικά σχήματα, στον προσανατολισμό του συλλογικού σχήματος αξιολογείται και βαθμολογείται ο παραγωγικής προσανατολισμός του συλλογικού σχήματος στους τομείς προτεραιότητας βάσει του κύριου καταστατικού σκοπού τους όμως.

Οι τομείς που βαθμολογούνται, που έχουν προτεραιότητα είναι οι ίδιοι που αναφέραμε και στην περίπτωση των Φυσικών Προσώπων και Νομικών Προσώπων. Απλά εδώ θα κοιτάζουμε τον κύριο καταστατικό σκοπό του πρωτοβάθμιου φορέα.

Στο κριτήριο πάλι που αφορά στον προσανατολισμό της παραγωγικής δυναμικότητας των μελών των πρωτοβάθμιων φορέων, κι εδώ θα βαθμολογείται το ποσοστό του κύκλου εργασιών από τη διάθεση προϊόντων παραγωγής των μελών επί του συνολικού κύκλου εργασιών που θα είναι άνω του 50% που αφορά στην αιγοπροβατοτροφία, τα οπωροκηπευτικά, τις ζωτροφές ή τα φυτά, ανθεκτικά στην κλιματική αλλαγή. Αυτό το κριτήριο έχει 10% βαρύτητα.

Στην ίδια Αρχή έχουμε άλλα δυο κριτήρια. Θ' αξιολογείται και θα βαθμολογείται ο προσανατολισμός του συλλογικού σχήματος σε ποιοτικά προϊόντα. Η βαρύτητα είναι 5% κι εδώ θα βλέπουμε αν το συλλογικό σχήμα είναι βιολογική κατεύθυνσης ή αφορά σε συλλογικό σχήμα ΠΟΠ ή ΠΓΕ.

Στο κριτήριο 1.4 θ' αξιολογείται και θα βαθμολογείται η εισαγωγή επένδυσης στους τομείς προτεραιότητας που αναφέραμε και νωρίτερα, αιγοπροβατοτροφία, οπωροκηπευτικά, ζωτροφές και ανθεκτικά φυτά στην κλιματική αλλαγή και η βαρύτητα σ' αυτό το κριτήριο είναι 5%.

Ας δούμε τώρα τί θα βαθμολογούμε στο οικονομικό μέγεθος του συλλογικού σχήματος που διαφέρει σε σχέση με τα Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα γιατί εδώ δεν κοιτάμε την τυπική απόδοση που λέγαμε πριν μεταξύ 8.000 και 25.000 ευρώ standard output αλλά κοιτάμε τον ετήσιο κύκλο εργασιών του συλλογικού σχήματος.

Το πρώτο κριτήριο έχει βαρύτητα 5% και θα δίνεται βαθμολογία στα συλλογικά σχήματα που έχουν κύκλο εργασιών μεταξύ 500.000 ευρώ και 1.500.000 είτε μεταξύ 1.500.001 μέχρι 5.000.000 ευρώ, είτε αυτά που είναι πάνω από 5.000.001. Τα ποσά αυτά αφορούν μέσο όρο τριετίας.

Το άλλο κριτήριο σ' αυτή την Αρχή θ' αξιολογεί και θα βαθμολογεί τη σχέση του τακτικού αποθεματικού με τις υποχρεωτικές μερίδες των μελών του. Η βαρύτητα είναι 9%. Εδώ θα δίνεται βαθμολογία, θα λαμβάνονται υπ' όψιν τα σχηματισμένα τακτικά αποθεματικά που καλύπτουν το συνολικό ποσό των υποχρεωτικών μερίδων των μελών του συλλογικού σχήματος κατόχου του ΑΦΜ.

Στο 2.3 θ' αξιολογείται και θα βαθμολογείται η συσχέτιση του οικονομικού μεγέθους με το ύψος των αιτούμενων επενδύσεων. Η βαρύτητα σ' αυτό είναι 15% και θα κοιτάμε αν το σύνολο των αιτούμενων επενδύσεων δεν ξεπερνά το τετραπλάσιο των ιδίων κεφαλαίων σε μέσο όρο τριετίας του συλλογικού σχήματος. Και αυτό θα βαθμολογείται, όταν ισχύει αυτή η περίπτωση.

Όσον αφορά τώρα τη δυναμική του συλλογικού σχήματος, εδώ θ' αξιολογούνται αθροιστικά κάποια πράγματα. Η βαρύτητα είναι 17% και θ' αξιολογείται αν υπάρχει τεκμηριωμένη ικανότητα κάλυψης τουλάχιστον του 20% του αιτούμενου προϋπολογισμού κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης, αν έχουμε την ύπαρξη των απαραίτητων αδειών που αφορούν στην υλοποίηση της επένδυσης, αν τ' ακίνητα στα οποία χωροθετούνται οι επενδύσεις είτε τα οικόπεδα είτε οι κτιριακές εγκαταστάσεις είναι ιδιόκτητα και είναι απαλλαγμένα βαρών, η ύπαρξη κερδοφορίας κατά τις τρεις τελευταίες διαχειριστικές χρήσεις, θα λαμβάνεται υπ' όψιν αν υπάρχει φορολογικές και ασφαλιστικές ενημερότητες, αν ο φορέας είναι πιστοποιημένος κατά ISO 9001 ή κατά ISO 22000, θα λαμβάνεται υπ' όψιν η τυχόν ύπαρξη εμπορικών σημάτων για την αναγνωρισιμότητα προϊόντων, το ποσοστό δαπανών προβολής και προώθησης επί του κύκλου εργασιών και αν αφορά το συλλογικό σχήμα σε ομάδες ή οργανώσεις του άρθρου 27 του Κανονισμού 1305.

Αυτά τα κριτήρια είπαμε, εδώ πέρα θα δίνεται αθροιστικά η βαθμολογία. Όσον αφορά την προστιθέμενη αξία, είναι η ίδια, θα βαθμολογούνται ακριβώς τα ίδια όπως στην περίπτωση των Νομικών Προσώπων και των Φυσικών Προσώπων. Στο 4.1 όπου θα βαθμολογείται η εισαγωγή επενδύσεων που αναβαθμίζουν ποιοτικά την παραγωγή η βαρύτητα είναι 10% και θα πρέπει εδώ πέρα να υπάρχουν επενδύσεις που αφορούν εγκαταστάσεις ή εξοπλισμό για την προετοιμασία, συσκευασία ή και την

πρώτη πώληση της παραγωγής άνω του 30% για να δίνεται κάποια βαθμολογία.

Όσον αφορά την εισαγωγή και χρήση καινοτομίας, θα βαθμολογείται πάλι το ποσοστό των καινοτόμων επενδύσεων επί του συνόλου των αιτούμενων επενδύσεων ανά επενδυτικό σχέδιο. Η βαρύτητα και σ' αυτό είναι 5%.

Τέλος, για τη συμμετοχή των κλάδων όπως αυτοί αναδεικνύονται από τις ιδιαιτερότητες των Περιφερειών, σε κάθε συλλογικό σχήμα, σε κάθε πρόταση, θ' αξιολογείται αν αυτή αφορά σ' έναν από τους τρεις κλάδους προτεραιότητας όπως αυτοί θα δοθούν από τις Περιφέρειες.

Όσον αφορά την ελάχιστη λοιπόν βαθμολογία μετά από τη βαθμολόγηση των κριτηρίων που είπαμε, η ελάχιστη βαθμολογία για να εγκριθεί ένα επενδυτικό σχέδιο, ορίζεται στους 45 βαθμούς.

Πάμε τώρα στη Δράση 4.3.2 που είναι τα έργα αναδασμών. Εδώ διαγράφεται η Αρχή που αφορά στις προϋποθέσεις για την ενίσχυση πραγματικών και ικανών νέων γεωργών για την από κοινού ομαδική γεωργική εκμετάλλευση, για τη δημιουργία νέων σχημάτων γεωργικών επιχειρήσεων καθώς και για τη μεγέθυνση των εκτάσεων της γεωργικής εκμετάλλευσης με αγορά ή ενοικίαση από αυτοκαλλιεργητές, διότι αυτή δεν υποστηρίζεται πλέον από την εθνική μας νομοθεσία.

Εξαιτίας αυτής της διαγραφής αυξάνεται η βαρύτητα από 10% σε 15% της Αρχής που αφορά σε περιοχές με αγροτεμάχια με μέσο όρο έκτασης μικρότερο των 15 εκταρίων για καλλιέργεια αροτραίων με στόχο την αύξηση της βιωσιμότητας.

Όσον αφορά τη Δράση 4.4.3 που αφορά στη διατήρηση και δημιουργία αναβαθμίδων, διαγράφονται δυο Αρχές, οι Αρχές που αφορούσαν στις κλήσεις εδάφους και στο βαθμό διάβρωσης του εδάφους οι οποίες αυτές βέβαια ενσωματώνονται στην Αρχή που αφορά στις νησιωτικές περιοχές, ορεινές περιοχές ή περιοχές με φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα, εκτός των ορεινών. Οπότε εξαιτίας αυτής της διαγραφής αυτών των δυο Αρχών, η βαρύτητα που είχε καθοριστεί γι' αυτές τις δύο μεταφέρεται σ' αυτή την Αρχή και από 20% θα γίνει αυτή 45%.

Όσον αφορά το Υπομέτρο 5.1 που αφορά τις επενδύσεις σε προληπτικά μέτρα, εδώ γίνονται τρεις αλλαγές. Κατ' αρχήν διαγράφεται η Αρχή η οποία αφορούσε αγρότες που εφαρμόζουν συμβολαιογραφική γεωργία για το προϊόν που θέλουν να εφαρμόσουν, ενεργειακή προστασία, ενώ στις Αρχές που αφορούν στην ιδιότητα του επαγγελματία αγρότη όπως αυτός ορίζεται από την εθνική μας νομοθεσία και στα οικονομικά κριτήρια με προτεραιότητα στους δικαιούχους με χαμηλότερα εισοδήματα, προστίθενται διευκρινίσεις για τις περιπτώσεις που έχουμε πολλές καλλιέργειες στα κριτήρια 1.1 και 2.1 αυτών των δύο Αρχών.

Τέλος, όπως θα δείτε μέσα στο φάκελο που έχετε λάβει και που είναι πιο αναλυτικά όλα τα κριτήρια, αλλάζουν οι βαρύτητες σε όλα τα κριτήρια του εν λόγω Υπομέτρου. Αυτές οι αλλαγές προέκυψαν το τελευταίο διάστημα που εκπονείται το θεσμικό πλαίσιο και το εν λόγω Υπομέτρο. Και τίθεται ελάχιστη βαθμολογία για τη δράση 5.1 οι 40 βαθμοί.

Όσον αφορά το Υπομέτρο 8.2, η Ενίσχυση για Γεωργοδασοκομικά Συστήματα, η Αρχή που είχε καθοριστεί ως «Αρόσεων Αρδευόμενες Εκτάσεις» τροποποιείται σε «Αρόσεων Επικλινείς Εκτάσεις» και αντίστοιχα διαμορφώνονται τα σχετικά κριτήρια.

Όσον αφορά το Μέτρο 9, τη «Σύσταση Ομάδων και Οργανώσεων Παραγωγών», στο κριτήριο 1.1 όπου αξιολογείται η συμμετοχή των μελών σε παραγωγή βιολογικών ΠΟΠ, ΠΓΕ ή σ' ένα από τα υπόλοιπα συστήματος ποιότητας όπως περιγράφονται στο Υπομέτρο 3.1 του ΠΑΑ, η αναφορά στις δυο τιμές του κριτηρίου που υπήρχε κι έλεγε «στο σύνολο της Ομάδας Παραγωγών», διαγράφεται και διαμορφώνεται «στο ποσοστό των μελών».

Ως εκ τούτου βαθμολογείται αντίστοιχα το ποσοστό των μελών που εφαρμόζει βιολογικό ΠΟΠ, ΠΓΕ ή κάποιο άλλο από τα συστήματα προϊόντων ποιότητας του Υπομέτρου 3.1 και δε χρειάζεται να είναι στο σύνολο της ομάδας παραγωγών όπως αρχικά ήταν στο κριτήριο.

Επιπλέον, η αρχή που έλεγε ότι αποτελούνται τα μέλη εξ ολοκλήρου ή εν μέρει από μέλη που συμμετέχουν στο Υπομέτρο 6.1 των νέων γεωργών του ΠΑΑ, αυτό τροποποιείται κι εδώ πέρα γίνεται ότι θ' αποτελούνται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει από μέλη γεωργούς νεαρής ηλικίας και

αντίστοιχα διαμορφώνεται το σχετικό κριτήριο όπου γεωργοί νεαρής ηλικίας είναι γεωργοί που έχουν εγκατασταθεί για πρώτη φορά στη γεωργική εκμετάλλευση ή οι οποίοι έχουν εγκατασταθεί τα 5 τελευταία χρόνια πριν την υποβολή της αίτησης στήριξης και είναι όμως και για τις δυο περιπτώσεις ηλικίας έως 40 ετών.

Η τρίτη αλλαγή που γίνεται εδώ πέρα είναι ότι διαμορφώνεται η τιμή για τον τομέα της φυτικής παραγωγής, της δασικής παραγωγής στο κριτήριο 5.1 από 50 σε 75 βαθμούς.

Τέλος, στο πλαίσιο της ενότητας για την πρόταση τροποποίησης της αλλαγής των κριτηρίων, έχουμε μια πρόταση που μας έχει έρθει από την Περιφέρεια Αττικής και αφορά την τροποποίηση του ελαχίστου ορίου βαθμολογίας για την επιλεξιμότητα των δικαιούχων στο Υπομέτρο 6.1.

Η Περιφέρεια Αττικής όπως μας αιτήθηκε λόγω των ιδιαίτερων γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών της είναι ένας ικανός αριθμός υποψηφίων, συγκεντρώνει βαθμολογία μεταξύ 35 και 45, γεγονός που οφείλεται στο ότι δεν ικανοποιούνται κυρίως τα κριτήρια της ορεινότητας, των ομάδων παραγωγών και της ιδιόκτητης γης για την Περιφέρεια ,οπότε εδώ προτείνεται το ελάχιστο όριο βαθμολογίας των υποψηφίων να μειωθεί από 45% σε 40% και να ισχύσει για την Περιφέρεια Αττικής στην πόμενη πρόσκληση.

Ευχαριστώ πολύ για την προσοχή σας. Αν υπάρχουν παρατηρήσεις θα τις λάβουμε υπ' όψιν.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Σε ποια πρόσκληση εννοείται; Σ' αυτή, στην πρώτη που τρέχει;

Ε. ΤΖΟΥΜΑΚΑ: Στην επόμενη.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Το πρόγραμμα είναι ανταγωνιστικό ή δεν είναι;

Ε. ΤΖΟΥΜΑΚΑ: (Τοποθέτηση εκτός μικροφώνου). Σε κάθε Περιφέρεια...

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Όχι σε κάθε Περιφέρεια όπως μας συμφέρει. Είναι ανταγωνιστικό ή δεν είναι το πρόγραμμα; Με το ζόρι να γίνουν αγρότες κάποιοι; Εδώ καταστρατηγείτε τη λογική. Και νομίζω ότι και η Περιφέρεια Αττικής, γιατί θα της τα μεταφέρουν της κας Δούρου, έπρεπε να συνεννοηθεί και με την Ένωση Περιφερειών.

Εκτός αν είναι διαφορετική. Κι αν είναι διαφορετική πρέπει να επιστρέψει τα χρήματα στην παραγωγή. Διότι αυτό που κάνει δεν είναι παραγωγή. Υπονομεύει την παραγωγή της χώρας. Δε δικαιούται μία Περιφέρεια η οποία δεν έχει αγροτικό τομέα να παίρνει χρήματα και να στερεί από άλλες Περιφέρειες που έχουν αγροτικό τομέα αυξημένο.

Και σας το λέω, με πάσα ευθύνη των λόγων. Κι από την κερκόπορτα να γίνει αυτό το πράγμα δεν το δεχόμαστε. Είναι ντροπή αυτό που γίνεται. Και συγνώμη για την ένταση, διότι εδώ πέρα πάτε να καταστρέψετε όλο το πρόγραμμα. Είναι δυο Ελλάδες; Είναι η Αττική κι όλες οι άλλες Περιφέρειες, τα κορόιδα; Δε φτάνει που έχουν πάρει τη μερίδα του λέοντος, θα έχουμε και αυτό από πάνω;

Γιατί και στην Περιφέρεια Θεσσαλίας να μην υπάρχει ή στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με 40%; Είναι κορόιδα εκεί οι αγρότες; Πείτε ότι είναι κορόιδα. Αυτή η ανισότητα την οποία πάτε να μεταχειριστείτε, την ανάπτυξη, νομίζω ότι δίνει προστιθέμενη αξία στην παραγωγή; Υπονομεύετε την παραγωγή και το παραγωγικό αναπτυξιακό πρότυπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:(Τοποθέτηση εκτός μικροφώνου)

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Χαίρομαι που ζορίζεστε μ' αυτά που λέω και τα σχολιάζετε. Άμα ενοχλούν αυτά μπορείτε να πάτε πιο πέρα να μη ζορίζεστε... Ξέρετε τί τακτική κάνετε; Γιατί έχετε μια ωραία τακτική, είναι σαν το φτωχό που πάει, χτυπάει την πόρτα και λέει «πεινάω». Αυτό κάνετε. Ανοίγετε εσείς την πόρτα και λέτε «πεινάτε; Ναι, να σας βοηθήσω. Τρώτε ψωμί;» «Ναι» λέει αυτός. «Χθесινό τρώτε;». «Ναι» λέει αυτός, «αφού είμαι φτωχός». «Ε, περάστε αύριο τότε» του λέτε. Εσείς το κάνετε αυτό.,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Πρόεδρε είναι σαφής η θέση σας.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Όχι «είναι σαφής», άμα γίνει αυτό, νομίζω δεν έχει λόγο. κι άμα ήθελε η κα Δούρου να ήταν εδώ να το υπερασπιστεί και να το έφερνε μέσα από τις διαδικασίες της Ένωσης Περιφερειών όπως φέρουν όλες οι Περιφέρειες και συζητάμε. Δεν είναι κανένας κορόιδο εδώ πέρα και βρήκε και συμπαράστατη. Πρέπει να ντρέπεστε!

Διότι εδώ πέρα κάθομαι εγώ ως Περιφερειάρχης από το πρωί και κάποιοι άλλοι Περιφερειάρχες το παίζουν δια της πλαγίας οδού, επειδή

έχουν τις διασυνδέσεις. Δε θα το ανεχθώ εγώ αυτό το πράγμα. Και φεύγω. Ας πάει στην Κίνα, να φέρει το Σινικό Τείχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θ' ακούσετε;

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Όχι, εσείς θ' ακούσετε τώρα γιατί εγώ μιλάω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εμείς σας ακούμε, μια ζωή σας ακούμε.. Ακούστε κι εμάς!

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Θέλετε να σταματήσω; Σταματάω. Ενοχλούν αυτά που λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ακούστε κ. Αγοραστέ..

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Δεν έκανα κριτική μέχρι τώρα, άμα αρχίσω την κριτική θα την κάνω. 1,5 δις με 1 δις το οποίο είναι από προηγούμενα, γέφυρες. Να τα πούμε όλα από την αρχή, να πάμε από την αρχή. Το πρόγραμμα έχει βαλτώσει, είναι βαλτωμένο το πρόγραμμα! Διότι το 1,5 δις είναι πλασματικό, λέτε τη μισή αλήθεια. είναι από προγράμματα περασμένων ετών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δε μ' εκπλήσσει η στάση σας.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Ούτε εμένα με εκπλήσσει η αδράνειά σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μ' εντυπωσιάζει βέβαια το γεγονός ότι δε θυμάστε...

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Πάρτε τα όλα και διαλύστε τα όλα..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, ναι..

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Επειδή είναι της κας Δούρου το φέρνουμε εκ του πονηρού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όταν τελειώσετε θα σας απαντήσω.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Αν μ' αφήσετε να τελειώσω... Κι όποιος άλλος θέλει να με διακόψει, ας με διακόψει. Γιατί, λέω κάποιο ψέμα; Ο κύριος είπε απέναντι ότι είναι όλα τα χρήματα από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Αφού δεν έχει ανοίξει κανένα πρόγραμμα, ποιος ευθύνεται γιατί δεν κάνατε τιμολόγηση του νερού; Ποιος ευθύνεται; Εγώ ευθύνομαι; Ποιος ευθύνεται γιατί δε βγάλατε γρήγορα τα μέτρα; Εμείς ευθυνόμαστε; Συνεργαζόμαστε με καλή διάθεση αλλά όχι να μας βάλετε κι απέναντι στους κτηνοτρόφους και στους νέους αγρότες εμάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ πραγματικότητα. Η πραγματικότητα είναι λοιπόν ότι στη δεύτερη Επιτροπή Παρακολούθησης η Περιφέρεια Αττικής έθεσε το ζήτημα αυτό. Επίσης εγγράφως η Περιφέρεια Αττικής έθεσε το ίδιο ζήτημα.

Οφείλει η Επιτροπή Παρακολούθησης να το θέσει και ν' αποφασίσει. Αυτή είναι η πραγματικότητα. Από κει και πέρα δε νομίζω ότι χρειάζεται να προβαίνουμε σε χαρακτηρισμούς, διότι εδώ είναι ένα θεσμικό όργανο το οποίο είναι υποχρεωμένο να τηρεί τις διαδικασίες και αυτό θα κάνουμε. Από κει και πέρα εάν όπως λέτε, το πρόγραμμα έχει βαλτώσει ή όχι, σας έχω πει κι άλλη φορά, με κάθε σεβασμό στο θεσμικό σας ρόλο ότι εδώ είμαστε να το αξιολογήσουμε αυτό.

Αλλά ελάτε που συμβαίνει η αξιολόγηση αυτή όπως παρουσιάστηκε, να δίνει άλλη εικόνα κι επειδή μιλάτε για συγκριτική εικόνα, η συγκριτική εικόνα λοιπόν της πορείας του προγράμματος, όχι μόνο κατά την άποψη της Επιτροπής Παρακολούθησης ή τη δική μου ή της Διαχειριστικής Αρχής ή του Υπουργείου, αλλά και κατά την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι διαφορετική από αυτήν που αναφέρεται.

Από κει και πέρα θα κριθούμε όλοι εκ του αποτελέσματος. Παρακαλώ να συνεχίσουμε.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Μπορείτε να μου πείτε ένα έργο νερού το οποίο προκηρύχθηκε από το '15 και μετά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μα τί μου λέτε τώρα;

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Σας ρωτάω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δε γνωρίζετε ότι υπάρχει αιρεσιμότητα η οποία εκπληρώθηκε τώρα;

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Τότε πού διαφωνείτε μαζί μου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν κατάλαβα.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Πού διαφωνείτε μαζί μου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Διαφωνώ κάθετα μ' αυτά που λέτε περί βαλτώματος του προγράμματος.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Πού διαφωνείτε μαζί μου; Ποιος φταίει γιατί δυο χρόνια δεν έχει γίνει η διαδικασία αυτή της αιρεσιμότητας;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κοιτάξτε, δε μου αρέσει να εκτιθέμεθα με αυτό τον τρόπο.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Ούτε εμένα μ' αρέσει να εκτίθεται και γι' αυτό ήμουν ήπιος μέχρι τώρα. Αλλά όλα έχουν ένα όριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ είμαι υπέρ το δέον ήπιος.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Έχουν ένα όριο όλα. Και να συνεχίσετε να είστε ήπιος.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Νομίζω ότι χρειάζονται κάποιες εξηγήσεις, επειδή αναφερθήκατε στα νερά και η Ειδική Γραμματεία Υδάτων είναι ο υπεύθυνος φορέας για τη διαχείριση...

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Εσείς ποιος είστε; Για πέστε μας γιατί δε σας γνωρίζω.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Είμαι Ειδικός Γραμματέας Υδάτων.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Ωραία, χαίρομαι, δε σας γνωρίζω, συγγνώμη, αλλά προφανώς είστε από την Αττική γι' αυτό ξέρετε καλά την κα Δούρου.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Όχι βέβαια, είμαι από τη Μακεδονία, από τη Θεσσαλονίκη και δεν ξέρω καθόλου την κυρία.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Αλλά τότε σας συνδέουν άλλα.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Μάλλον. Ακούστε, πριν ένα μήνα ακριβώς, 22 Μαΐου δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ η ΚΥΑ της τιμολόγησης του νερού. Αυτή λύει τη μισή αιρεσιμότητα του κλάδου των υδάτων, τα δε διαχειριστικά σχέδια τα οποία είχαν καθυστέρηση 6 ετών από τους προκατόχους μου, τελειώνουν εντός ορισμένων μηνών. Επομένως εδώ αυτό το οποίο πρέπει να κάνουμε...

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Γιατί αργήσατε, μπορείτε να μου πείτε;

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Εγώ άργησα;

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Εσείς είστε υπεύθυνος.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Σας λέω, έξι χρόνια έχουν καθυστερήσει και τώρα μέσα σ' ένα χρόνο κάναμε αυτό που γινόταν σε δετία.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Έξι χρόνια όμως υπήρχε η δυνατότητα να δημοπρατήσεις έργο, από το '15 και μετά υπάρχει η αιρεσιμότητα αυτή. Αλλά η αιρεσιμότητα έπρεπε να κερδίσει χρόνο και να εναρμονιστεί.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Ακριβώς αυτό κάναμε και τώρα λύεται η αιρεσιμότητα και τώρα η δική σας συμβολή είναι στο τί θα κάνουμε το '18, ούτως ώστε αυτά τα έργα υδατικών πόρων, να πιάσουν τόπο και να γίνουν. Δεν τελείωσε το πρόγραμμα, τώρα αρχίζει.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Αν έχετε υπ' όψιν σας ένα έργο που λέγεται Κάρλα κτλ. –το έχετε υπ' όψιν σας;

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Βεβαίως. Και όχι μόνο.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Ε, αυτό εμείς το κάναμε και τ' ολοκληρώσαμε.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Κι όχι μόνο. Υπάρχουν όλα αυτά τα έργα της κατακράτησης υδάτων και των διαφόρων....

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Ελάτε μια φορά στη Θεσσαλία να σας δείξω...

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Ήμουν στη Θεσσαλία τις προάλλες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ολοκληρώσουμε αυτή τη φάση και να πάμε παρακάτω.

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Θέλω να πω ότι θα πρέπει ενδεχομένως τώρα να συζητήσουμε λιγάκι για το μέλλον, δηλαδή οι προτεραιότητες των έργων δεν είναι ακριβώς αυτές που αναφέρονται στον κατάλογο, δε νομίζω ότι το ένα είναι πιο επείγον από το 8 ή το 5 στον κατάλογο και νομίζω ότι τα έργα υδατικών πόρων έχουν την προτεραιότητα. Διότι αν δεν έχουμε αρκετό νερό στα χρόνια που έρχονται, πάει και η ανταγωνιστικότητα των νέων αγροτών κι όλα τ' άλλα...

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: (Ερώτηση εκτός μικροφώνου).

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Θέλω να πω ότι η πρώτη προτεραιότητα θα πρέπει να είναι αυτοί οι ταμειυτήρες οι οποίοι δεν έχουν γίνει και είναι ώριμοι κι έχουν και τη χρηματοδότηση, είδα ότι έχουν 400.000.000..

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Πώς θα δημοπρατηθούν, αφού δεν έχετε βγάλει την τιμολόγηση;

Ι. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Μα βγήκε η τιμολόγηση, τελείωσε αυτό, μιλάμε τώρα για το '18 τί πρέπει να κάνουμε. Νομίζω ότι αυτό θα πρέπει να πάρει την πρώτη προτεραιότητα μαζί με τα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας που είναι πολύ σπουδαία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Γκανούλη. Θέλει να παρέμβει η Περιφέρεια Αττικής, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, Νοτίου Αιγαίου και το ΓΕΩΤ.Ε.Ε.

Η κα Ζαλούμη από την Περιφέρεια Αττικής έχει το λόγο.

Ο. ΖΑΛΟΥΜΗ: Γεια σας. Όσον αφορά το αίτημα που έχουμε καταθέσει στην Επιτροπή, θέλω να πω, κατ' αρχήν όσον αφορά το διαδικαστικό, να το ξεκαθαρίσουμε όπως είπε και ο Πρόεδρος.

Η Περιφέρεια Αττικής στη δεύτερη συνεδρίαση το Δεκέμβριο, έβαλε την πρόταση προφορικά κατά τη διαδικασία, έχει καταγραφεί στα πρακτικά και η Επιτροπή μας απάντησε ότι κρίνει σκόπιμο να ολοκληρωθεί η διαδικασία με την πρώτη πρόσκληση και ανάλογα τ' αποτελέσματα να ξανασυζητηθεί.

Σε επόμενη λοιπόν φάση πριν τη δεύτερη πρόσκληση, καταθέσαμε εγγράφως όπως ορίζει ο εσωτερικός κανονισμός της Επιτροπής στον Πρόεδρο το αίτημά μας, το ίδιο αίτημα, επανερχόμαστε μ' ένα συγκεκριμένο σκεπτικό που θα το επαναλάβω. Αυτό όσον αφορά τη διαδικασία γιατί δεν υπήρξε καμία ούτε κερκόπορτα ούτε παράθυρο κτλ., τηρήθηκαν οι τυπικές διαδικασίες.

Όσον αφορά τώρα την ίδια μας την πρόταση, η Αττική μπορεί μέχρι τώρα να μην ασχολιόταν στα προηγούμενα χρόνια τόσο πολύ λόγω του χαρακτήρα της με τ' αγροτικά ζητήματα αλλά τώρα είναι εδώ κι έχει αποφασίσει ν' αξιοποιήσει ό,τι της δίνεται η δυνατότητα ν' αξιοποιήσει. Υπάρχει μια εκχώρηση που είναι μια διαδικασία και μια κατάσταση καινούργια για πρώτη φορά.

Έχει εκχωρηθεί στην Αττική ένα συγκεκριμένο ποσό, 5.800.000 για το Υπομέτρο 6.1, αυτό είναι ένα γεγονός κι εμείς ενδιαφερόμαστε με τον καλύτερο τρόπο να το αξιοποιήσουμε. Για ποιους αγρότες; Γι' αυτούς που έχουμε. Γιατί έχουμε αγρότες. Φυσικά καμία σχέση με τη υπόλοιπη Ελλάδα αλλά έχουμε αγρότες οι οποίοι έχουν ζητήματα, δεν έχουν ιδιοκτησία, έχουν πολύ μικρούς κλήρους, δεν έχουμε κάποια πλεονεκτήματα που παίρνουν μόρια όπως η ορεινότητα κτλ. κι εμείς θέλουμε ακριβώς γιατί ζούμε αυτή την κατάσταση στην Ελλάδα, να κάνουμε ό,τι μπορούμε, ν' αξιοποιήσουμε κάθε μέσο για να βοηθήσουμε τους αγρότες μας.

Κι εφ' όσον αυτά τα λεφτά μας έχουν εκχωρηθεί και μπορούμε να τα διαχειριστούμε και να αιτηθούμε και να κάνουμε προσκλήσεις, όσες μπορούμε προκειμένου να εντάξουμε ακόμα και 10. Θέλουμε ακόμα και 10. Και εφ' όσον θεωρούμε ότι έχουν τις προδιαγραφές, αυτοί που θα μπουν θα έχουν, για να είναι τελικά ανταγωνιστικοί και βιώσιμοι.

Γιατί αυτό είναι το δια ταύτα του προγράμματος, δεν είναι ποιοι έχουν τα τυπικά προσόντα κατ' αρχήν να μπουν αλλά κυρίως για να μη

ζητηθούν χρήματα, ποιοι στο τέλος του προγράμματος είναι βιώσιμοι, θα είναι και ανταγωνιστικοί. Εμείς λοιπόν κρίνουμε ότι υπάρχουν κάποιοι που οριακά αυτή τη στιγμή δε συμπληρώνουν την κατώτατη βαθμολογία και ζητήσαμε, το ζητήσαμε γενικά, σαν Αττική, εννοείται ότι συμφωνώ να ισχύει για όποια άλλη Περιφέρεια ενδιαφέρεται για δεύτερη πρόσκληση από αυτές που έχουμε απομείνει.

Διότι τα χρήματα που μας περισσεύουν, θα ήθελα να πω εδώ στα μέλη της Επιτροπής, είναι πολύ σημαντικά για μας αλλά τόσα λίγα, δηλαδή για 220 νέους γεωργούς, που για την υπόλοιπη Ελλάδα και τις Περιφέρειες δεν κάνουν τίποτα. Δε βοηθούν σε τίποτα. Για εμάς είναι καθοριστικό.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Καταστρατηγείται όμως...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Αγοραστέ σας παρακαλώ, δε θ' απαντάτε στον κάθε ομιλητή. Υπάρχει μια διαδικασία.

Ο εκπρόσωπος της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου έχει το λόγο.

Ι. ΓΟΥΛΑΝΔΡΗΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Έχω εξουσιοδοτηθεί από τον Περιφερειάρχη να υποβάλλω κι εγώ το ίδιο αίτημα με την Αττική. Κι εμείς ζητάμε το όριο να κατέβει στο 40% η μοριοδότηση και μάλιστα ζητάμε και προς την Επιτροπή Παρακολούθησης και μια ειδική μέριμνα για τα μικρά νησιά τη Περιφέρειας, αυτά που έχουν πληθυσμό μικρότερο από 5.000, να εξεταστεί αν αυτό το όριο μπορεί να κατέβει και στο 35%.

Το θέμα αυτό όπως γνωρίζετε συζητήθηκε πρόσφατα στην Επιτροπή Περιφερειών της Βουλής κι εκεί ο Υπουργός εξέφρασε την κατ' αρχήν σύμφωνη γνώμη του προς τους εκπροσώπους μας για την υιοθέτηση αυτής της ρύθμισης. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει το λόγο.

Α. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Δεν έχουμε να κάνουμε καμία παρατήρηση για το συγκεκριμένο θέμα όσον αφορά τους νέους αγρότες. Εμείς το μόνο πράγμα που ευελπιστούμε είναι να μπορέσουν ν' αυξηθούν οι πόροι που θα διατεθούν στη Δυτική Ελλάδα έτσι ώστε να καλύψουμε την υπερπληθώρα νέων αγροτών που έχουμε.

Έχουμε λάβει τη δέσμευση ότι θα συμβεί αυτό σε μελλοντική απόφαση και αυτός είναι ο στόχος μας. Να μη μείνει κανένας πραγματικός αγρότης που πληροί όλα τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις, εκτός του προγράμματος. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε. Η Δυτική Μακεδονία έχει το λόγο.

Θ. ΣΙΟΓΚΑΣ: Θα συμφωνήσουμε με τη Δυτική Ελλάδα για την αύξηση των πόρων του προγράμματος, έχουμε κι εμείς υπερβολικά πολλές αιτήσεις. Θέλω ν' αλλάξω λίγο θέμα. Τεχνικές παρατηρήσεις: Το κριτήριο 2.1 που αφορά το οικονομικό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων. Για τα σχέδια βελτίωσης μιλάω, υπάρχει μια αναντιστοιχία με τους νέους γεωργούς στον τρόπο υπολογισμού του εισοδήματός τους του 2014 με αποτέλεσμα με βάση το σημερινό κριτήριο, πολλοί να μένουν πάνω από τις 40.000 ευρώ και να μη βαθμολογούνται.

Οπότε θεωρούμε σκόπιμο ότι αυτό το ποσό πρέπει κατά τι ν' ανέβει. Χαρακτηριστικά έχω ένα παράδειγμα όπου ένας νέος γεωργός του 2014 με καλλιέργεια φασολιών, τότε υπολογιζόταν 455 ευρώ ανά στρέμμα, με βάση τις σημερινές αποδόσεις συγκεντρώνει τυπική απόδοση 46.581. Πρέπει ν' ανέβει λιγάκι αυτό το ποσό. Το πρώτο είναι αυτό.

Η δεύτερη παρατήρηση έχει να κάνει με το κριτήριο 4.1 και το είδος της επενδυτικής δαπάνης. Λέμε για σταβλικές εγκαταστάσεις, λέμε για νέες φυτείες και για θερμοκηπιακές εγκαταστάσεις, επειδή στην Περιφέρεια τη δική μας υπάρχουν κάποιες καλλιέργειες όπως είναι τα φασόλια και ο κρόκος που έχουμε ιδιαίτερο ενδιαφέρον και δεν πριμοδοτούνται από κάπου αλλού δεδομένου ότι και τα φασόλια δε συμπεριλαμβάνονται στην κατηγορία των οπωροκηπευτικών, προτείνουμε στο είδος της επενδυτικής δαπάνης που θ' αξιολογείται με βαθμολόγηση επιπλέον, να μπουν και οι καλλιέργειες οι ΠΟΠ και οι ΠΓΕ, 4^η κατηγορία.

Τέλος, στο κριτήριο 8.1, «Συμμετοχή σε κλάδους που αναδεικνύονται στο πλαίσιο ιδιαιτεροτήτων και αναγκών της κάθε Περιφέρειας», έναν προβληματισμό θα ήθελα να εκφράσω σε σχέση με τη διαδικασία που είχαμε ακολουθήσει στην Περιφέρεια για την αντίστοιχη βαθμολόγηση των νέων γεωργών, οι τρεις κλάδοι είναι υπερβολικά λίγοι και αν πάμε και σε μεγάλη εξειδίκευση, δηλαδή μπορούμε πιο μέσα σε επίπεδο

καλλιέργειας, θα μείνει πολύς κόσμος εκτός βαθμολόγησης, με σημαντική βαρύτητα 14%.

Οπότε πιστεύω ότι και εδώ οι κλάδοι, βέβαια αναλόγως και της εξειδίκευσης που θα υπάρξει, θα πρέπει να αυξηθούν γιατί θα δημιουργηθούν προβλήματα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Ο κ. Σοφολόγης από το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. έχει το λόγο.

Δ. ΣΟΦΟΛΟΓΗΣ: Κατ' αρχάς, επί των κριτηρίων γιατί η κουβέντα συνέχισε μετά την παρέμβαση του κ. Σιώκα από την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας για το θέμα των κριτηρίων: Όπως ξέρετε κ. Πρόεδρε τα σχέδια βελτίωσης αυτή τη στιγμή σε μια περίοδο που όπως είπε και ο Υπουργός στην αρχή, υπάρχουν δύσκολες περιπτώσεις όπως με το χαλάζι το σημερινό, μίλησε για έντονη μεταβλητότητα.

Η έντονη μεταβλητότητα είναι ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της γεωργίας. Η γεωργία περιμένει τα σχέδια βελτίωσης, το μέτρο 4.1.1 και στην ουσία σήμερα έχουμε προσκληθεί για να ψηφίσουμε τα κριτήρια επιλογής. Ο κ. Σιώκας μίλησε παράδειγμα για τα φασόλια. Το βαμβάκι, ο ηλιάνθος, είναι ο κ. Βαβίας από τον Έβρο, το ρύζι, το ζαχαρότευτλο, όπως ξέρετε δεν είναι στους τομείς προτεραιότητας του Υπουργείου.

Εκτός των αιγοπροβάτων, όλα τ' άλλα προϊόντα της κτηνοτροφίας είναι εκτός. Σε 10 χρόνια από τώρα, πιθανώς να είμαστε υπεύθυνοι, βάζουμε μέσα και τους φορείς μας, γιατί συμμετέχουμε σε Επιτροπή Παρακολούθησης και σε προκήρυξη σχεδίων βελτίωσης όπου αυτοί οι τομείς προτεραιότητας είναι εκτός.

Για όσο υπάρχει Ευρωπαϊκή Ένωση, γιατί ήταν και ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα υπάρχει και συνδεδεμένη βάμβακος. Στον Έβρο η καλλιέργεια του ηλιάνθου που μάλιστα ψηφίζεται να μπει στη νιτρορύπανση και είναι θετικό, είναι εκτός βαθμολογίας, είναι εκτός κατηγοριοποίησης. Εκτός είναι και τα μελίσσια, εκτός είναι και η βουβαλοτροφία, εκτός είναι και πάρα πολύ σημαντικοί τομείς.

Κι επειδή έχουμε κάνει και μια προσπάθεια τεχνοκρατικά να δούμε τα κριτήρια τα οποία έχουν πάει στα 45 η βάση σήμερα, την οποία ψηφίζουμε, δύσκολα πιάνεις τη βάση. Πάρα πολύ δύσκολα πιάνεις τη βάση.

επί του τετραπλάσιου που είπε η κα Τζουμάκα πριν για την παρουσίαση των κριτηρίων επιλογής, για τις καλλιέργειες οπωροκηπευτικών είναι εντάξει, είναι ανεκτό το όριο και μπορεί να έχει μια λογική.

Για τις αροτραίες καλλιέργειες, το τετραπλάσιο είναι μικρό. Στα 15.000 τυπική απόδοση μπορείς να κάνεις μέχρι 60.000 σχέδια βελτίωσης γιατί μετά παραπάνω δεν παίρνεις τα 15 από τα 45 μόρια της Επιτροπής.

Για την αύξηση του δικτύου της τυπικής απόδοσης που είπε ο κ. Σιόγκας, κι αυτό είναι ένα θέμα. Ένα θέμα είναι ότι παντού η φυτική σε κάποια σημεία σε σχέση με τη ζωική, σίγουρα η κτηνοτροφία είναι πολύ σημαντικό γεγονός αλλά δεν παίρνει τα μόρια.

Τα σχέδια βελτίωσης είναι το πιο σημαντικό μέτρο κ. Πρόεδρε σήμερα γιατί η γεωργία αλλάζει. Αλλάζει εξ ανάγκης, αλλάζει λόγω μείωσης δικαιωμάτων, γιατί ο κόσμος έχει βρει μια λύση και είτε μικρό εργαλείο είτε μεγάλο, είναι πραγματικά μια λύση. και πρέπει να το δούμε σοβαρά.

Μόνος σας είπατε για τη βιολογική γεωργία που πήγε μισό δις, υπάρχουν κι άλλα μέτρα τα οποία πιθανώς να έχουν προβλήματα και να μην είμαι κριτής μόνο, γιατί είναι χρονιά προκηρύξεων η φετινή και γίνεται μια πολύ μεγάλη προσπάθεια μέσα στα πολλά προβλήματα που παρουσιάζει η χώρα. Δε θέλω να είμαστε κριτές, αλλά πρέπει να δούμε σοβαρά τα συγκεκριμένα σχέδια βελτίωσης.

Κι όπως έχουμε πει πολλές φορές, η τακτική «προδημοσίευση-πρόσκληση» με μεγάλο χρονικό διάστημα που απέχει, δημιουργεί μόνο προβλήματα. γιατί ο κόσμος έχει αυτή την έννοια στο μυαλό του για την προδημοσίευση, περνά ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, συμπίπτουν οι καλλιεργητικές περιόδους με τις δηλώσεις καλλιέργειας και δημιουργούνται μόνο προβλήματα.

Πρέπει τάχιστα, και αν μου πείτε ότι ζητούμε παρατάσεις, να βγαίνει η προκήρυξη όταν είναι όλη έτοιμη. Ειδάλλως το έχετε πει μόνος σας από την πρώτη Επιτροπή πέρυσι τον Απρίλιο ότι πρέπει να είμαστε έτοιμοι. Η τακτική, το βγάζω κάτι γρήγορα χωρίς να είμαι έτοιμος, είμαι κατά. Το είχατε πει εσείς Πρόεδρε αυτό το θέμα και συμφωνούμε απόλυτα. Να είμαστε έτοιμοι και μετά να βγαίνει η προκήρυξη.

Για το Μέτρο 4.1.3 που έχει γίνει πολύς λόγος για το net metering γιατί προέρχομαι από τη Θεσσαλία και το κόστος ενέργειας είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες, τα μόρια διεγράφησαν σήμερα είδα, αν δεν είχαν διαγραφεί κανένας αγρότης φυτικής παραγωγής δε θα μπορούσε να κάνει σχέδιο βελτίωσης με net metering. Κανένας. 11 στα 30. Το 30 ήταν η βάση.

Ευτυχώς κάποιος το είδα, το είδατε και άλλαξε αυτό το ζήτημα αλλά μη λέμε στους αγρότες ότι ξέρετε κύριοι, το 4.1.3 μέτρο θα λύσετε με το net metering το κόστος ενέργειας επειδή σε μια περιοχή έχουμε 100 ευρώ το στρέμμα κόστος άρδευσης – ενέργειας και θα λυθεί μ' αυτό το σχέδιο. Να λέμε την αλήθεια.

Ο κ. Βαβιάς θέλει να πει κάτι εκ μέρους του ΓΕΩΤ.Ε.Ε. και σας ευχαριστώ.

Σ. ΒΑΒΙΑΣ: Δυο πράγματα πιο τεχνοκρατικά: Στο κομμάτι της παραγωγικής δυναμικότητας, μιας και βλέπω ότι η κα Τζουμάκα τα γράφει, η πρότασή μας είναι όπως ήταν και στο αρχικό σχέδιο που πήγαινε από 0 μέχρι 10 μόρια, το 50% να κατεβεί τουλάχιστον στο 30%, με την έννοια ότι πρέπει να έχουμε και διαφορετικές καλλιέργειες και στο γενικότερο πνεύμα της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής να κατεβεί και το 1.1 και το 1.2 στο 30% τουλάχιστον.

Στο 2.2 μαζί με τις αροτραίες καλλιέργειες, θα ήθελα να προσθέσω και την κτηνοτροφία. Δηλαδή ένας αιγοπροβατοτρόφος ο οποίος χρηματοδοτείται, πριμοδοτείται μάλλον με μοριοδότηση από παντού, θα δούμε ότι σ' αυτό το κομμάτι δε μπορεί να κάνει έναν καινούργιο στάβλο, δε θα βγει χρηματοοικονομικά.

Στο 3.1 σηκώνει κουβέντα αλλά δεν είναι της παρούσης. Στο 3.2 συγχαρητήρια και στο Γενικό Γραμματέα και στη Διαχειριστική γιατί ήταν και προτάσεις του ΓΕΩΤ.Ε.Ε. πρέπει να πούμε και εισακούστηκαν.

Στο 4.1 δίνουμε μια κατεύθυνση στις σταβλικές εγκαταστάσεις, στις νέες φυτείες που το 30% είναι υπερβολικά μεγάλο ποσοστό όποιος ασχολείται με τη δένδροκαλλιέργεια θα δει ότι δε βγαίνει αυτό το ποσοστό. Θέλει περίπου 30 στρέμματα δέντρα, εξαρχής επέκταση. Είναι λίγο δύσκολο.

Εδώ πέρα η πρότασή μας είναι μόνο στο συγκεκριμένο κριτήριο να κατεβεί στο 15% και θέλουμε να προστεθούν και οι αποθήκες οι οποίες

είναι για παράδειγμα για τις αροτραίες καλλιέργειες, οι οποίες δε μπαίνουν μέσα καθόλου.

Τέλος, στα κριτήρια των Περιφερειών, το οποίο πρέπει να δοθεί στις Περιφέρειες μια μεγαλύτερη δυνατότητα ελιγμού όσον αφορά το πού θα δοθεί το 14%. Η ενοποίηση ή να πάμε στους νέους αγρότες μ' αυτά τα κριτήρια ή ν' αποφασίσει κάθε Περιφέρεια μόνη της.

Εδώ θα διαφωνήσω στο τελευταίο με τον κ. Αγοραστό, θα πω ότι με την τωρινή βαθμολογία οι αγρότες της Περιφέρειας, για παράδειγμα, προέρχονται από την Ανατολική Μακεδονία Θράκη, έχουμε αρκετά παραδείγματα, δε θα πιάσουν παραπάνω από 35. Με τις αλλαγές μπορεί να φτάσουν το 40.

Και επειδή τα σχέδια βελτίωσης τα προηγούμενα βγήκαν από το 2011, είναι 2017, τα επόμενα να τα υπολογίζουμε το 2023-2024, με το ρυθμό που πάμε. Θα είναι κρίμα, γιατί σκεφτείτε ότι τα προηγούμενα σχέδια βελτίωσης ήταν στην αρχή της κρίσης και πάρα πολλοί φοβήθηκαν και δεν έκαναν σχέδια βελτίωσης. Το 45 ενδεχομένως θα πρέπει να πάει και 40.

Ένα κομμάτι επίσης που θα πρέπει να δείτε, επειδή αντιλαμβάνομαι στα τρία πρώτα στοιχεία ότι δε μπορείτε να βάλετε τις αροτραίες καλλιέργειες, βάλτε το εκεί πέρα που είναι τα ΠΟΠ, τα ΠΓΕ ή τα βιολογικά. Βάλτε το σαν ένα κριτήριο κάπου τις αροτραίες καλλιέργειες.

Θα είναι περιοχές και εσωτερικά Περιφερειών που θα μείνουν απ' έξω. Η Κεντρική Μακεδονία είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Η Β' Θεσσαλονίκης φαντάζομαι ότι θα είναι όλη έξω. Και η Δυτική Μακεδονία.

Και δυο άλλα ζητήματα για τη μέχρι τώρα λειτουργία του ΠΑΑ. Βιολογικά: Οι πολλές παρατάσεις μας έφεραν σ' ένα σημείο. Δε λέμε ότι δεν πρέπει να δίνονται παρατάσεις. Είχαμε κάνει και πρόταση τουλάχιστον να κλειδώνει το σύστημα όπως είχε γίνει στην προηγούμενη πρόσκληση του ΕΣΠΑ και από κει και πέρα όποιος έχει πρωτόκολλο να μπορεί να κάνει κάποιες διορθωτικές κινήσεις.

Το να δίνονται οι παρατάσεις, μας φέρνει σε σημεία που δε μπορούμε να διαχειριστούμε. Αποτέλεσμα; να έχουμε πάρα πολλούς βιοκαλλιεργητές που μένουν απ' έξω. Και το λέμε γιατί έρχεται και το

πρόγραμμα της νιτρορύπανσης που είναι κάτι πολύ δύσκολο και δυστυχώς δεν είχαμε πρόσβαση στα layer του ΟΠΕΚΕΠΕ προγενέστερα...

Θα σας πω ένα παράδειγμα απ' τον Έβρο. Ο Βόρειος Έβρος ο οποίος είναι επιλέξιμος στο πρόγραμμα της νιτρορύπανσης, είναι σε καλή χημική κατάσταση τα υπόγεια ύδατα. Ο Νότιος Έβρος, όλος είναι σε άσχημη χημική κατάσταση. Δε θέλω ν' ακούσω μετά ότι οι μελετητές βάζαμε τους αγρότες και οι γεωτεχνικοί να κάνουν αιτήσεις στη νιτρορύπανση για να παίρνουμε 50ευρα.

Εμείς το λέμε σήμερα γιατί μας δόθηκε αργά η πρόσβαση. Τέλος, θα ξαναθέσω το ζήτημα που είχα θέσει στην προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης, το ΠΣΚΕ. Είχα πει και την προηγούμενη φορά ότι η συνεργασία μας με τις Υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης είναι άριστη. Φοβάμαι και είχαμε πει ότι θα είχαμε προβλήματα στο ΠΣΚΕ. Είχαμε κάποια προβλήματα.

Επειδή έρχονται πολλά περισσότερα προγράμματα φοβάμαι τις καθυστερήσεις και πού θα μας οδηγήσουν αυτές. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ. Θα παρακαλούσα να σεβαστούμε την πίεση του χρόνου που έχουμε.

Ο κ. Βασιλόπουλος έχει το λόγο.

Θ. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Γενικό Γραμματέα μια ολιγόλεπτη τοποθέτηση από την Πανελλήνια Ένωση Νέων Αγροτών. Είμαι ο Πρόεδρος της ΠΕΝΑ.

Σας καλησπερίζω κι εγώ κι εύχομαι η σημερινή μέρα να είναι εποικοδομητική για το ΠΑΑ και συνολικά για την ελληνική ύπαιθρο. Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες των μελών της ΠΕΝΑ για το γεγονός ότι παρευρισκόμαστε εδώ για άλλη μια φορά σ' αυτή τη σημαντική ημέρα εργασίας και να δηλώσω ότι οι νέοι αγρότες είναι μόνιμα στις επάλξεις της προόδου και της ανάπτυξης τόσο μέσω των παρεμβάσεων της ΠΕΝΑ όσο και κυρίως μέσω της καθημερινής εργασίας τους.

Πριν ξεκινήσω την τοποθέτησή μου για το ΠΑΑ, θα ήθελα να ευχαριστήσω το Γενικό Γραμματέα και ιδιαίτερα όλες τις υπηρεσίες για τις ακούραστες προσπάθειες που καταβάλλουν να διαμορφώσουν ένα καλύτερο πρόγραμμα. Εμείς στην Πανελλήνια Ένωση Νέων Αγροτών, είμαστε πάντα

στη διάθεσή σας, νιώθουμε συνεργάτες των υπηρεσιών και μ' αυτό το πνεύμα θέλω να μιλήσω σήμερα.

Αρχικά πρέπει ν' αναγνωρίσουμε το πετυχημένο σχεδιασμό του Μέτρου των νέων γεωργών, για το οποίο θεωρούμε ότι οι αλλαγές ήταν προς το καλύτερο, εκτός από τη διάρκεια της δέσμευσης η οποία θα έπρεπε να είναι μάλλον 5 έτη. Και σ' αυτό το σημείο κ. Γενικέ, έχει εν μέρει δίκιο ο κ. Αγοραστός, μάλλον έχει μια αγωνία, ότι τα παιδιά, αυτοί οι 2.500 περίπου επιλαχόντες που φαίνεται να είναι, πρέπει να βρεθούν χρήματα.

Δε λέμε όχι στην Περιφέρεια Αττικής ή Νοτίου Αιγαίου να ξαναβγεί το πρόγραμμα γιατί κι εκεί υπάρχουν κάποιοι νέοι αγρότες, αλλά πρέπει να πληρώσουμε όλα αυτά τα παιδιά για να μη μείνουν απ' έξω πραγματικοί νέοι αγρότες και κυρίως σε σημαντικές Περιφέρειες. Επίσης, θετική είναι και η ελκυστικότητα των μέτρων της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας που έκανε χιλιάδες συναδέλφους μας να αιτηθούν τη συμμετοχή τους. αναμένουμε ότι αντίστοιχα θα κινηθεί και το πρόγραμμα αποφυγής της νιτρορύπανσης.

Θεωρούμε όμως ότι με την υψηλή χρηματοδότηση των μέτρων αυτών, σε συνδυασμό με την ενίσχυση των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα, το ΠΑΑ στρέφεται υπερβολικά προς τις τακτικές ενισχύσεις και παραμελεί η αναπτυξιακή πλευρά του η μπορεί να προσφέρει προστιθέμενη αξία, θέσεις εργασίας και να προωθήσει την ανάπτυξη της υπαίθρου και της χώρας με πολλά πολλαπλασιαστικά οφέλη.

Η αναφορά μας στον επενδυτικό τομέα δεν περιλαμβάνει μόνο επενδύσεις σε υλικά στοιχεία, αφορά επίσης και τις άυλες δράσεις όπως εκπαιδεύσεις, συνεργασία, καινοτομία και πιο αποδοτικές πρακτικές. Η έμφαση στα εκτατικά μέτρα είναι φανερή και από την προτεραιότητα ενεργοποίησης όλων των Μέτρων.

Μέχρι στιγμής εκτός από τους νέους γεωργούς δεν έχει λειτουργήσει κάποιο άλλο επενδυτικό μέτρο. Ακόμα και το μέτρο της μεταποίησης που προκηρύχθηκε, παραμένει στην ουσία ανενεργό, λόγω των προβλημάτων του Πληροφοριακού Συστήματος που όλοι τ' αναγνωρίζουμε ότι είναι πρόβλημα γενικής κυβέρνησης και όχι τομεακό.

Μετά τις σύντομες διαπιστώσεις περνάω σε προτάσεις βελτίωσης του τρέχοντος προγράμματος που μπορεί να συμπεριληφθούν σ' αυτή ή την επόμενη τροποποίηση που θα κατατεθεί στις Βρυξέλες.

1) Αναγνωρίζουμε τις προσπάθειες που έχουν γίνει για τη μείωση της γραφειοκρατίας στα μέτρα που έχουμε ήδη δει, έστω και σε προδημοσιεύσεις. Αλλά είμαστε σίγουροι ότι μπορούν να γίνουν περισσότερα πράγματα προς αυτή την κατεύθυνση.

Στο μέτρο της ενίσχυσης των ομάδων παραγωγών, για παράδειγμα κ Γενική, ζητούνται αναλυτικά τιμολόγια απ' όλους τους παραγωγούς που θα συμμετέχουν προκειμένου να διαπιστωθεί ο τζίρος της ομάδας. Αυτό μπορεί εύκολα ν' απλοποιηθεί από τις συγκεντρωτικές καταστάσεις ή τις φορολογικές δηλώσεις, όπου φαίνονται συγκεντρωτικά όλα τα στοιχεία.

2) Θα θέλαμε να δούμε την επιτάχυνση εφαρμογής του Προγράμματος. Είμαστε ήδη στα μέσα του 2017 και δεν έχουμε ενεργοποιήσει βασικά μέτρα του προγράμματος. Εμείς δίνουμε προτεραιότητα στα μέτρα των συμβούλων, των σχεδίων βελτίωσης που ήδη λέτε ότι θα τρέξουν, την κατάρτιση της ενημέρωσης, τη συνεργασία των ομάδων παραγωγών, το οποίο καλό θα ήταν να έχει ξεχωριστή πρόσκληση για εντελώς νέες ομάδες παραγωγών.

3) Το μέτρο των συμβούλων έχει καθυστερήσει πολύ και δυσχεραίνει τη διαχείριση και των άλλων μέτρων, επενδυτικών και μη. Διότι όπως καταλαβαίνετε, εάν οι γεωργοί διέθεταν ήδη το σύμβουλό τους, θα μπορούσαν να πάρουν καλύτερες αποφάσεις για όλες τους τις επενδύσεις.

Απ' ό,τι φαίνεται όμως πρώτα θα κλείσει η πρόσκληση για τη μεταποίηση και τα σχέδια βελτίωσης και μετά θα έχουμε συμβούλους σε εκμεταλλεύσεις. Όλοι κατανοούμε ότι η σωστή σειρά είναι η αντίστροφη και θέλω αυτό να το ξαναδούμε το θέμα.

4) Για τα μέτρα των επενδύσεων και όλα τα μη εκτατικά μέτρα, θα πρέπει να βρούμε επιτέλους τον τρόπο να υποβάλλονται πραγματικά προτάσεις όταν αυτές είναι ώριμες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί είτε με μόνιμα ανοιχτή πρόσκληση, με βαθμολογία βάσης είτε με αιτήσεις-προσκλήσεις ώστε

να γνωρίζουμε όλοι ότι αν δεν προλάβουμε φέτος θα υπάρχει η δυνατότητα να προβληθεί η πρόταση στο επόμενο έτος που θα έχει ωριμάσει.

Σ' αυτή την πρακτική πρέπει οπωσδήποτε να ενταχθούν τα μέτρα των σχεδίων βελτίωσης, της μεταποίησης καθετοποίησης, των νέων γεωργών και των μικρών εκμεταλλεύσεων, αυτό που είπε προηγουμένως και το ΓΕΩΤ.Ε.Ε..

5) Ιδίως για το μέτρο των μικρών εκμεταλλεύσεων, το 6.3, πρέπει να επισημάνω ότι επείγοντως πρέπει να λειτουργήσει. Όχι μόνο για μας τους νέους αλλά και για όλες τις μικρομεσαίες εκμεταλλεύσεις που αποτελούν το δυναμικότερο κομμάτι της ελληνικής γεωργίας.

Οι περισσότερες από αυτές τις εκμεταλλεύσεις είναι αδικημένες από τη διατήρηση της ιστορικότητας των δικαιωμάτων ενίσχυσης του Α' πυλώνα. Οι εκμεταλλεύσεις αυτές διαθέτουν δικαιώματα χαμηλής αξίας, που τους φέρνουν σε δυσχερή ανταγωνιστική θέση σε σχέση με όλους τους υπόλοιπους.

Με πολιτικό λόγο η κυβέρνηση και ο Υπουργός διατείνονται την άρση της στρέβλωσης αυτής και μας βρίσκουν 100% σύμφωνους. Το παράδοξο είναι ότι το μέτρο του ΠΑΑ που μπορεί ν' αμβλύνει τις επιπτώσεις της στρέβλωσης, δηλαδή το 6.3 δεν έχει ενεργοποιηθεί ακόμα

6) Η αναφορά μου στο μέτρο 6.3 και τις μικρομεσαίες εκμεταλλεύσεις μου δίνουν την ευκαιρία να τονίσω την τόση σημασία των χρηματοδοτικών εργαλείων. Μεγάλο πρόβλημα.

Οι μικρές και μικρομεσαίες εκμεταλλεύσεις των νέων παραγωγών έχουν ιδέες, όρεξη για δουλειά και δυναμική, αλλά δεν διαθέτουν τα απαραίτητα κεφάλαια για επενδύσεις. Οι τράπεζες στο κλίμα της εποχής ζητούν εγγυήσεις ή εξασφαλίσεις που εάν τις διαθέταμε δεν θα ζητούσαμε δάνεια και ούτε επιδοτήσεις. Είναι κρίσιμη η διασφάλιση χρηματοδοτικών εργαλείων που να μας καταστήσουν ικανούς να προχωρήσουμε σε επενδυτικά σχέδια που θα κριθούν βιώσιμα εκ των προτέρων και από τις τράπεζες, οι οποίες με τη σειρά τους χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα εργαλεία θα μπορέσουν να χρηματοδοτήσουν χωρίς να ζητούν εξασφαλίσεις που εμείς δεν διαθέτουμε.

Η χρήση αυτών των εργαλείων πρέπει να είναι εφικτή πριν την εξάντληση του προϋπολογισμού των επενδυτικών μέτρων, από την πλευρά αυτών που έχουν τα κεφάλαια. Άρα τα εργαλεία θα έπρεπε να ήταν διαθέσιμα ήδη πριν την προκήρυξη των μέτρων της μεταποίησης και τώρα των σχεδίων βελτίωσης ώστε όλοι γεωργοί να έχουν πρόσβαση, στήριξη των επενδύσεων.

Κλείνοντας και πριν περάσω στις ειδικές παρατηρήσεις επί των τροποποιήσεων θυμίζω ότι τα σχόλια γίνονται με εποικοδομητικό πνεύμα συνεργασίας παρέα με το Υπουργείο και με τις Υπηρεσίες και ότι εάν επιθυμείτε μπορούμε να σας στείλουμε και όλα αυτά εγγράφως.

Οι περισσότερες αλλαγές που έχουν γίνει στο έγγραφο που μας κοινοποιήσατε, μας βρίσκουν σύμφωνους και γι' αυτό το λόγο θα ευχαριστήσω για άλλη μια φορά τις υπηρεσίες για την καλή δουλειά τους.

Συνεπώς θα αναφέρουμε μόνο μερικά σημεία που χρήζουν βελτίωσης. Πρώτο είναι, επισημαίνω την ανάγκη αναμόρφωσης των κριτηρίων επιλογής αναφορικά με τους νέους γεωργούς, οι οποίοι αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο στα μέτρα. Κατά την άποψή μας θα πρέπει να υπάρχει ένα κοινό κριτήριο μοριοδότησης που το ακούσαμε προηγουμένως, των νέων, που να αφορά όλους τους νέους έως 40 ετών και στα 5 πρώτα έτη της εκμετάλλευσης κατά τα προβλεπόμενα στους κανονισμούς και όλους τους νέους που βρίσκονται ακόμα εντός της περιόδου υποχρεώσεων του μέτρου της ενίσχυσης της πρώτης εγκατάστασης.

Δηλαδή οι νέοι δικαιούχοι του μέτρου από το 2009 που είπε προηγουμένως ο κύριος θα πριμοδοτούνται μέχρι τη λήξη της 10ετίας τους που τότε τέθηκε ως υποχρεωτική. Θεωρούμε ότι η μοριοδότηση αυτή πρέπει να ισχύει τουλάχιστον για τα ακόλουθα μέτρα. Ενημέρωση και κατάρτιση, συμβουλές, σχέδια βελτίωσης, όλες τις δράσεις, τη δράση δηλαδή 3 της μεταποίησης του 4.2.3, στις δράσεις 4.4.3, 4.4.4, 6.6.2, 6.3, 8.2.9 και 16.

Και δεύτερο στο μέτρο 1.1.1. θα θέλαμε να δούμε επίσπευση των εκπαιδεύσεων των νέων γεωργών. Μολονότι αναγνωρίζουμε την αξία του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ, ανησυχούμε για το χρόνο ολοκλήρωσης των εκπαιδεύσεων, όχι μόνο για την εκπλήρωση της τυπικής υποχρέωσης, αλλά και για την πρακτική ανάγκη εκπαίδευσης των νέων συναδέλφων.

Γι' αυτό το λόγο προτείνουμε να συμπεριληφθεί και η ΠΕΝΑ εκτός του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ στις δικαιούχους του μέτρου. Η Πανελλήνια Ένωση Νέων Αγροτών γνωρίζει τις ανάγκες των νέων γεωργών καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο και μπορεί σε συνεργασία με όλους τους εκπαιδευτικούς φορείς να δημιουργήσει προγράμματα εκπαίδευσης, που θα είναι στοχευμένα, ευέλικτα και στο σωστό χρόνο.

Οι νέοι δικαιούχοι των μέτρων θα μπορούν να επιλέξουν μεταξύ των σεμιναρίων της Πανελλήνιας Ένωσης Νέων Αγροτών και του ΕΛΓΟ. Οι δυο φορείς θα μπορούν επίσης να συνεργαστούν και να συντονιστούν για να αποφευχθούν οι επικαλύψεις.

Τρίτο και τελειώνω, στο μέτρο 3 περί πιστοποιήσεων, θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε έστω και με μικρότερη ενίσχυση τις εμπορικές πιστοποιήσεις που ζητούνται στη διεθνή αγορά. Ένα ακόμη στο μέτρο 4 θεωρούμε θετικότερη τη στροφή προς τα συλλογικά σχήματα που έχετε ήδη συμπεριλάβει στα κριτήρια και μας βρίσκεται σύμφωνους να παρεμβαίνουμε πάνω σε αυτό.

Οι αλλαγές των κριτηρίων στο 4.4.3 είναι σωστές, αλλά θεωρούμε ότι πρέπει να μοριοδοτηθούν οι νέοι και να αφαιρεθεί ο βαθμός υποβάθμισης του βοσκοτόπου που είναι δύσκολο να εκτιμηθεί. Θα θέλαμε να δούμε να εφαρμόζονται νέου τύπου αγροπεριβαλλοντικά μέτρα διότι πέραν του προγράμματος έχουμε μείνει στα μέτρα που εφαρμόζονται στα δυο προηγούμενα προγράμματα.

Ελπίζω να μην σας κούρασα με την παρέμβαση αυτή, η οποία τονίζω ότι γίνεται σε εποικοδομητικό κλίμα συνεργασίας. Γνωρίζετε άλλωστε ότι η Πανελλήνια Ένωση Νέων Αγροτών είναι πάντα αρωγός στην προσπάθεια τόσο εντός των τειχών, όσο και στην Ευρώπη.

Εντασσόμαστε σε ένα ευρωπαϊκό φορέα και συνεχίζει να ζητά αλλαγές προς την Κοινή Αγροτική Πολιτική. Πιο αγροτική και πιο εύρωστη χρηματοδοτικά. Σε κάθε περίπτωση επιθυμούμε τη συνεργασία και το πλαίσιο της επόμενης αναθεώρησης της ΚΑΠ, αλλά και στην καθημερινότητα.

Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ και εγώ, παρά το γεγονός ότι δεν σεβαστήκαμε ότι πιεζόμαστε πάρα πολύ και επομένως θα πρέπει να κάνουμε μια προσπάθεια να μαζέψουμε το χρόνο.

Ο κ. Τζιαχρήστας Δημήτριος.

Δ. ΤΖΙΑΧΡΗΣΤΑΣ: Δήμαρχος Δομοκού, Πρόεδρος της Επιτροπής Αγροτικής Ανάπτυξης ΚΕΔΕ.

Κύριε Πρόεδρε της Επιτροπής Παρακολούθησης, κύριε Πρόεδρε της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κύριε Πρόεδρε της ΕΛΜΠΕ, αγαπητά μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, τέσσερις παρατηρήσεις κ. Πρόεδρε.

Ένα έχει να κάνει με τη μεταποίηση. Κριτήριο επιλεξιμότητας τα 600.000 ευρώ. Νομίζω ότι είναι μεγάλο το νούμερο και πετάμε με αυτό τον τρόπο έξω τις μικρές επιχειρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Με συγχωρείτε κ. Δήμαρχε, δεν έχετε προσέξει τι ανακοινώσεις έχουμε βγάλει, τι δελτία Τύπου έχουμε βγάλει που λένε ότι έπεται η προκήρυξη για τις επενδύσεις κάτω από 600.000; Δεν το είπα το πρωί εισαγωγικά;

Δ. ΤΖΙΑΧΡΗΣΤΑΣ: Πρόγραμμα εξισωτικής. Στα δυο χρόνια έχουνε δοθεί στους γεωργοκτηνοτρόφους 336 εκατομμύρια ευρώ. Μένουν άλλα επτά χρόνια και μένουν 600 εκατομμύρια. Δεν φτάνουν τα χρήματα για την ολοκλήρωση του προγράμματος, από πού θα βρεθούν τα κονδύλια για να τελειώσει το πρόγραμμα;

Τρίτη παρατήρηση, αφορά το πρόγραμμα νιτρορύπανσης, στο οποίο διαγράφεται τον όρο επιλεξιμότητα του τεμαχίου και αυτό σημαίνει ότι τα μη νόμιμα αγροτεμάχια να είναι επιλέξιμα μπορούν να μπουν στο πρόγραμμα;

Και τελευταία παρατήρηση για το πρόγραμμα των νέων αγροτών και την περιφέρεια Αττικής. Τα χρήματα που έχουν εκχωρηθεί είναι 5 εκατομμύρια 800 χιλιάδες. Οι ανάγκες όμως της περιφέρειας είναι περίπου στα μισά. Μπορούμε να τα δώσουμε σε άλλες περιφέρειες που έχουν περισσότερες ανάγκες, όπως είδαμε Κεντρική Μακεδονία, Θεσσαλία, Στερεά; Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ.

Η εκπρόσωπος της Κεντρικής Μακεδονίας η κυρία Κατερίνα Ιντσέπελη.

Κ. ΙΝΤΣΕΠΕΛΗ: Σε σχέση με τους νέους γεωργούς θέλω να υπενθυμίσω ότι στην Κεντρική Μακεδονία έχουν υποβληθεί 3.500 αιτήσεις και από την αξιολόγηση φαίνεται ότι η βάση θα πάει πολύ πάνω από το 50.

Επομένως άποψή μας είναι ότι θα πρέπει να μην αλλάξει η στόχευση της δράσης και τα χρήματα να διατεθούν σε περιφέρειες που έχουν κύρια πηγή εισοδήματος τον πρωτογενή τομέα.

Τώρα με την ευκαιρία της τροποποίησης των κριτηρίων θα θέλαμε να κάνουμε μια πρόταση για τα κριτήρια των δράσεων που έχουν εκχωρηθεί στις περιφέρειες. Και συγκεκριμένα στη δράση 4.3.1 Υποδομές Εγγείων βελτιώσεων ζητάμε μια τροποποίηση των κριτηρίων που έχουν σχέση με την ωριμότητα αντίστοιχη με αυτή που έγινε για την αγροτική οδοποιία.

Δηλαδή ωριμότητα μελετών και απαλλοτριώσεις να μην μπορούν να ενταχθούν πράξεις οι οποίες δεν έχουν μελέτες και δεν έχουν φτάσει σε επίπεδο καθορισμού τιμής μονάδων.

Ξέρουμε ότι έχει περάσει μεγάλο χρονικό διάστημα, έχει απομείνει ελάχιστο. Η συγκεκριμένη δράση έχει και το μείον των αιρεσιμοτήτων που θα την καθυστερήσει κι άλλο. Καλό είναι να μη διακινδυνεύουμε πράξεις οι οποίες δεν θα προλάβουν να ολοκληρωθούν στα πλαίσια της προγραμματικής περιόδου.

Επίσης το κριτήριο 5.2 της ίδιας δράσης, που αναφέρει μια πριμοδότηση των σχετικών περιοχών, θέλουμε να προτείνουμε η κάθε Περιφέρεια, η κάθε Διαχειριστική Αρχή σε συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ το συγκεκριμένο κριτήριο εάν δεν έχει ενδιαφέρον, ή δεν θέλει να πριμοδοτήσει τα νησιά της Περιφέρειά της, να μπορεί τη βαθμολόγηση αυτή να τη ρίξει στην εξοικονόμηση του νερού.

Σε σχέση με την δράση 4.3.3 τη δασική οδοποιία δηλαδή και σχετικά με το κριτήριο 1.3 δεν μπορούμε να καταλάβουμε ξέροντας ότι είναι επιλέξιμες μελέτες και έργα δασικής οδοποιίας γιατί υπάρχει η υποκατηγορία 1.3, που μοριοδοτεί τις μελέτες μόνο. Μπορεί να υπάρξει μια παρανόηση και να έχουμε προτάσεις μόνο για μελέτες διάνοιξης ή βελτίωσης.

Με δεδομένο ότι υπάρχει και μια παράγραφος 18 που λέει ότι μοριοδοτούνται είτε έργα διάνοιξης, είτε έργα βελτίωσης, είτε μελέτες. Εάν ισχύει αυτό, θεωρούμε ότι πρέπει να διαγραφεί το συγκεκριμένο υποκριτήριο.

Όσον αφορά για το κριτήριο 4.1 που αφορά την πριμοδότηση των περιοχών NATURA, υψηλής φυσικής αξίας κλπ, στην ανάλυση των τιμών θα πρέπει να αναφερθούν όλες οι περιπτώσεις των περιοχών ιδιαίτερης σημασίας για να μην υπάρχει παρανόηση ότι πριμοδοτούνται μόνο οι περιοχές NATURA. Και τέλος πιθανόν στη δασική οδοποιία να έπρεπε να δούμε λιγάκι, να υπάρχει ένα κριτήριο για την ωριμότητα των μελετών.

Και κάτι ακόμη. Μια παρέμβαση για το Leader. Η πρόταση αυτή θα σας κατατεθεί και εγγράφως. Ευχαριστώ.

Χ. ΚΟΥΡΤΣΙΔΗ: Θα συνεχίσω εγώ κ. Πρόεδρε κάνοντας χρήση του moto σας «πάμε γρήγορα, όχι πρόχειρα». Το ενστερνιζόμαστε πλήρως στην Κεντρική Μακεδονία και έτσι θέλουμε να πάμε και για το Leader, αλλά αποτυπώνοντας τα χρονικά ορόσημα της εξέλιξής του, νιώθουμε ιδιαίτερη ανησυχία και εξηγώ ακριβώς τι εννοώ. 2,5 διήρκησε η υποβολή της β' φάσης των σχεδίων.

Είμαστε 6 μήνες από την έγκριση της πρώτης φάσης των ομάδων τοπικής δράσης, των προγραμμάτων τους και ακόμα δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία σε επίπεδο Κεντρικής Μακεδονίας, από όσο γνωρίζω τουλάχιστον από τις ομάδες τοπικής δράσης με μια αλληλογραφία που κάναμε, μίας ομάδας έχει εγκριθεί το πρόγραμμα, οι υπόλοιπες τρεις το έχουν υποβάλει και ακολουθούν άλλες τέσσερις που θα το υποβάλλουν. Και είναι μια διαδικασία που δεν τελειώνει εδώ, γιατί μετά θα ακολουθήσει μια εναρμόνιση και παραμετροποίηση με το ΠΣΚΕ, μια διαδικασία που εκτιμούμε ότι θα τραβήξει σε μακρός.

Χαιρόμαστε βέβαια ότι σε ότι αφορά τις δημόσιες επενδύσεις και τα δημόσια έργα τα έχετε διαχωρίσει και θα δώσετε μια πρώτη προτεραιότητα αυτό είναι ένα σημείο που το είχαμε επισημάνει και θεωρούμε ότι θα συμβάλει στο να έχουμε τουλάχιστον κάποιες νομικές δεσμεύσεις μέχρι το τέλος του έτους, αν όλα πάνε καλά με τις προσκλήσεις, αλλά σε ότι αφορά τις ιδιωτικές επενδύσεις του μέτρου 19.2, εκφράζουμε την έντονη ανησυχία μας αν μέχρι τέλος του έτους θα έχει εκδοθεί πρόσκληση από τις ομάδες τοπικής δράσης. Γιατί αυτό που μας ενδιαφέρει, δεν μας ενδιαφέρει να κάνει ο καθένας αυτό

που του αναλογεί. Το ζήτημα είναι συνολικά πότε οι επενδυτές θα μπορέσουν να υποβάλουν τις προτάσεις τους.

Και από τη στιγμή που θα υπάρχουν και άλλα προγράμματα τα οποία τρέχουν και είναι ανταγωνιστικά, μοιραία όταν θα εκδοθούν οι προσκλήσεις των Leader, που κάποια στιγμή θα γίνει κι αυτό, δεν θα υπάρχουν οι αντίστοιχοι επενδυτές να υποβάλουν προτάσεις. Θα έχουμε έλλειμα υποψηφίων επενδυτών. Αυτό είναι ένα στοιχείο.

Σε ό,τι αφορά το θεσμικό πλαίσιο αρκούμαστε σε αυτά που είπατε. Ότι θα είναι σε φάση ολοκλήρωσης του 19.2. Ευελπιστούμε να μας το κοινοποιήσετε έτσι ώστε να λάβουμε γνώση. Πράγμα το οποίο δεν έγινε, το επισημαίνω, στο 19.4 το οποίο από καιρό νομίζω ότι το έχετε κοινοποιήσει και το διαβουλευέστε με τις ομάδες τοπικής δράσης.

Εμείς ως ενδιαμέσσοι φορείς διαχείρισης στον οποίο μας έχει χορηγηθεί η δράση και που αναμένεται με βάση τον προγραμματισμό σας μέχρι το τέλος Ιουνίου να κάνουμε πληρωμές από τις ομάδες τοπικής δράσης για τις λειτουργικές τους δαπάνες. Ακόμα δεν έχουμε λάβει γνώση του τι λέει μέσα αυτό το σχέδιο της υπουργικής απόφασης. Ευελπιστούμε ότι αυτό θα γίνει άμεσα.

Και κλείνω επισημαίνοντας πάλι το τι θα γίνει με τις δράσεις ΕΚΤ και ΕΤΠΑ που πολλές Περιφέρειες έχουν εγγεγραμμένες για τις συγκεκριμένες περιοχές.

Θυμίζω ότι η τελευταία συζήτηση που τουλάχιστον είναι σε γνώση μου, έγινε στο Δίκτυο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, όπου τέθηκαν κάποια ζητήματα, κάποιοι προβληματισμοί. Δεν έχουμε πάρει καμία ανάδραση σε τι φάση βρίσκεται όλη αυτή η διαδικασία και θα ήθελα να δω και την εκπρόσωπο της Ειδικής Υπηρεσίας Συντονισμού της εφαρμογής αν ξέρει κάτι να μας ενημερώσει επ' αυτού για το πώς μπορούμε να ενεργοποιήσουμε τις δράσεις του ΕΚΤ. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Καταλαβαίνω ότι δεν υπάρχει καμία άλλη παρέμβαση, παρατήρηση.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Εάν αποφασιστεί κάθε φορά να υπάρχουν εκπτώσεις ως προς τα κριτήρια, να υπάρχουν εκπτώσεις, θα πρέπει να ξέρουν και οι αγρότες, οι νέοι αγρότες της Κεντρικής Μακεδονίας, της Θεσσαλίας, της

Στερεάς, ότι μπορούν και με 35% να ενταχθούν, διότι εδώ πέρα διαρρηγνύεται η σχέση μεταξύ ισότητας και ανάπτυξης.

Πώς θα αιτιολογηθεί ο Περιφερειάρχης Θεσσαλίας απέναντι στο νέο αγρότη που αλλού μπαίνει με 35% με χαμηλότερα κριτήρια και αλλού με περισσότερα σε ένα ανταγωνιστικό πρόγραμμα;

Δεύτερο. Πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας εάν αυτό αντίκειται στις αρχές ισότητας του κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τρίτο που πρέπει να λάβουμε υπόψη μας σοβαρά, είναι σε όλα τα προγράμματα, είδατε με το Net Metering τι λέει, ότι εάν ίσχυαν τα κριτήρια της προδημοσίευσης δεν θα έμπαινε κανένας αγρότης κλπ. Ότι κάθε φορά που θα έχουμε ένα τέτοιο, θα κάνουμε εκπτώσεις κριτηρίων; Τι να κάνουμε;

Με το ζόρι κάποιος δεν εργάζεται άμα δεν το αγαπάει. Ούτε με το ζόρι γίνεται αγρότης, ή κτηνοτρόφος, ή επιστήμονας. Και εγώ μιλάω ως εκπρόσωπος της ΕΝΠΕ και καλά θα κάνουν όποιοι μιλάνε, όπως μιλήσανε όλες οι Διαχειριστικές, να μιλάνε ως εκπρόσωποι της Διαχειριστικής και όχι ως εκπρόσωποι της Περιφέρειας. Για να ξεκαθαρίζουμε τα πράγματα.

Εκτός εάν έχει εκχωρηθεί μια τέτοια αρμοδιότητα σε κάποιους. Άρα να πούμε να μπουνε όλοι; Να μπουνε όλοι όπως και στα πανεπιστήμια μπορούσες να μπεις και με 1,5 άμα γράφεις. Εντάξει. Το θέμα είναι να μπουνε όλοι σε όλες τις Περιφέρειες. Υπάρχουν τα χρήματα αυτά να μην υπάρχει διάρρηξη της ισότητας και της ανάπτυξης σε όλες τις περιφέρειες; Αν δεν υπάρχει τότε υπάρχουν κάποια κριτήρια αξιολόγησης.

Εάν σεβόμαστε τα κριτήρια αξιολόγησης ή δεν τα σεβόμαστε. Δεν υπάρχει καμία άλλη διαδικασία.

Από εκεί και πέρα το να προσπαθούμε με διάφορα τεχνάσματα, στρατηγικές, τακτικισμούς και ιστορίες και λαϊκισμούς γιατί εντάξει το τέρας του λαϊκισμού ενίοτε δαγκώνει και το χέρι εκείνον από τον οποίο εξέθρεφαν τόσα χρόνια. Τώρα πάμε να κάνουμε μια ανάπτυξη. Ανάπτυξη με σοβαρότητα και υπευθυνότητα.

Άμα θέλετε προχωρήστε το. Εγώ δεν ψηφίζω υπέρ των ανισοτήτων και αυτό που θα βρω μπροστά μου. Ή έχουμε κριτήρια, ή δεν έχουμε. Θέλετε; Ελέγξτε. Κάντε τα μεγάλα, κάντε τα μικρά, κάντε τα αυτά. Το θέμα είναι η Θεσσαλία είναι καλή στα πρόβατα, γιατί έχει 3 εκατομμύρια

αιγοπρόβατα, η άλλη είναι καλή στην αστροφυσική. Δεν έχω δει κανέναν να μετακινείται από τη Θεσσαλία να πάει στην Αττική για να κάνει πρόβατα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Νομίζω ότι τώρα επαναλαμβανόμαστε. Νομίζω ότι το κλείσαμε αυτό το θέμα.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Προς τα πού έκλεισε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εννοώ ακούσαμε την άποψή σας. Είναι σαφής.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Δεν ξέρω πού έκλεισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα σας πω πώς θα κλείσει.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Δεν ξέρω πού έκλεισε γιατί και την άλλη φορά που ήμουνα στη 2^η Επιτροπή Παρακολούθησης, δεν άκουσα μέχρι το τέλος πότε μπήκε προφορικά το αίτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μπήκε αρκετά πριν το τέλος πάντως κ. Αγοραστέ.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Μπορεί να μην ήμουνα εκείνη την ώρα, αλλά εν πάση περιπτώσει δεν τίθεται έτσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συνεχίζουμε, έχοντας κλείσει τον κύκλο των παρεμβάσεων σε ότι αφορά τα κριτήρια επιλογής. Εγώ θα πω δυο λόγια μόνο και μετά θα δώσω το λόγο στις εισηγήτριες και στα στελέχη της Υπηρεσίας να απαντήσουν πιο εξειδικευμένα.

Θέλω μόνο να πω κατ' αρχήν ότι σέβομαι πολλές από τις παρατηρήσεις και προτάσεις που κάνετε. Είναι σεβαστό, αλλά επιτρέψτε μου να πω ότι μένω με την εντύπωση ότι τα θέλουμε όλα και τα θέλουμε τώρα. Δεν είναι δυνατόν να προκηρυχθούν όλα τα μέτρα σε 1,5 χρόνο. Δεν είναι δυνατόν να γίνει η απορρόφηση των επενδυτικών μέτρων σε ένα χρόνο και επειδή γνωρίζετε, γιατί γνωρίζω ότι γνωρίζετε, δεν χρειάζεται να λέμε τα ίδια πράγματα. Αυτά είναι υπερβολές.

Γιατί με βάση αυτά το πρόγραμμα όλο θα είχε προκηρυχθεί μέσα σε ένα χρόνο. Αλλά μιας και το λέτε, θέλω να σας θυμίσω ότι τα σχέδια βελτίωσης στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο προκηρύχθηκαν τέσσερα χρόνια μετά την έγκριση του προγράμματος.

Άρα ας είμαστε λίγο ρεαλιστές και ας κατανοήσουμε ότι δεν είναι δυνατόν να γίνουν όλα σε τόσο ελάχιστο χρονικό διάστημα. Δηλαδή με δεδομένο ....

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Επειδή κάνανε λάθος τέσσερα χρόνια, πρέπει να κάνουμε και εμείς το ίδιο λάθος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν το κάνουμε το ίδιο λάθος όμως. Αφήστε με να μιλήσω. Τι θέλετε; Να μονοπωλήσετε τη συνεδρίαση της Επιτροπής;

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Δεν μονοπωλώ εγώ. Εσείς μονοπωλήσατε στους δημοσιογράφους. Δεν δώσαμε εμείς συνέντευξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τι λέτε τώρα;

Δηλαδή θα μου απαγορεύσετε να δώσω μια συνέντευξη στους δημοσιογράφους στο διάλειμμα; Δεν καταλαβαίνω. Ποια είναι αυτή η λογική;

Επιστρέφω στο θέμα που αφορά τις προκηρύξεις. Έχει γίνει μια σοβαρή και μεγάλη προσπάθεια να γίνουν οι προκηρύξεις το συντομότερο δυνατόν, αλλά όχι και πρόχειρα. Από εκεί και πέρα θα έλεγα ότι είμαστε συνυπεύθυνοι και για τις παρατάσεις, μιας και αναφέρθηκε, γιατί εγώ είμαι σε θέση να γνωρίζω και ποιοι ακριβώς πιέζανε να δοθούν παρατάσεις.

Πάμε πιο συγκεκριμένα τώρα. Είναι ένα σοβαρό θέμα αυτό που αναφέρθηκε νωρίτερα σε ότι αφορά την εξωτερική αποζημίωση και τους πόρους. Αυτό αφορά όλα τα μέτρα. Δεν αφορά μόνο την εξωτερική αποζημίωση. Θα βρεθούμε ενώπιον τέτοιων πιέσεων σε σχέση και με άλλα μέτρα του προγράμματος. Είναι κάτι το οποίο θα πρέπει να το δούμε και να το διαχειριστούμε καθ' οδόν. Αλλά είναι σίγουρα μέσα στις βασικές μας έγνοιες, το συζητάμε καθημερινά και θα δούμε πώς θα αναμορφώσουμε το πρόγραμμα όταν χρειαστεί να το κάνουμε.

Δεύτερο. Σε ότι αφορά τους νέους αγρότες έχουμε τουλάχιστον επανειλημμένα διαβεβαιώσει ότι στο μεγαλύτερο μέρος θα μπορέσουμε με την υπερδέσμευση να καλύψουμε ανάγκες, όχι το 100% των αναγκών των επιλαχόντων, αλλά να θυμόμαστε ότι και εκεί υπάρχει θέμα συγκριτικής αξιολόγησης. Τη συγκριτική αξιολόγηση δεν θα τη θυμόμαστε σε άλλα μέτρα και σε άλλα θα την ξεχνάμε.

Επίσης υπάρχει δέσμευση μεταξύ των Περιφερειών ότι δεν θα μετακινηθούν πόροι από τη μία Περιφέρεια στην άλλη. Και αυτό είναι γεγονός. Δεν το λέω εγώ, συναποφασίστηκε με τις Περιφέρειες.

Επίσης σε ότι αφορά το Leader πρέπει να σας πω ότι το Leader έχει πάει εξαιρετικά γρήγορα. Εάν καθυστερεί η αναμόρφωση των προγραμμάτων, ή εάν η ωριμότητα της αναμόρφωσης δεν είναι ικανοποιητική, δεν μπορούμε να την εγκρίνουμε έτσι. Άρα η καθυστέρηση συνδέεται και με αυτό.

Γιατί συμβαίνει να έχουμε ήδη εγκρίνει αναμορφωμένα προγράμματα μιας σειράς ομάδων τοπικής δράσης; Γίνεται δηλαδή καμία διακριτική μεταχείριση εις βάρος ορισμένων και ευνοϊκά υπέρ άλλων; Προφανώς όχι.

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία προφανώς είναι αναγκαία και μακάρι να τα είχαμε πριν τις προκηρύξεις των επενδυτικών μέτρων, αλλά θεωρείτε ότι αυτό είναι τόσο απλό και τόσο εύκολο να γίνει; Πότε θα γινόταν; Πριν την έγκριση του προγράμματος; Προφανώς δεν μπορούσε να γίνει.

Και τέλος σε ότι αφορά τις προτεραιότητες του προγράμματος, προφανώς το πρόγραμμα έχει προτεραιότητες. Αλλά παρακολουθώ ότι αγνοείτε ότι το πρόγραμμα έχει προτεραιότητες και στρατηγικές και επιχειρούμε να αλλοιώσουμε καλή τη προθέση, όχι απαραίτητα αρνητικά, τη στρατηγική του προγράμματος. Εάν τότε είναι να τα κάνουμε όλα, να τα βάλουμε όλα μέσα, δεν υπάρχει στρατηγική και δεν υπάρχουν προτεραιότητες του προγράμματος.

Επίσης να θυμίσω ότι κάθε Περιφέρεια έχει το δικαίωμα και τη δυνατότητα να θέσει τις δικές της στρατηγικές προτεραιότητες, διότι προφανώς υπάρχει μια διαφοροποίηση μεταξύ των Περιφερειών και αυτό το δικαίωμα είναι αναφαίρετο και ζητούμε να το κάνουν και οι ίδιες οι Περιφέρειες με βάση και τις δικές τους στρατηγικές ανάπτυξης.

Τέλος ουδεμία αρμοδιότητα έχουμε εμείς για το ΕΚΤ ή για το ΕΤΠΑ. Και δεν μπορώ να απαντήσω σε αυτό. Εκεί που είχαμε την αρμοδιότητα, που είναι το Πρόγραμμα Αλιείας, προφανώς, όπως ξέρετε, πήγαμε μαζί. Αλλά αυτό δεν απαγορεύει το να ακολουθήσει το Κοινωνικό Ταμείο και το Περιφερειακό Ταμείο στην πορεία.

Τώρα θα δώσω το λόγο ξεκινώντας από την κυρία Αθανασοπούλου.

Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Κατ' αρχάς ευχαριστούμε πάρα πολύ σε όσους συναδέλφους είπαν κάποιες παρατηρήσεις για τα κριτήρια επιλογής. Δεν φανταζόμαστε ότι υπάρχουν τόσες πολλές παρατηρήσεις και σχόλια. Θα παρακαλούσα αυτά που είπατε προφορικά να μας τα στείλετε και εγγράφως για να επεξεργαστούμε.

Εγώ θα ήθελα να σταθώ μόνο σε δυο πράγματα για να μην επανερχόμαστε γιατί είναι θέματα στρατηγικής. Το πρώτο είναι η τυπική απόδοση και η βαθμολογία από 8.000 που ήταν αρχικά, από 8.000 με 25.000 και που το ανεβάσαμε και βάλαμε και μια βαθμολογία μέχρι και τις 40.000 τυπική απόδοση.

Έχουμε δει από την SWOT ανάλυση ότι οι εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται μέσα στο πλαίσιο των 8.000 με 25.000 είναι περίπου το 50% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας. Άρα υπάρχει η βασική εθνική στόχευση σε αυτές τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Ένα πάρα πολύ μεγάλο ποσοστό είναι γεωργικές εκμεταλλεύσεις κάτω από 8.000 ευρώ τυπική απόδοση, που αυτές δεν είναι επιλέξιμες. Γύρω στο 45% και υπάρχει και ένα ελάχιστο ποσοστό που είναι πάρα πολύ μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις με μεγάλη τυπική απόδοση.

Άρα δεν εξαιρούμε κάποιον, δεν υπάρχει εξαίρεση για κάποιον που είναι πάνω από 25.000, απλώς δεν βαθμολογείται. Γιατί αυτός ο άνθρωπος που έχει τέτοια τεράστια τυπική απόδοση μπορεί και από μόνος του να κάνει μια επένδυση για την εκμετάλλευση που έχει να κάνει.

Είπατε όλοι ότι τα σχέδια βελτίωσης είναι ένα από τα βασικότερα μέτρα του προγράμματος και βέβαια όλοι βλέπουμε ότι δεν υπάρχουν άπειροι πόροι. Άρα θα πρέπει να έρθουμε και να εστιάσουμε κάπου. Σε αυτό το ίδιο έρχομαι να πω ότι είναι και το κριτήριο επιλογής που έχουμε βάλει το αρχικό και είναι για τους τομείς τους εθνικούς. Τις εθνικές προτεραιότητες που έχουμε βάλει ότι είναι τα οπωροκηπευτικά, είναι η αιγοπροβατοτροφεία, οι ζωοτροφές και τα φυτά που είναι της κλιματικής αλλαγής.

Εκτός από αυτό όμως και σεβόμενοι ότι κάθε Περιφέρεια έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες, έχουμε βάλει και ένα τελευταίο κριτήριο το 8.1 που δίνουμε τη δυνατότητα σε κάθε Περιφέρεια και ανάλογα με την τοπική της

στρατηγική, με τη χωρική της στρατηγική, ή έστω με τις τρεις, να έρθει και να βάλει τους κλάδους προτεραιότητας που θέλει.

Σε αυτό το σημείο ένας γεωργός της ίδιας Περιφέρειας θα συναγωνιστεί με τον αντίστοιχό του, της ίδιας Περιφέρειας που θα έχει πάνω κάτω την ίδια βαθμολογία. Άρα δεν εξαιρούμε κάποιον. Κάλλιστα μπορούν οι Περιφέρειες να έρθουν και να πούνε ότι ξέρεις τι είμαι Θεσσαλία π.χ. και με ενδιαφέρει πάρα πολύ το βαμβάκι. Ναι, βάζω σαν τομέα προτεραιότητας το βαμβάκι και του δίνω 10.

Και εάν θέλω να πάρει πολύ μεγάλο βαθμό και να αφήσει πίσω τους υπόλοιπους, σε αυτό συμφωνούμε και εμείς και μου είπε ο συνάδελφος από το ΓΕΩΤΕΕ και ευχαριστώ, συμφωνούμε ότι είναι πάρα – πάρα πολύ σφικτό το να βάλουμε μόνο τρεις κλάδους και να βάλουμε αυτή την χτιστή βαθμολογία.

Αυτό έγινε, ήταν μια προσπάθεια από την Υπηρεσία να έρθει και να προσαρμόσει λιγάκι και να διευκολύνει το ΠΣΚΕ. Έτσι γι' αυτό και έγινε αυτή η πρόταση. Να μην μπορούμε μέσα και έχουμε δυσκολίες και δεν μπορούμε να κάνουμε γρήγορα την διαδικασία. Συμφωνούμε πάντως ότι κάθε Περιφέρεια το δικό της κριτήριο μπορεί να το κάνει ό,τι θέλει, αρκεί να σκεφτεί ότι αυτή είναι η στρατηγική μου, αυτή είναι οι 3, 4, 7 τομείς που θέλω να βαθμολογήσω και θα τους δώσω και μια βαθμολογία που να φαίνεται ποιος έχει προτεραιότητα. Όχι ο ένας να παίρνει 99 και ο άλλος να παίρνει 98,9 και ο άλλος 97. Γιατί έτσι βέβαια δεν θα δώσουμε σε κανέναν προτεραιότητα και θα έχουμε και τους ανθρώπους που μένουν πίσω και περιμένουν, που ουσιαστικά είναι οι άνθρωποι που δεν χωράνε, άρα δεν μπαίνουν σε αυτή την προκήρυξη θεωρητικά.

Τα κριτήρια επιλογής όπως ειπώθηκε, μάλλον, τα κριτήρια επιλογής γιατί μπαίνουν μέσα στα προγράμματα. Μέσα στα μέτρα. Μπαίνουν γιατί αντικατοπτρίζουν στρατηγικές. Μπαίνουν γιατί θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν ποια είναι, σε ποιες προτεραιότητες και περιοχές εστίασης του προγράμματος αγγίζουν. Τι καλύπτουν; Καλύπτουν περιβάλλον; Θα είναι περιβαλλοντικά. Δεν μπορούν να είναι εισοδηματικά και επίσης θα πρέπει να απαντάνε και να μετράνε τους δείκτες του προγράμματος.

Δεν λέω ότι δεν θα βάλουμε μέσα και ένα άλλο κριτήριο που είναι δικό μας, δηλαδή να βάλουμε παντού τους νέους αγρότες. Ναι, να τους βάλουμε, γιατί είναι μια προτεραιότητα εθνική, γιατί θέλουμε να δώσουμε για τους νέους ανθρώπους, αλλά δεν θα βάλουμε μόνο αυτό το κριτήριο. Αυτό λιγάκι να το καταλάβουμε, τουλάχιστον εμείς που είμαστε εδώ στην Επιτροπή Παρακολούθησης και να σεβαστούμε ότι τα κριτήρια επιλογής πρέπει να είναι αυτά που θα μας δώσουν τους καλύτερους μέσα σε ένα συγκεκριμένο προϋπολογισμό. Σε ένα όριο προϋπολογισμού.

Σίγουρα και αυτοί που δεν θα έχουν περάσει θα είναι πολύ καλοί, αλλά όμως θέλουμε τους καλύτερους σε αυτό το στενό προϋπολογισμό που έχουμε.

Δεν έχω να πω κάτι άλλο. Δεν ξέρω εάν θέλει να πει κάποιος άλλος κάτι για τα κριτήρια επιλογής. Θεωρώ ότι μάλλον δεν εγκρίνονται αυτή τη στιγμή και μας στέλνετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ένα λεπτό. Δεν ετέθη θέμα να αποφασίσουμε αυτή τη στιγμή για τα κριτήρια επιλογής. Η εισήγηση η δική μου είναι ότι μπορούμε να ακολουθήσουμε τη γραπτή διαδικασία.

Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Και θα δώσουν εξουσιοδότηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και διευκρινίζω τώρα, θα το έκανα αμέσως μετά, από τη στιγμή που είναι αναρτημένα, έγινε σήμερα η παρουσίαση, θα μπορούσαμε να πάμε στην γραπτή διαδικασία και να ολοκληρώσουμε την διαδικασία αυτή μέχρι 28/6, ώστε μέχρι 30/6 να έχουμε τη δυνατότητα και την ετήσια έκθεση.

Κ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Θα γίνει καινούργια γραπτή προεργασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Άρα για την ετήσια έκθεση θα πάμε μέχρι 28/6, για τα κριτήρια επιλογής θα πάμε λίγο αργότερα, θα προσδιορίσουμε την καταληκτική ημερομηνία.

Προχωράμε. Υπάρχει κάτι άλλο που θέλετε να προσθέσετε; Όχι.

Πάμε στην επόμενη εισήγηση η οποία θα γίνει από την κυρία Ελευθερία Μπακάλη της Μονάδας Προγραμματισμού. Αφορά την πρώτη τροποποίηση του ΠΑΑ 2014 – 2020. Θα παρακαλούσα να πάρετε το λόγο.

Ε. ΜΠΑΚΑΛΗ: Πολύ συνοπτικά θα σας παρουσιάσουμε την πρώτη τροποποίηση τι αφορά. Έχουμε ζητήσει εξουσιοδότηση μέσω της γραπτής

διαδικασίας πέρσι, βάσει την εξουσιοδότησή σας την υποβάλαμε πρώτη φορά στην SFC στο τέλος του 2016. Επίσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απάντησε για διευκρινίσεις στο τέλος του 2016.

Και η δεύτερη υποβολή της τροποποίησης έγινε πρόσφατα μέσα στον Ιούνιο του 2017. Αφορά δύο κομμάτια χρηματοδοτικά και κείμενο, περιγραφή μέτρων.

Στο χρηματοδοτικό σχήμα έχουμε δυο κατηγορίες αλλαγών. Ένα κάποια αυξημένα ποσοστά συνεισφοράς του ΕΚΤΑ τα οποία αποφασίστηκαν σε ευρωπαϊκό επίπεδο για κάποια μέτρα και φαίνονται στον πίνακα αυτό. Δεν επεκτείνονται γιατί έχουν μπει και στη γραπτή διαδικασία και στο φάκελο της 2^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης και έχουν εγκριθεί. Και το δεύτερο είναι ότι ουσιαστικά έχουμε βάλει πόρους για την πρόωρη συνταξιοδότηση, η οποία είναι ανειλημμένη του 713 και κάθε χρόνο στην ετήσια τροποποίηση θα βλέπουμε πόσους πόρους θα βάζουμε. Τώρα είναι περίπου 50 εκατομμύρια και επίσης χρειαζόμασταν λεφτά για δυο καινούργιες δράσεις του ΠΑΑ που σχετίζονται με το περιβάλλον και θα τις περιγράψουμε παρακάτω. Συνολικά γύρω στα 23 εκατομμύρια.

Από πού πήραμε; Πήραμε κάποια λίγα χρήματα από την κατάρτιση χωρίς να υποβαθμίζεται σημαντικά ο αριθμός των καταρτιζόμενων το μέτρο 1. Από το μέτρο 7 γιατί είχαμε υπερεκτιμήσει τις ανειλημμένες υποχρεώσεις του άξονα 3 κυρίως. Από τη συνεργασία γιατί και εκεί ήταν υπερφιλόδοξο το μέτρο όσον αφορά τον αριθμό των επιχειρησιακών ομάδων, οπότε μειώθηκαν περίπου κατά 100 ο αριθμός τους και από την Τεχνική Βοήθεια. Αυτές είναι οι επιπτώσεις, τα συν και τα πλην στον πίνακα, είναι και αυτό στο φάκελο, ποια μέτρα κερδίζουν και από πού παίρνουμε.

Και εδώ είναι η επίπτωσή τους στους θεματικούς άξονες του ΕΣΠΑ. Ουσιαστικά ότι αυξάνεται η χρηματοδότηση των θεματικών αξόνων που σχετίζονται με ανταγωνιστικότητα και περιβάλλον και τραβάμε από την καινοτομία τα ΤΠΕ και την κατάρτιση. Αυτά ήταν ως προς το χρηματοδοτικό.

Τώρα είναι ως προς τα υπόλοιπα κεφάλαια του προγράμματος και κυρίως το κεφάλαιο 8 που αφορά την περιγραφή μέτρων. Αυτές περιγράφονται σε ένα συνημμένο που ήταν στο φάκελο, περιγραφή προτεινόμενων τροποποιήσεων του ΠΑΑ Ιούνιος του 2017 και εκτός από τη

διόρθωση προφανών λαθών και παραλείψεων, στόχος ήταν να βρούμε και κάποιες αστοχίες που είχαν στην υλοποίηση και κυρίως καθώς ουσιαστικά γινόταν το ξεδίπλωμα της υλοποίησης, τα θεσμικά πλαίσια κλπ και προκηρυσσότουσαν τα μέτρα.

Αναφέρουμε μερικά παραδείγματα, δηλαδή έχουμε λίγο γκρουπάρι. Αυτός ο μεγάλος πίνακας τι είδους παρεμβάσεις έχει. Κατ' αρχήν αφορούν κάποιες διορθώσεις ή προσθήκες, καθώς έχουμε διαμορφώσει από πέρσι το θεσμικό πλαίσιο μέτρων. Που σημαίνει είδαμε διαδικασίες σε εθνικά μητρώα, σε δίκαια κλπ, και όταν βγάζαμε τη ..... ενσωματώναμε πλέον και αποσαφηνίζαμε κριτήρια επιλεξιμότητας, επιλέξιμες δαπάνες, επιλέξιμοι δικαιούχοι μέσα στα μέτρα. Έχω αναφέρει το 4.2 τη μεταποίηση, τους νέους γεωργούς και τη βιολογική. Άρα όπως έβγαινε το θεσμικό πλαίσιο από πέρσι, το ενσωματώναμε στο ΠΑΑ.

Το άλλο είναι ότι οριστικοποιήθηκαν οι ΕΦΔ και λόγω αναδιοργάνωσης της Υπηρεσίας μας και της Ειδικής Υπηρεσίας Εφαρμογής και άλλων Υπηρεσιών, είτε του Αγροτικής Ανάπτυξης, ή από άλλους ΕΦΔ.

Εισάγαμε για το μέτρο της κατάρτισης την τυποποιημένη κλίμακα κόστους και προσθέσαμε τα σχετικά παραρτήματα των μελετών. Επίσης σε ανταπόκριση με τη προσφυγική κρίση, μπήκε σαν στόχευση, υπήρχε, αλλά μπήκε πολύ πιο διακριτά, η νησιωτικότητα και η στόχευση σε νησιά που έχουν πληγεί από την προσφυγική κρίση και ειδικά αναφέρω το μέτρο 6.3 όπου αυξήθηκε το ποσό ενίσχυσης κατά 4.000. Οπότε το μη γεωργικό start up εκεί φτάνει τα 24.000. Και κάποιες άλλες διορθώσεις ή παραλείψεις.

Η άλλη κατηγορία και παραδείγματα είναι ουσιαστικά αυτό που λέγαμε πριν, ότι μετά την 1^η Συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης, κάποιες αρχές κριτηρίων έπρεπε να αλλάξουν και συνακολούθως θα αλλάξουν και τα κριτήρια επιλογής.

Κάποια σας τα παρουσίασε η κυρία Τζουμάκα. Εγώ αναφέρω κάποιες αρχές που έχουν αλλάξει και ουσιαστικά με γραπτή διαδικασία θα σας ζητηθεί να εγκρίνετε τα κριτήρια που θα πηγάζουν από αυτές τις αρχές. Το ένα είναι τα σχέδια βελτίωσης για ΑΠΕ, όπου διαμορφώθηκαν αυτές οι τρεις αρχές κριτηρίων και θα βγούνε με γραπτή διαδικασία να εγκρίνετε τα

σχετικά κριτήρια και το άλλο είναι η βιολογική γεωργία που και εκεί έχουν αλλάξει οι αρχές κριτηρίων.

Δεν τα λέω. Τα έχετε εδώ και θα σας σταλεί η παρουσίαση, οπότε για αυτές τις αρχές θα σας ζητηθεί με γραπτή διαδικασία να εγκρίνετε τα αντίστοιχα κριτήρια.

Επίσης σε μερικά μέτρα έγινε διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής. Π.χ. στη βιολογική πήγαν άλλες καλλιέργειες. Στην εναλλακτική καταπολέμηση ζιζανίων με βάση πιο πρόσφατα στοιχεία της ενιαίας ενίσχυσης προστέθηκαν οι περιοχές του Έβρου που παλαιότερα δεν καλλιεργόντουσαν με ρύζι, ενώ τώρα ισχύει.

Επίσης οι περιοχές για το μέτρο 10.1.9 για τις αυτόχθονες φυλές προστέθηκαν και άλλες περιοχές που η αρμόδια Διεύθυνση Γενετικής Βελτίωσης του Υπουργείου μας υπέδειξε. Και για το γεωργοπεριβαλλοντικό μέτρο 10 έγινε ένας ευρύτερος ορισμός του βοσκοτόπου από τον Πυλώνα 1 και περιλαμβάνει υδάτινα, ή παραποτάμια οικοσυστήματα.

Τέλος προστέθηκαν δυο νέες δράσεις στο πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης. Η μία συνδέεται με τις μη παραγωγικές επενδύσεις, όπου αφορά την προμήθεια για τους δικαιούχους του μέτρου 10.1.6 του γεωργοπεριβαλλοντικού. Άρα οι δικαιούχοι του ενός μέτρου είναι και δικαιούχοι του άλλου.

Και το δεύτερο που εστιάζεται και αυτό στο κλίμα είναι ουσιαστικά ένα καινούργιο γεωργοπεριβαλλοντικό που έχουμε να προστατεύσουμε τις βοσκήσιμες γαίες σε περιοχές που αντιμετωπίζουν κίνδυνο ερημοποίησης λόγω διάβρωσης. Αφορά αυτές που έχουν υψηλό ή μέτριο κίνδυνο ερημοποίησης λόγω διάβρωσης. Αφορά ιδιωτικές και δημόσιες βοσκήσιμες γαίες. Έχει δυο δεσμεύσεις αναλόγως τον τύπο κτηνοτροφίας, μετακινούμενοι ή όχι κτηνοτρόφοι.

Αυτός είναι ο χάρτης που φαίνονται ουσιαστικά οι πορτοκαλί και οι ανοιχτά πορτοκαλί είναι οι δυο κατηγορίες περιοχών που έχουν υψηλό και μέτριο κίνδυνο ερημοποίησης λόγω διάβρωσης. Σχετικά με την τυποποίηση κατ' αρχήν θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους συνέδραμαν, αλλά και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που μας υποστήριξε στο να επεξεργαστούμε τα

σχολία της και να δώσουμε τις κατάλληλες απαντήσεις και μέχρι το τέλος του μήνα αναμένεται ότι θα εγκριθεί και θα κλείσει. Ευχαριστούμε πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ την κυρία Μπακάλη.

Κ. ΑΓΟΡΑΣΤΟΣ: Μια διευκρίνιση θέλω να κάνω γιατί πέρασε ένα λάθος μήνυμα. Εγώ δεν είπα να παρθούν χρήματα από τις Περιφέρειες αυτές οι οποίες δεν έχουν καλύψει και να πάνε σε άλλες Περιφέρειες. Είπαν να μην αλλάξουν τα κριτήρια. Να ξεκαθαρίζω, γιατί κάποιος μπορεί να παίξουν λάθος. Δεν είπα αυτό το πράγμα, γιατί έχουμε συμφωνήσει και μάλιστα κάποιες που δεν μπορούσαν τους δώσαμε και παραπάνω. Δεν είπα αυτό το πράγμα. Τα κριτήρια να μην αλλάξουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ.

Περνάω αμέσως τώρα στην εισήγηση που θα κάνει ο κ. Σταύρου για την πρόοδο κάλυψης των αιρεσιμοτήτων από την Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης.

Π. ΣΤΑΥΡΟΥ: Καλησπέρα και από εμένα. Αυτή θα είναι μια πραγματικά σύντομη εισήγηση, καθώς δεν υπάρχουν και πολλά πράγματα να πούμε.

Εδώ βλέπουμε τη συνολική εικόνα των αιρεσιμοτήτων που αφορούν το ΠΑΑ. Έχουμε σύνολο 15 αιρεσιμότητες εκ των οποίων οι 7 είναι γενικές αιρεσιμότητες. Και οι 8 είναι θεματικές. Έχουν εκπληρωθεί όλες. Η εικόνα που έχουμε αυτή τη στιγμή όσον αφορά την παρούσα αξιολόγηση της χώρας είναι ότι και οι 15 αιρεσιμότητες είναι εκπληρωμένες.

Ειδικότερα κάποιες εκκρεμότητες που υπήρχαν σε τρεις αιρεσιμότητες θα αναφερθώ στην 5.1 αιρεσιμότητα όπου βλέπουμε ότι ο ΚΕΝΑΚ, Νέος Κανονισμός Ενεργειακής Απόδοσης Κτιρίων, έχει καταρτιστεί και είναι υπό δημοσίευση μέχρι το τέλος του Ιουνίου. Ολοκληρώθηκαν και οι τρεις εκθέσεις για τις ελάχιστες απαιτήσεις μονοκατοικιών, πολυκατοικιών και γραφείων, συνεπώς το κριτήριο που δεν είχε εκπληρωθεί, που αφορούσε τη θέσπιση μέτρων για την διασφάλιση των ελάχιστων απαιτήσεων και που αφορούν τις ελάχιστες απαιτήσεις, έχει πλέον εκπληρωθεί, οπότε και όλη η αιρεσιμότητα είναι εκπληρωμένη.

Η αιρεσιμότητα 5.2 Τομέας Υδάτινων Πόρων, αναφέρθηκε κατά τη σημερινή ημέρα το θέμα αυτό. Έχει αναρτηθεί στην FSC η θετική επιστολή

αυτοαξιολόγησης της χώρας για το κριτήριο που αφορά την τιμολογιακή πολιτική για το νερό.

Και η αιρεσιμότητα των δημοσίων συμβάσεων έχουν ολοκληρωθεί οι δράσεις του action plan όσον αφορά το κριτήριο που αφορά στην εξασφάλιση της διοικητικής ικανότητας. Έχει ψηφιστεί το νέο νομοθετικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις, 8/8/2016.

Έχει γίνει η έκδοση των απαιτούμενων οδηγιών και προτύπων τευχών από την ΕΑΑΔΗΣΥ και συστήνεται η Αρχή Προδικαστικών Προσφυγών, οπότε το κριτήριο που αφορούσε την αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων δημοσίων συμβάσεων εκπληρώνεται.

Επίσης τροποποιήθηκε ο Νόμος 4412 του 2016 με τον 4472 του 2017 και ενεργοποιείται από 15/6 το ΕΣΗΔΗΣ για μια σειρά από κατηγορίες δημοσίων συμβάσεων έργων και μελετών για το σύνολο των αναθετουσών Αρχών. Αυτά από εμένα. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είμαστε στην τελευταία κατά βάση φάση ολοκλήρωσης των παρεμβάσεων, συζητήσεων, μάλλον της συζήτησης. Μόνο εάν υπάρχουν γιατί ουσιαστικά στη συζήτηση για τα κριτήρια επιλογής είχαμε μια μακρά συζήτηση και επομένως εάν υπάρχουν παρατηρήσεις, παρεμβάσεις με αφορμή και το 1^ο μέρος της συνεδρίασης, παρακαλώ ζητήστε το λόγο.

Από το Υπουργείο Οικονομίας η κυρία Μαυριά έχει το λόγο.

Π. ΜΑΥΡΙΑ: Καλησπερίζω κι εγώ από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού. Μόνο μια μικρή παρέμβαση θα ήθελα να κάνω επειδή ακούστηκε και από εσάς κ. Πρόεδρε ότι θα καλύψετε μέσω υπερδέσμευσης κάποιες επενδύσεις ακόμα και ακούστηκαν και στο διάδρομο κάποια θέματα για την αγροτική οδοποιία ότι θα χρειαστεί μια υπερδέσμευση στην πρόσκληση και στις εντάξεις έτσι ώστε με τις αναμενόμενες εκπτώσεις να καλυφθεί το ποσό, θα ήθελα να υπενθυμίσω εδώ το νόμο ότι θα πρέπει να κάνετε ένα αίτημα τεκμηριωμένο τόσο ως προς τη σκοπιμότητα, όσο και ως προς τον τρόπο απόσβεσης αυτής της προγραμματικής υπερδέσμευσης, έτσι ώστε να μην έχουμε και πραγματική υπερδέσμευση εθνικών πόρων.

Εγκαίρως από ότι πληροφορήθηκα από τον κ. Μανέτα τον Προϊστάμενο, ήδη οι Διαχειριστικές Αρχές των Περιφερειών έχουν στείλει αιτήματα για υπερδέσμευση μαζί με τα δικά σας των υπηρεσιών σας να

φτιαχτεί ένα αίτημα, παρακαλώ για να εξεταστεί κανονικά και να μπορούμε μετά να ξέρουμε με τι ύψος μπορούμε να βγούμε.

Και μια μικρή παράκληση. Γι' αυτά που υπάρχουν μέσα στο φάκελο και μας έχουν έρθει εγκαίρως καλό θα ήταν να ήταν μικρότερες οι παρουσιάσεις και να επεκταθούμε πιο πολύ σε αυτά που μπήκαν τελευταία στιγμή στο φάκελο και να αναλυθούν πιο πολύ αυτά, έτσι ώστε να μένει λίγο περισσότερος χρόνος για συζήτηση.

Τα μέλη της Επιτροπής απέδειξαν ότι είχαν διαβάσει καλά το φάκελο. Είχαν παρατηρήσεις καίριες, μελετημένες και σαφείς. Θα ήταν μια θερμή παράκληση παρακαλώ για την επόμενη φορά να είμαστε πιο ουσιαστικοί. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ ευχαριστώ. Νομίζω ότι η παρατήρησή σας ήταν καίριας σημασίας. Συχνά υποτιμούμε τη σημασία αυτών και δεν δίνουμε τον απαραίτητο χρόνο.

N. ΜΑΝΕΤΑΣ: Αναφορικά με τη δυνατότητα της υπερδέσμευσης που αναφέρθηκε από την κυρία Μαυριά θα παρακαλούσα τις Περιφέρειες στη βάση της εμπειρίας και των προηγούμενων προσκλήσεων που έχουν σε δημόσια έργα, να αποστέλλουν στο Υπουργείο τις προτάσεις τους αναφορικά με το μέτρο της αγροτικής οδοποιίας, να εκτιμήσουν το ύψος της έκπτωσης των δημοσίων έργων, ούτως ώστε κατ' αντιστοιχία και εμείς να προϋπολογίσουμε το ποσό της δημόσιας δαπάνης που θα απαιτηθεί για τις προσκλήσεις ανά Περιφέρεια του μέτρου και να αιτηθούμε στο Υπουργείο Ανάπτυξης για να κάνει την απαιτούμενη υπερδέσμευση. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Υπάρχει κάποια άλλη παρατήρηση; Ο κ. Γκανούλης έχει το λόγο.

I. ΓΚΑΝΟΥΛΗΣ: Ευχαριστώ κ. Γενικέ. Ήθελα να πω ότι αυτό το τανγκό μεταξύ των νερών και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης πρέπει να συνεχιστεί και μάλιστα σε καλύτερο ρυθμό, γιατί υπάρχουν τα μηνύματα και από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και από την εμπειρία ότι χρειάζεται μια πολύ καλή στενή συνεργασία ούτως ώστε να πετύχουμε το στόχο.

Ξέρω ότι μεταξύ της Ειδικής Γραμματείας και του Υπουργείου σας, υπάρχει ήδη καλή συνεννόηση, αλλά νομίζω ότι θα πρέπει να

θεσμοθετηθεί και να γίνει ακόμα πιο στενή για να μπορέσουμε να γίνουμε αξιόπιστοι και να έχουμε καλά αποτελέσματα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ. Περιμένω την εκτύπωση των συμπερασμάτων και των αποφάσεων. Θέλω να επαναλάβω ότι θα ακολουθήσουμε τη γραπτή διαδικασία και για τα κριτήρια επιλογής, αλλά και για την έγκριση της ετήσιας έκθεσης. Και να περιοριστώ σε αυτή τη φάση να πω ότι παρά τις εντάσεις θεωρώ ότι ήταν μια ουσιαστική συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης, όπως επίσης σε ό,τι τουλάχιστον μας αφορά και η πρόοδος υλοποίησης του προγράμματος είναι ουσιαστική.

Συνηθίζουμε να γκρινιάζουμε. Συνηθίζουμε να κινούμαστε στη λογική τα είχα πει εγώ και εγώ και οι θεσμοί, αλλά τουλάχιστον να συνομολογούμε κάποια πράγματα, ώστε να μπορέσουμε να κάνουμε πολύ πιο ουσιαστικά βήματα στη σωστή κατεύθυνση. Γιατί εάν δεν συνομολογούμε αυτά τα οποία γίνονται, τότε πραγματικά δύσκολα θα γίνει ένας κοινός βηματισμός, γιατί το ζητούμενο είναι ο κοινός βηματισμός για να υπάρξει πρόοδος. Διαφορετικά πρόοδος δεν θα υπάρξει.

Και ένα τελευταίο. Το πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης η Διαχειριστική Αρχή, οι άνθρωποι που έχουν την ευθύνη κατάρτισης αφ' ενός και υλοποίησης του προγράμματος, αντιλαμβάνονται και σέβονται πάντα τις απόψεις των φορέων, των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης, αλλά να θυμόμαστε πάντα ότι υπάρχει και μια στρατηγική του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης την οποία είμαστε υποχρεωμένοι να υπηρετήσουμε και να υλοποιήσουμε.

Ας θυμόμαστε πάντα λοιπόν όταν καταθέτουμε προτάσεις, κατά πόσο αποκλίνουμε ή συγκλίνουμε στην υλοποίηση της στρατηγικής για την Αγροτική Ανάπτυξη την οποία υπηρετεί το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ως ένα εργαλείο.

Ευχαριστώ πάρα πολύ και περνάω τώρα στην τελευταία φάση της σημερινής συνεδρίασης, η οποία αφορά τις αποφάσεις και τα συμπεράσματα. Μπορεί να σας κουράσω λίγο, αλλά φοβάμαι ότι είναι μια τυπική διαδικασία την οποία πρέπει να ακολουθήσω για να κλείσουμε αυτή την ημέρα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Αποφάσεις και συμπεράσματα της 3^{ης} Συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης την 19^η Ιουνίου 2017.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος 1420 η οποία συγκροτήθηκε με την υπ' αριθμ. 590/3-3-2016 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης, όπως αυτή ισχύει κάθε φορά συνήλθε σήμερα 19 Ιουνίου 2017 κατόπιν πρόσκλησης, όλα τα τυπικά και στο πλαίσιο αυτό, στη συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης παρέστη η πλειοψηφία των μελών, ήτοι ποσοστό 75% με δικαίωμα ψήφου και αφού διαπιστώθηκε απαρτία, ξεκίνησαν οι εργασίες της 3^{ης} Συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής αναφέρθηκε συνοπτικά στα θέματα, στην πρόοδο του Προγράμματος, ειδικότερα στην πορεία προκηρύξεων και πληρωμών για τα μέτρα και δράσεις του Προγράμματος. Ενημέρωσε τους αγρότες σχετικά με το μέτρο 16, συνεργασία με την αρωγή των Περιφερειών. Στην προετοιμασία των χρηματοδοτικών εργαλείων, στην εξομάλυνση διαδικασιών προκηρύξεων μέσω του πληροφοριακού συστήματος κρατικών ενισχύσεων.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης μετά από την παρουσίαση των θεμάτων και τη συζήτηση τόσο επί αυτών που αναφέρονται στην ημερήσια διάταξη, όσο και αυτών που περιέχει ο φάκελος της 3^{ης} Συνεδρίασης, κατέληξε στις παρακάτω αποφάσεις και συμπεράσματα.

Αποφάσεις.

Ενέκρινε την ημερήσια διάταξη. Δεν χρειάζεται να πούμε περισσότερα εδώ.

Δεύτερο. Ενέκρινε τα πρακτικά της 2^{ης} Συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Τρίτο. Τροποποίησε και ενέκρινε τα κριτήρια επιλογής των μέτρων ΠΑΑ 1420 και εδώ εξειδικεύω σε αυτό το θέμα. Τα μέλη της Επιτροπής ενημερώθηκαν από τη Μονάδα Προγραμματισμού σχετικά με την

πρόταση τροποποίησης των κριτηρίων επιλογής των ακόλουθων μέτρων και δράσεων του ΠΑΑ 2014 – 2020 ως αποτέλεσμα είτε προσθήκης, είτε διαγραφής αρχών, κριτηρίων επιλογής, είτε διορθώσεων επί των υφιστάμενων αρχών ή κριτηρίων επιλογής.

Συγκεκριμένα. Δράση 4.1.1 υλοποίηση επενδύσεων που συμβάλουν στην ανταγωνιστικότητα της εκμετάλλευσης (προσθήκη νέων αρχών κριτηρίων επιλογής, καθώς επίσης και θέσπιση αρχών κριτηρίων επιλογής που αφορούν σε συλλογικά σχήματα αγροτών).

Δράση 4.3.2 έργα αναδασμών. Διαγραφή της Αρχής κριτηρίου επιλογής το οποίο δεν υποστηρίζεται, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία.

Δράση 4.4.3 διατήρηση και δημιουργία αναβαθμιδών, ενσωμάτωση και αντικατάσταση των αρχών σχετικά με την κλήση και το βαθμό διάβρωσης του εδάφους σε αρχή κριτηρίου επιλογής που αφορά στα είδη των περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα.

Υπομέτρο 5.1 επενδύσεις σε προληπτικά μέτρα που σκοπεύουν στη μείωση των δυσμενών επιπτώσεων πιθανών φυσικών φαινομένων, δυσμενών καιρικών συνθηκών και καταστροφικών συμβάντων.

Εδώ έχουμε διαγραφή αρχής σχετικά με τη συμβολαιακή γεωργία και ως εκ τούτου αλλαγή στις βαρύτητες των κριτηρίων επιλογής.

Υπομέτρο 8.2 ενίσχυση για γεωργοδασοκομικά συστήματα. Εδώ έχουμε τροποποίηση αρχής σχετικά με αρδευόμενες εκτάσεις σε αρόσιμες επικλινείς εκτάσεις.

Μέτρο 9. Σύσταση ομάδων και οργανώσεων παραγωγών. Εδώ τροποποίηση αρχής σχετικά με μέλη που συμμετέχουν στο μέτρο 6.1 των νέων γεωργών του ΠΑΑ σε μέλη γεωργούς νεαρής ηλικίας.

Επίσης η περιφέρεια Αττικής επανήλθε στην πρόταση που είχε υποβάλει κατά τη 2^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης σχετικά με τη μείωση του ελάχιστου ορίου βαθμολογίας των υποψηφίων δικαιούχων για το μέτρο 6.1 εγκατάσταση νέων γεωργών, το οποίο έχει καθοριστεί στο 45% της μέγιστης βαθμολογίας. 45 μόρια στα 100.

Κατά τη 2^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης είχε ενημερώσει τα μέλη της Επιτροπής ότι

ανάλογα με τα αποτελέσματα της πρώτης προκήρυξης του υπομέτρου 6.1, θα εξεταστεί η σχετική πρόταση αναθεώρησης των κριτηρίων επιλογής ως προς το ελάχιστο όριο βαθμολογίας.

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου υπέβαλε το ίδιο αίτημα μείωσης της βάσης βαθμολογίας με την Περιφέρεια Αττικής.

Για τους ανωτέρω λόγους προτείνεται το ελάχιστο όριο βαθμολογίας των υποψηφίων να μειωθεί από 45% σε 40% και να ισχύει για τις Περιφέρειες που δεν έχουν απορροφήσει το σύνολο των κατανεμηθέντων πόρων για το μέτρο 6.1 και προτίθενται να προβούν σε δεύτερη πρόσκληση. Γι' αυτούς θα ισχύει.

Μετά από διαλογική συζήτηση των μελών της Επιτροπής, αποφασίστηκαν τα ακόλουθα.

Κατάθεση σχολίων από τα μέλη της Επιτροπής σχετικά με τα κριτήρια επιλογής που παρουσιάστηκαν και μετά την επεξεργασία τους από τις Υπηρεσίες, αποσταλεί στην Επιτροπή Παρακολούθησης για γνωμοδότηση μέσω γραπτής διαδικασίας.

Δεύτερο αποφασίστηκε έκφραση γνώμης των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης σχετικά με τη μείωση του ελάχιστου ορίου βαθμολογίας των υποψηφίων δικαιούχων του μέτρου 6.1 από 45% σε 40% της ανώτατης βαθμολογίας σε Περιφέρειες που έχουν υπόλοιπο διαθέσιμων πόρων για τη δεύτερη προκήρυξη μέσω γραπτής διαδικασίας.

Δεύτερη μεγάλη ενότητα. Έλαβε γνώση η Επιτροπή για την πρόοδο της υλοποίησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2020. Δεν θα εξειδικεύσω.

Για τα μέτρα δράσης του ΠΑΑ τα οποία θα προκηρυχθούν εντός του 2017. Έλαβε γνώση της ετήσιας έκθεσης ΠΑΑ έτους 2017 και επίσης έλαβαν γνώση της αξιολόγησης της προόδου επίτευξης των στόχων του ΠΑΑ. Στη συγκεκριμένη εισήγηση τα μέλη της Επιτροπής μετά από ενημέρωσή τους και βάση των κειμένων που έχουν αναρτηθεί στην ηλεκτρονική πλατφόρμα ΔΙΑΥΛΟΣ αφ' ενός στις 6 Ιουνίου 2017, αφ' ετέρου στις 16 Ιουνίου 2017, αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν διαδικασία εξέτασης και έγκρισης ετήσιας έκθεσης υλοποίησης μέσω γραπτής διαδικασίας η οποία θα ολοκληρωθεί στις

28 Ιουνίου 2017 έτσι ώστε να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος εξέτασης της έκθεσης.

Επίσης έλαβε γνώση η Επιτροπή της πρότασης πρώτης τροποποίησης του ΠΑΑ 2014 – 2020 και αναφέρομαι στη δεύτερη υποβολή. Επίσης έλαβε γνώση της προόδου εκπλήρωσης των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων του προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Και τέλος αναφέρω στην Επιτροπή Παρακολούθησης, ότι η Επιτροπή Παρακολούθησης ενέκρινε, φαντάζομαι ότι το εγκρίνει, τον προγραμματισμό της επόμενης συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης εντός του τέταρτου τριμήνου του 2017.

Εάν με όλα αυτά συμφωνείτε τότε έχουμε αποφάσεις και συμπεράσματα της 3^{ης} Συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Εάν δεν υπάρχει καμία παρατήρηση ολοκληρώνουμε. Να σας ευχαριστήσω θερμά για την παρουσία σας, τη συμβολή σας στη συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Να ευχαριστήσω τα μέλη, τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρόντες σήμερα και συμμετέχοντες στη σημερινή συνεδρίαση.

Φαντάζομαι πήρανε μια καλή γεύση του τι σημαίνει μεσογειακό ταπεραμέντο και διάλογος. Και τέλος να ευχαριστήσω τα στελέχη της Υπηρεσίας της Διαχειριστικής Αρχής τα οποία με όλες τους τις δυνάμεις δούλεψαν εντατικά το περασμένο διάστημα για να έχουμε μια καλά προετοιμασμένη, καλά λειτουργούσα στη διάρκεια της ημέρας Επιτροπή Παρακολούθησης.

Καλή επιστροφή. Σας θέλουμε πάντα δίπλα μας, αρωγούς στην προσπάθεια που κάνουμε. Είμαστε μαζί στο ίδιο τανγκό που ανέφερε ο κ. Γκανούλης για ένα επιτυχημένο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Καλή επιστροφή. Ευχαριστούμε πολύ.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ